

အမည်ခွေ ဂျီနီဆိုင်ကံ

ဂျူးလူမျိုးများအား အစုလိုက်အပြုံလိုက်
မီးလောင်တိုက်သွင်း သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့်၊ ရဝန်ဒါ
နှင့် မြန်မာမှ လူမျိုးတုန်း သတ်ဖြတ်မှုများ
(ဂျီနီဆိုင်ကံ) များတွင် အမျိုးအမည်ဖော်ပြချက်ပါ
သက်သေခံကဒ်ပြားများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

june
2022

FORTIFY
RIGHTS

Genocide by Attrition

The Role of Identity Documents in the Holocaust and the Genocides of Rwanda and Myanmar

Cover:

အတူနေထိုင်သည့်မိသားစုဝင်များ၏ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို ဖော်ပြထားသော အိမ်ထောင်စုစာရင်း (သို့) “မိသားစုစာရင်း” ကို ကိုင်ထားသည့် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားတစ်ဦး ။ လဝကအရာရှိများနှင့် နယ်ခြားစောင့်ရဲများအပါအဝင် မြန်မာ့အာဏာပိုင်များသည် ၁၉၉၀ နှစ်များကတည်းက “မိသားစုစာရင်းများ” ကို အချိန်နှင့်အညီ မွမ်းမံရန် နှင့် မိသားစုဝင်များအား ဓာတ်ပုံရိုက်ရန် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ ရိုဟင်ဂျာအိမ်ထောင်စုများကို နှစ်စဉ်အိမ်ထောင်စုစစ်တမ်းများ ကောက်ခံလျက်ရှိပါသည်။ ©Saiful Huq Omi, Counter Foto, Cox's Bazar District, Bangladesh, August 2019

FORTIFY
RIGHTS

Fortify Rights သည် အားလုံးအတွက် လူ့အခွင့်အရေး ရရှိကြောင်း သေချာအောင် ဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့ ဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် လူ့အခွင့် အရေးချိုးဖောက်မှု များကို စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး၊ အဖြေများရှာရန် အခွင့် အာဏာ ရှိသူများနှင့် စေ့စပ်လုပ်ဆောင်ကာ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ် စောင့်ရှောက်သူများ၊ သက်ရောက်ခံရသော လူထုများနှင့် အရပ်ဖက် လူထုတို့၏လုပ်ငန်းများ အား ကောင်း အောင် ဆောင် ရွက် ပေး သည် ။ မိမိ တို့ အနေဖြင့် အထောက်အထား အခြေပြု သုတေသနများ၊ အမှန်တရားကို မဟာဗျူဟာကျကျ ဖွင့်ဟပြောဆိုခြင်း၏ စွမ်းအားနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလများ၊ လူထု အသိုင်းအဝိုင်း များနှင့် ပြောင်းလဲမှုအတွက် တွန်းအားပေးနေသည့် ရွှေ့လျားမှုများနှင့် နီးကပ်စွာ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခြင်း စသည်တို့၏ လွှမ်းမိုး နိုင်မှုအပေါ် ယုံကြည်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု နှင့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတို့တွင် မှတ်ပုံတင်ထားသည့် လွတ်လပ် သော၊ အကျိုးအမြတ်အတွက် မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်ပါသည်။

Warning

Graphic Content

This report contains some images with graphic content that might not be suitable for all audiences.

- **Dead bodies**

မာတိကာ

အနှစ်ချုပ်	20
နည်းလမ်း (Methodology)	31
နောက်ခံသမိုင်း	33
၁။ သက်သေခံ မှတ်တမ်း(ကဒ်)များနှင့် ဂျီနိုဆိုက် - ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှုများ (Case Studies)	35
ဂျူးလူမျိုးများအား အစုလိုက်အပြုံလိုက် မီးလောင်တိုက်သွင်း သတ်ဖြတ်မှု (Holocaust)	36
တူဆီလူမျိုးများအပေါ်ရဝန်ဒါဂျီနိုဆိုက်	40
မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာဂျီနိုဆိုက်	45
နှိုင်းယှဉ်စိတ်ဖြာလေ့လာမှု	51
၂။ နိုင်ငံသားစိစစ်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် အာဏာသိမ်းမှုအလွန် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ	55
လူမျိုးအပေါ်ကန့်သတ်မှုနှင့် လူမျိုးရေးလက္ခဏာ identity ကိုငြင်းပယ်မှု	56
NVC နှင့် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်နှင့် သက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုအပေါ်ကန့်သတ်ချက်များ	60
၃။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေမူဘောင်	65
အကြံပြုချက်များ	67
မြန်မာ့အာဏာသိမ်းအုပ်စုသို့	67
အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရသို့	67
မြန်မာနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ရှိ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ	68
ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသို့	68
ကျေးဇူးတင်လွှာ	69

Vornamen	Wuryanla Kara
Geburstag	6. Januar 1908
Geburtsort	Zurhburg
Beruf	vna
Unveränderliche Kennzeichen	Zyflau
Veränderliche Kennzeichen	Zyflau

Linker Zeigefinger

ဂျူးလူမျိုးများအားအစုလိုက်အပြုံလိုက် မီးလောင်တိုက်သွင်း သတ်ဖြတ်ခြင်း

၁၉၃၃

ဇန်နဝါရီ - ၃၀

အဒေါ့ဖ်ဟတ်တလာမှ အဓိပတိ (Chancellor) ကို ခန့်အပ်ခြင်း

မတ်လ - ၂၂

ဧပြီ

နာဇီများမှ ဂျူးပိုင်လုပ်ငန်းများကို နိုင်ငံအနှံ့ သပိတ်မှောက်ရန် အားပေးခေတ်ပြုခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံသားများ၏ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ထမ်းရွက်မှုကို ပြန်လည်တည်ထောင်ခြင်း ဥပဒေ (Law for the Restoration of the Professional Civil Service) ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ဂျူးလူမျိုးများအား အစိုးရဝန်းထမ်း ရာထူးများမှရယူခြင်းမှ တားမြစ်ခဲ့သည်။

နာဇီများသည် ဂျာမဏီနိုင်ငံ Dachau တွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအား ထိန်းသိမ်းရန် ပထမဆုံးသော အကျဉ်းစခန်းကို ထူထောင်ခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ဂျူးနှင့် တခြားလူမျိုးများကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခဲ့သည်။ ၁၉၃၃ နှင့် ၁၉၄၅ အကြားတွင် နာဇီဂျာမဏီနှင့် တခြားပူးပေါင်းပါဝင်သတ်သည် ဂျူးနှင့်တခြားလူမျိုးများအား ထိန်းသိမ်းရန် အဓမ္မခိုင်စေမှုများ လွယ်ကူချောမွေ့စေရန်နှင့် အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်မှုများ ဂျူးလွန်ရန်အတွက် စခန်းနေရာပေါင်း ၄၄၀၀၀ ကျော်ကိုထူထောင်ခဲ့သည်။

ဇွန် - ၁၆

ဂျာမနီတွင်အမျိုးသား သန်းခေါင်စာရင်းကိုကောက်ယူပြီးစီးခဲ့ပြီး လူဦးရေ၏ ၀.၇၅ ထက်နည်းသော ဂျူးလူမျိုး ၅၂၅၀၀၀ ကို ခွဲခြားဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်။ နာဇီအစိုးရသည်နောက်ပိုင်းတွင် အဆိုပါ သန်းခေါင်စာရင်း အချက်အလက်များကို "လက်ထပ်ခြင်းနှင့် မိသားစု"ဟုသောစာအုပ်နှင့် ချိတ်ဆက်ခဲ့ပြီး အနာဂါတ ဂျူးသားကောင်များကို "ခြေရာခံ"ရာတွင် အစိုးရအတွက် ပိုလွယ်ကူစေသော အထူးလူမျိုးရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက် ဒေတာဘေ့စ်နှင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်းစနစ် တစ်ခုကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။

ဇူလိုင် - ၁၄

ဂျာမန်နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်သော နိုင်ငံသားအဖြစ်လက်ခံမှုနှင့် ပယ်ဖျက်မှုကို ရုပ်သိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ (Law on the Revocation of Naturalization and Deprivation of German Citizenship) သည် ဂျူးအပါအဝင် ဂျာမနီနိုင်ငံသားအဖြစ် ခံယူထားသော နိုင်ငံသားများနှင့် "မနစ်မြို့ဖွယ်"အဖြစ်ယူဆခံရသော ပြည်ပနေ ဂျာမန်နိုင်ငံသားများဆီမှ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို ရုပ်သိမ်းခဲ့သည်။

၁၉၃၅

စက်တင်ဘာလ - ၁၅

နာဇီအစိုးရသည် မျိုးရိုးအားဖြင့် "ဂျူးဖြစ်မှု"ကို သတ်မှတ်ပြီး၊ ဂျူးနှင့် ဂျာမန်ကြား လင်မယားများကိုတားမြစ်ကာ ဂျာမန်လူမျိုးနှင့် ဂျာမန်အင်ပါယာကို သစ္စာရှိရှိအလုပ်အကျွေးပြုရန် ရန်လဲလားပြီး လူပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့်လည်း သင့်တော်တော်သော... ဂျာမန် (သို့) သွေးနည်းမျိုးကိုသာ နိုင်ငံသားအဖြစ်ပေးအပ်သည့် နူရန်ဘတ် (Nuremberg) လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေကိုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

၁၉၃၈

ဩဂုတ်လ - ၁၇ ၇

စီရင်ဆုံးဖြတ်သည် အမိန့်တစ်ရပ်အရ ဂျာမနီရှိ ဂျူးလူမျိုးအားလုံးမှာ ၎င်းတို့၏ သက်သေခံကဒ်များ၌ အမျိုးသမီးဟုက "Sarah" ကို ပေါင်းထည့်ပြီး အမျိုးသားဆိုက "Israel" ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့ရသည်။ ၎င်းအစိုးရသည် မွေးခင်စကလေးများအတွက် မိဘများအနေနှင့် ရွေးချယ်ရမည့် "ဂျူး"အမည်စာရင်းတစ်ခုကိုလည်း ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

အောက်တိုဘာ- ၅

ဂျူးများကိုဆောင်ထားသည့် ဂျာမန် နိုင်ငံ ကူးလက်မှတ် (Passport) အားလုံးကို ပျက်ပြယ်စေပြီး ဂျူးလူမျိုးကိုရည်ညွှန်းသည့် "J" အက္ခရာ တံဆိပ်ပါ Passport များဖြင့် အစားသွင်းခဲ့သည်။

၁၉၃၉

၁၉၃၃-၁၉၃၉

ဤကာလတွင် ဒေသတွင်း၊ နိုင်ငံတွင်းရှိ စည်ပင်သာယာ နာဇီအရာရှိများသည် ဂျူးလူမျိုးများ၏ အများစုသည် ဘဝအခြေအနေများနှင့် သီးသန့်ကိုယ်ပိုင်ဘဝများဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍအားလုံးနီးပါးကို ကန့်သတ်ရန် ရည်ရွယ်သည့် အမိန့် စည်းကမ်းပေးပြီး ၄၀၀ ကျော်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

အောက်တိုဘာ

ပိုလန်နိုင်ငံ Priotrków Trybunalski တွင် မြို့၏ သီးခြားသတ်မှတ်ထားသော နေရာကျဉ်းကျဉ်း၌ ဂျူးလူမျိုးများအားခမ္မာနေထိုင်စေခဲ့သည့် ပထမဆုံးသော ဂျူးရပ်ကွက်ကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ နာဇီများသည် ဂျူးပြည်သူများအား Holocaust ကာလအတွင်း သတ်သတ်စီ သီးခြားခဲ့ထုတ်ရန် သိမ်းပစ်နယ်မြေများရှိ ဂျူးရပ်ကွက်ပေါင်း ၁၀၀၀ ကျော်ကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် နာဇီများသည် ဂျူးပေါင်း ၁၆၀,၀၀၀ နှင့် ၃၅၀,၀၀၀ အသီးသီးကန့်သတ်ပိတ်လောင်ထားခဲ့သည့် ၁၉၄၀ ဧပြီ ၃၀ ၌ ပိုလန် Łódź ဂျူးရပ်ကွက် နှင့် ၁၉၄၀ နိုဝင်ဘာ ၁၅ ၌ ဝါဆောဂျူးရပ်ကွက်တို့အပါဝင် ဂျူးရပ်ကွက်တချို့ကို ပိတ်သိမ်းခဲ့သည်။

နိုဝင်ဘာ ၉-၁၀

ဂျာမန်နှင့် နာဇီပိုင်နယ်မြေများမှ နာဇီများသည် Kristallnacht (သို့) အင်္ဂလိပ်အခေါ် ဖန်တူညီညွတ် (the night of broken glass) စီမံကိန်းကိုဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ဂျူး ၁၀၀ နီးပါးကို သတ်ဖြတ်ကာ၊ ဂျူးဘုရားပေါင်း ရာပေါင်းများကိုဖျက်စီးခဲ့ပြီး၊ ဂျူးသင်္ချိုင်းများကို မတော်တရော်စော်ကားမှုများပြုလုပ်ခဲ့သလို ဂျူးပိုင်လုပ်ငန်းပေါင်း ၇၀၀၀ ကျော်ကို တိုက်ခိုက်လှယ်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ယင်းအစိုးရသည် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုအတွက် ဂျာမန်ဂျူးများအပေါ် ဒဏ်ကြေးစည်းကြပ်ချမှတ်ခဲ့ပြီး ဂျူးပိုင်လုပ်ငန်းများကိုတားမြစ်သည့် အမိန့်တစ်ရပ်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

စက်တင်ဘာ-၁

ဂျာမဏီသည် ဥရောပရှိ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကို ပိုလန်ကို ကျူးကျော်ခြင်းဖြင့် စတင်ခဲ့သည်။ မြို့တန်ခိုး ပြင်သစ်တို့သည် ၃ ရက်အကြာတွင်တွင် ဂျာမန်ကို စစ်ကြေညာခဲ့သည်။

၁၉၄၁

စက်တင်ဘာ ၁ ရက်

ဂျာမန်မနီနိုင်ငံရှိ ၆ နှစ်အထက် ဂျူးလူမျိုးအားလုံးသည် မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း သက်သေခံသည့် ရှင်းလင်းမြင်သာသော အမှတ်သင်္ကေတများကို ဝတ်ဆင်ရမည် ဖြစ်ကြောင်း အမိန့်ထုတ်ခံရသည်။ (ဂျူးသင်္ကေတဖြစ်သော) အဝါရောင် David ကြယ် တံဆိပ်များနှင့် အဖြူရောင်တံဆိပ်များသည် အသုံးအတွင်ကျယ်ဆုံးသော သင်္ကေတများဖြစ်လာသည်။ ဤအမိန့်ကိုလိုက်နာရန် ပျက်ကွက်ပါက ၄၅ဒဏ်၊ ထောင်ဒဏ် (သို့) ကွပ်မျက်ခြင်းပါ ခံရသည်။

အောက်တိုဘာလ ၁၅

အစုလိုက်အပြုံလိုက်နယ်နှင့်ခြင်းများကို ဂျာမန်သိမ်းပစ်နယ်မြေများတွင် အဓိကတည်ရှိသော ဂျူးရပ်ကွက်၊ အကျဉ်းစခန်းနှင့် လူသတ်စခန်းများသို့ ပို့ဆောင်ခဲ့ထားရသော ဂျာမန်ဂျူး၊ ဩစတြီးယန်းဂျူးနှင့် ချက်ဂျူးလူမျိုး များဖြင့်စတင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ နယ်နှင့်မြေများသည် Holocaust တွလျောက်လုံး ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး သိန်းပေါင်းများစွာသောဂျူးနှင့် တခြားလူမျိုးများကို နေရာအနှံ့အပြားသို့ ထိမ်းသိမ်းရန် အမေ့စေခိုင်းရန်နှင့် အမြစ်ပြတ်သုတ်သင်ရန်အတွက် နယ်နှင့်ခဲ့ကြသည်။

ဒီဇင်ဘာ ၈

ပိုလန် Łódź အပြင်ဖက်ရှိ Chelmno လူသတ်စခန်းသည် ပထမဆုံးသော ဓာတ်ငွေ့တပ်ဆင်ထားသည့် အဆောက်အအုံအဖြစ် ဆောက်ရွက်မှုစတင်ခဲ့သည်။ ဓာတ်ငွေ့သွယ် ကိရိယာများတပ်ဆင်ထားသည့် အခြားသော အမြစ်ပြတ်ချေမှုန်းရေး စခန်းများမှာ Belzec၊ Sobibor၊ Chelmoi၊ Treblinka နှင့် Auschwitz-Birkenau တို့ပါဝင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါစခန်းများတွင် ဂျူးပေါင်း ၂.၇ သန်းနီးပါး အသတ်ခံခဲ့ရသည်။

၁၉၄၅

ဇန်နဝါရီ ၂၀

Wannsee ညီလာခံသည် ၁၁ သန်းအော ဥရောပမှ ဂျူးများကို အမြစ်ဖြတ်ချေမှုန်းရန် ရေရွယ်သော "ဂျူးပစ္စာ၏ နောက်ဆုံးအဖြေ" (Final Solution of the Jewish Question) ကို အများပြည်သူသို့ ဖွင့်ချခြင်းကို ဂုဏ်ပြုသည့် ပုံဖြစ်သည်။

၁၉၄၃-၁၉၄၄

ဂျူးရပ်ကွက်များကို ဖျက်သိမ်းပြီး (ယင်းရှိ) နေထိုင်သူများကို "နောက်ဆုံးပစ္စာ"၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအဖြစ် အကျဉ်းစခန်းနှင့် လူသတ်စခန်းများသို့ ပို့ဆောင်ခဲ့သည်။

၁၉၄၄

ဇွန် ၆ D Day

မဟာမိတ်တပ်များသည် ပြင်သစ်နိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း ကမ်းရိုးတန်းပေါ်ရှိ Normandy ကို ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။

၁၉၄၅

မဟာမိတ်တပ်များသည် ဂျာမနီများ သိမ်းယူထားသည့် နယ်မြေအတွင်းသို့ ချီတက်လာသောအခါ နာဇီများသည် အကျဉ်းစခန်းရှိပြည်သူများကို နေရာရွှေ့ပြောင်းရန် "အသေခံချီတက်မှုများ" ကို စတင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါချီတက်မှုများတွင် ထောင်ရှိသေဆုံး (သို့) အသတ်ခံခဲ့ရသည်။

မေလ ၈ V-E Day

ဂျာမဏီသည် မဟာမိတ်တပ်များဆီ အညံ့ခံခဲ့ပြီး ဥရောပရှိစစ်ပွဲမှာ အဆုံးသတ်သွားခဲ့သည်။ စစ်ပွဲအဆုံးတွင် နာဇီအစိုးရသည် အစာရေစာပြတ်လပ်စေခြင်း၊ ပြင်ပနှင့် အမြစ်ပြတ်ချေမှုန်းရေး စခန်းများ အတွင်းဖက်များတွင် အစုလိုက်အပြုံလိုက်ပစ်သတ်ခြင်းများမှတစ်ဆင့် ခန့်မှန်းခြေ ဂျူးပေါင်း ၆ သန်းခန့်ကို သတ်ဖြတ်နိုင်ခဲ့သည်။

နိုဝင်ဘာ ၂၀

ငြိမ်းချမ်းရေးကို ပျက်ပြားစေသည့် ရာဇဝတ်မှုများ၊ စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ် ကျူးလွန်သည့်ရာဇဝတ်မှုများဟုသော စွဲချက်များဖြင့် နာဇီခေါင်းဆောင် ၂၁ ဦးကို အမူရင်ဆိုင်စေလျက် Nuremberg ရှိ နိုင်ငံတကာစစ်ရာဇဝတ်ခရီးကို စတင်ခဲ့သည်။ တစ်နှစ်ထက်နည်းသည့် အချိန်အတွင်း ရာဇဝတ်ခံရသူသည် ၃၂ ကို သေဒဏ်ချကာ၊ ၃ ဦးကို တစ်သက်တစ်ကျန်းထောင်ကျစေခဲ့ပြီး ၄ ဦးကို ၁၀ နှစ်နှင့် နှစ် ၂၀ ကြား ထောင်ဒဏ်များ ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၃ ဦးကို တရားဝင်သေလွှတ်ပေးခဲ့သည်။

၁၉၄၈

ဒီဇင်ဘာ ၉

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ဂျီနီဗာကတားဆီးခြင်းနှင့် အပြစ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်ကို ပြဌာန်းခဲ့ပြီး "နိုင်ငံသား၊ မျိုးနွယ်စု၊ လူမျိုး (သို့) ဘာသာရေးအုပ်စုတစ်ခုခုကို တစ်ရပ်လုံးဖြုတ်စေ၊ တစ်စိတ်တဒေသအားဖြင့်ဖြုတ်စေ ပျက်စီးစေရန် ရည်ရွယ်လျက် တစ်ခု (သို့) ယင်းထက်ပိုသော ဆိုင်ရာ လုပ်ရပ်များကို "ဂျီနီဗာကတားဆီးကြောင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။

ရဝန်ဒါ

၁၉၆၅ မတိုင်မီ

ရဝန်ဒါနိုင်ငံသည် ၁၈၉၄ နှင့် ၁၉၁၈ ကြား ဦးစွာ ဂျာမန်ကိုလိုနယ်နှင့် ၁၉၂၄ နှင့် ၁၉၆၂ ကြား ဒုတိယအကြိမ်တွင် ဘာလင်္ဂီယံ တို့၏ ကိုလိုနယ်လက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့သည်။ ကိုလိုနယ်အုပ်ချုပ်သူ နှစ်နိုင်ငံလုံးသည် မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် တူဆီ (Tutsi) ဘုရင်များကိုသာ အားထားခဲ့သည်။

၁၉၇၃

ကိုလိုနယ်လက်အောက်ခံနိုင်ငံအနှံ့ သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူမှုအပြီး ဘာလင်္ဂီယံ ကိုလိုနယ်အုပ်ချုပ်သူများသည် ဟုတူ (Hutu) နှင့် တူဆီ (Tutsi) ကြား အခွဲအခါခိုင်ခိုင်မာမာကြားပြားသွားမှုကို အသက်သွင်းခဲ့သော လူမျိုးအမည်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည့် နိုင်ငံသားသက်သေခံကတ်ပြားကို မိတ်ဆက်ခဲ့သည်။

၁၉၅၉

ပညာတတ် ဟုတူလူတစ်စုမှ တူဆီခေါင်းပုဖြတ်မှုနှင့် ဘာလင်္ဂီယံအုပ်ချုပ်မှုတို့ကို အဆိုးသတ်ရန် တောင်းဆိုလျက် မူဝါဒဆိုင်ရာ မြေဥပဒေချက်တစ်ရပ်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

နိုဝင်ဘာ ၁

“ဟုတူ အကြိမ်” တစ်ရပ်သည် တူဆီဆန့်ကျင်သည့် အစုလိုက်အပြုံလိုက် လူသတ်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပြီး ယင်းနောက်တွင် နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း ဂြိုဟ်ဆီကီအထိ ဦးတည်သွားခဲ့သော လူမျိုးစုကြား လူထုအကြမ်းဖက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ သိန်းပေါင်များစွာသော တူဆီများကိုလည်း ရဝန်ဒါမှ ထွက်ခွာစေခဲ့သည်။

၁၉၆၁

နေ့နဝါရီ ၂၈

တူဆီပဒေရာခံစွနစ်ကို ဖျက်သိမ်းခဲ့ပြီး ဟုတူလူမျိုးများဖြင့်သာ ဖွဲ့စည်းထားသာ ယာယီအမျိုးသားအစိုးရတစ်ရပ်မှ ဦးစီးသည့် သမ္မတနိုင်ငံတစ်ရပ်ဖြင့် အစားထိုးခဲ့သည်။

၁၉၆၅

ဇူလိုင် ၁

ရဝန်ဒါသည် ဘာလင်္ဂီယံဆီမှ လွတ်လပ်ရေးရခဲ့ပြီး ဟုတူခေါင်းဆောင် Gregoire Kayibanda ကို ၁၉၆၅ အောက်တိုဘာ ၂၆ တွင် သမ္မတအဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခဲ့ကြသည်။ Gregoire Kayibanda သည် ၁၉၇၃ ဇူလိုင် ၇ ရက်နေ့ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ် Juvénal Habyarimana ၏ အာဏာသိမ်းမှုတွင် ဖြုတ်ချခံရချိန်အထိ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ကန့်ကွက်ခြင်းမရှိ အာဏာတည်မြဲခဲ့သည်။

၁၉၇၃

ဇူလိုင် ၅

ဗိုလ်ချုပ် Juvénal Habyarimana သည် Gregoire Kayibanda ကို ဖြုတ်ချခဲ့ပြီး နောက် သမ္မတတာဝန်ကို ယူခဲ့သည်။ Habyarimana နောက်ပိုင်းရွေးကောက်ပွဲများတွင် ပြိုင်ဖက်မရှိ အနိုင်ရရှိခဲ့ပြီးနောက် အာဏာတည်မြဲခဲ့သည်။

၁၉၆၅

နိုင်ငံသားသက်သေခံကတ်အသစ်ကို မိတ်ဆက်ပေးခဲ့သောလည်း လူမျိုးကို ထည့်သွင်းဖော်ပြဆဲ ဖြစ်သည်။

၁၉၉၀

အောက်တိုဘာ ၁

ယူဂန်ဒါနိုင်ငံတွင်အခြေစိုက်သည့် တူဆီဦးဆောင် ရဝန်ဒါမျိုးချစ်တပ်ဦး (Rwanda Patriotic Front - RPF) သည် ရဝန်ဒါကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး ပြည်တွင်းစစ်ကို စတင်စေခဲ့ကာ ရဝန်ဒါလူမျိုးများစွာကို နေရပ်စွန့်စေခဲ့သည်။

၁၉၉၃

ဩဂုတ်လ ၄

ဟုတုဦးဆောင်သော ရဝန်ဒါအစိုးရနှင့် တူဆီဦးဆောင်သော RPF တို့သည် ၃ နှစ်ကြာ ပြည်တွင်းစစ်ကို အဆုံးသတ်ရန် အရရှိသောတူစာချုပ် (Arusha Accords) ကို လက်မှတ်ထိုးခဲ့ကြသည်။ အာဏာခွဲဝေရေးအစီအမံများ၊ ကြားဖြတ်အစိုးရဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ဒုက္ခသည်များကို လက်ခံခြင်းများ အပါအဝင် အဆိုပါစာချုပ်၌ လူမျိုးအမည်သက်သေခံ လိုအပ်ချက်ကို အဆုံးသတ်ရန်သဘောတူညီမှုလည်း ပါဝင်ခဲ့သည်။

၁၉၉၄

ဧပြီ ၆

ရဝန်ဒါ သမ္မတ Juvénal Habyarimana သည် ရဝန်ဒါမြို့တော် Kigali အပေါ်မှ ၎င်း၏လေယာဉ်ကို ပစ်ခတ်ရေခွဲသေဆုံးခဲ့သည်။ တူဆီဦးဆောင် သော RPF သည် တာဝန်ရှိကြောင်း စွတ်ဆွဲခံရကာ လေယာဉ်ပျက်ကျပြီး နှာရီပိုင်းအကြာတွင် နိုင်ငံတော်ပိုင် ရေဒီယိုသံတန်းကြေညာချက်များမှ တူ ဆီ လူမျိုးများကို သတ်ရန် ဟူတူ 'မျိုးချစ်' များအား ဆော်သြခဲ့သည်။

နောက်ထပ် ရက် ၁၀၀ ကျော်အကြာတွင် ဟုတုကျူးလွန်သူများသည် ခန့်မှန်းခြေ ၇၅ ရာနှုန်းသော (သို့) ၈၀၀,၀၀၀ သော တူဆီ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားနှင့် ကလေးများကို သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။ သတ်ဖြတ်မှုအများစု ကို လက်၊ ဓားမ၊ တိုင်းပုတ်များဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး မုဒိမ်းများကဲ့သို့ တခြားအကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များလည်း ပါဝင်ခဲ့သည်။

ဧပြီ ၃၀

ကမ္ဘာ့ကလေးမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီသည် ဖြေရှင်းချက်တစ်ရပ် အနေဖြင့် သတ်ဖြတ်မှု များကို ရှုချခဲ့ပြီး "ဂျီနိုဆိတ်" ဟုသော စကားလုံးကို သုံးစွဲရန်မူ ငြင်းဆန်ခဲ့သည်။

ဇူလိုင် ၄ ရက်

RPF မှ နိုင်ငံနေရာအနှံ့အပြားကို သိမ်းယူ ခဲ့ပြီး ရဝန်ဒါ၏ မြို့တော် Kigali ကို ထိန်းချုပ်လက်နက်ခွဲခြင်းနှင့် အတူ ဂျီနို ဆိုက် အဆုံးသတ်ခဲ့သည်။

ဇူလိုင် ၁၉

ကြားဖြတ် အမျိုးသားညီသတ်ရေးအစိုးရတစ်ရပ်အား ဟုတုလူမျိုး Pasteur Bizimungu ကို သမ္မတအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း RPF ခေါင်းဆောင် တူဆီလူမျိုး Paul Kagame ကို ဒုသမ္မတအဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

နိုဝင်ဘာ ၈

ကမ္ဘာ့ကလေးမဂ္ဂသည် "ဂျီနိုဆိုက်အတွက် တာဝန်ရှိသည် ပုဂ္ဂိုလ်များကို စွဲချက်တင် ရန် ရဝန်ဒါဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခံရ (ICTR) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၎င်း၏ လုပ်ငန်းစဉ် တလျောက်တွင် ခံရိုးသည် ကျူးလွန်သူပေါင်း ၉၃ ယောက်ကို စွဲချက်တင်ခဲ့ပြီး ၆၂ ကို ပြစ်ဒဏ်ချခဲ့သည်။ ၎င်းသည် ဂျီနိုဆိုက် ရာဇဝတ်မှုကို သတ်မှတ်ပြီး မုဒိမ်းမှုကို ဂျီနိုဆိုက် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ်ဖြင့်သာ စေမည့် ပုံထမဆုံးသော ခုံးရိုးလည်း ဖြစ်လာ ခဲ့သည်။

၁၉၉၆

ရဝန်ဒါ၏ ဂျီနိုဆိုက်အလွန် အစိုးရ သည် နိုင်ငံသားသက်သေခံကဒ်များမှ "လူမျိုးစု" အခန်းကဏ္ဍကို ဖယ်ရှားခဲ့ သည်။

၁၉၉၈

ဇူလိုင် ၁၇

ရောမဗျူဟ (Rome Statute) ကို ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများအား စွဲချက်တင်နိုင်သည့် ပထမဆုံးသော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အစည်း နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံး (ICC) ကို ထူထောင်ရန် ပြဌာန်းခဲ့သည်။

၂၀၀၁

လူမျိုးရေးအရမိမိကိုယ်ကို သက်သေခံဖော်ပြချက်အား ထောင် အနှစ် ၃၀ (သို့) ဒေါ်လာ ၈၀၀၀ ငွေဒဏ် ပြစ်မှုများနှင့် သီမိုသည် ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်း ဖြင့် ရဝန်ဒါရှိ "သွေးခွဲမှု" ကို တားမြစ်ရန် ဥပဒေတစ်ရပ်ကို မိတ် ဆက်ခဲ့သည်။

၂၀၀၃

ဇွန်လ ၂၇

၂၀၀၃ အော်ဂဲနစ်ဥပဒေကို "လူမျိုးရေးအယူအဆ" နှင့် ဂျီနိုဆိုက် စိတ်ထား"များကို တားမြစ်ရန် ပြဌာန်းခဲ့သည်။

၂၀၀၈

စတုဂ္ဂိုလ်သက်သေခံကဒ်များကို လူမျိုးရေးအခန်းကဏ္ဍအား ဆက်လက်ဖယ်ထုတ်ထားသည့် ပလက်စတစ်ကဒ်များ ဖြင့် အစားထိုးခဲ့သည်။ လူသိရင်ကြားနှင့် အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်များတွင် ဟုတုနှင့် တူဆီဟူသော စကားလုံးအသုံးပြုမှုကို တားမြစ်ရန် ရှေ့ဆက်ကန့်သတ်မှု များပြုလုပ်ခဲ့သည်။

မြန်မာ

၁၉၄၈

နေ့နဝါရီ ၄

ပြန်ထောင်စုနိုင်ငံသား အက်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ၎င်းဥပဒေအောက်၌ ရိုဟင်ဂျာတို့တွင် တန်းတူနိုင်ငံသားအခွင့်အရေး ရှိခဲ့ကာ နိုင်ငံသားမှတ်ပုံတင်ကဒ်များ (NRC) ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုသည် ရိုဟင်ဂျာများအား မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။

၁၉၆၂

မတ်လ ၂
ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းသည် ဦးနုအားဖြတ်ချခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံရှိ ၂၆ နှစ်ကြာ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကို အစပြုခဲ့သည်။

၁၉၇၀ နှစ်များ အလယ်

နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးအပြည်အဝှမ်း မရရှိသည့် "ပြောင်းရွှေ့ခန့်ထိုင်သူ နိုင်ငံခြားသားများ" အဖြစ် သတ်မှတ်သော အရေးပေါ်လဝကအက်ဥပဒေအရ နိုင်ငံခြားသားမှတ်ပုံတင်များကို ရိုဟင်ဂျာတို့အား ထုတ်ပေးခဲ့သည်။

၁၉၇၈

ဖေဖော်ဝါရီ

နဂါးမင်းစစ်ဆင်ရေး (သတ်မှတ်နေရာတချို့ရှိ နိုင်ငံသား (သို့) နိုင်ငံခြားသားများအဖြစ် နေထိုင်သူများကို ခွဲထုတ် မှတ်ပုံတင်သည် လုပ်ငန်းစဉ်) သည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးအပေါ် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် ရိုဟင်ဂျာ ၂၀၀,၀၀၀ ကျော်ကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ခွာစေလျက် ရိုဟင်ဂျာရွာများကို ဖျက်စီးခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရန် တာဝန်ပေးအပ်ခဲ့သည်။

၁၉၈၂

အောက်တိုဘာ ၁၅
မြန်မာနိုင်ငံသည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို ထိထိရောက်ရောက် ငြင်းပယ်ထားသည့် နိုင်ငံသား ဥပဒေအသစ်တစ်ရပ်ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ နေဝင်းမှ အဆိုပါဥပဒေမှာ "ဧည့်သည်များ၏ အနေထားနှင့် သွေးနောများကို ရှင်းလင်းစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး "သွေးစစ်သော နိုင်ငံသားများကိုသာ နိုင်ငံသားဟုခေါ်သင့်ကြောင်း" ဆိုသည်။

၁၉၉၀

မေ ၂၇

ရိုဟင်ဂျာပါဝင်ခဲ့သော ပါတီစုံရွေးကောက်ပွဲများကို ကျင်းပခဲ့သည်။ မြန်မာ့စစ်တပ်သည် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ အမျိုးသားအစိုးရရွေ့အဖွဲ့ချုပ် (NLD) အပြတ်အသတ် အနိုင်ရရှိမှုကို အသိအမှတ်ပြုရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ပြီး သူမအား နေအိမ်အကျယ်ချုပ်ချခဲ့ပါသည်။

၁၉၉၁

မြန်မာစစ်တပ်သည် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရိုဟင်ဂျာများကို သတ်ဖြတ်၊ မုဒိုမ်းကျင့်ခဲ့ပြီး သောင်းချီသော လူများကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သို့ ထွက်ခွာစေလျက် ရိုဟင်ဂျာရွာများနှင့် ဗလီများကို မီးရှို့ခဲ့သည့် ပြည်သာယာစစ်ဆင်ရေးကို စတင်ခဲ့သည်။

၁၉၉၅

မြန်မာသည် ရိုဟင်ဂျာနှင့် ထခြားလူနည်းစုများအား "White Cards" ဟုခေါ်သော ယာယီမှတ်ပုံတင်ကဒ် (TRC) များကို စတင်ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ အဆိုပါကဒ်များသည် ရိုဟင်ဂျာအား မည်သည့်နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးမှ မပေးထားသော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ရိုဟင်ဂျာအား ၂၀၁၀ ပြည်လုံးကျွတ်ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်နိုင်စေခဲ့သည်။

၂၀၁၁

မတ်လ ၃၀

စစ်တပ်ကျောထောက်နောက်ခံ ပြည်ထောင်စု ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီသည် ချွတ်ယွင်းချက်များရှိနေသော နိုင်ငံ ရွေးကောက်ပွဲကို အနိုင်ရရှိခဲ့ပြီး စစ်ဗိုလ်ချုပ် ဟောင်းသန်းစိန်မှာ သမ္မတဖြစ်လာခဲ့သည်။ ရိုဟင်ဂျာများသည် ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်နိုင်ခဲ့ပြီး ရိုဟင်ဂျာအမတ်လောင်းများမှာ လွှတ်တော်သို့ ရွေးချယ်ခံခဲ့ရသည်။

၂၀၁၂

ဇွန်

ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် မုဆလင်ကြား အကြမ်းဖက်ဖြစ်ရပ်များသည် ရိုဟင်ဂျာနှင့် တခြားမုဆလင် များအပေါ် ပစ်မှတ်ထား၍ အစိုးရခွင့်ပြုထားသော တိုက်ခိုက် မှုများကို အတော်မသတ် ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပြီး ရိုဟင်ဂျာ ၂၀၀,၀၀၀ ကျော်ခန့်ကို နေရပ်စွန့်စေခဲ့သည်။ ၁၅,၀၀၀ ကျော် သော ရိုဟင်ဂျာနှင့် တခြားလူမျိုးများကို အခုအစီအရင်ခံ စာရေးသားချိန်အထိ ရှိနေသော ဒါဇင်ချီသည့် ထိန်းသိမ်းရေး စခန်းများတွင် ကန့်သတ်ပိတ်လှောင်ထားခဲ့သည်။

၂၀၁၂ နောက်ပိုင်း

မြန်မာအာဏာပိုင်များသည် ရခိုင်ပြည်ရှိ နေရပ်စွန့် ရိုဟင်ဂျာများကို ပစ်မှတ်ထားပြီး ၎င်းတို့အား "ဘင်္ဂါလီ" (သို့) "ဘင်္ဂါလီ/ အစ္စလာမ်"အဖြစ် ခွဲထုတ်သက်သေခံစေသည့် "နိုင်ငံသားစိစစ်ရေး" လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ကို စတင်ခဲ့သည်။

၂၀၁၄

မတ် - ဧပြီ

မြန်မာနိုင်ငံသည် ရိုဟင်ဂျာမုဆလင်နှင့် တခြားလူမျိုးများအား ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖယ်ထုတ်သည့် အမျိုးသား သန်းခေါင်စာရင်းစစ်တမ်းကို ကောက်ယူခဲ့သည်။

၂၀၁၅

မြန်မာအာဏာပိုင်များသည် ပြည်လုံးကျွတ် ရွေးကောက်ပွဲများမတိုင်မီက ရိုဟင်ဂျာများ ကိုင်ဆောင် ထားခဲ့သော White Card များကို သိမ်းယူခဲ့ပြီး White Card ဖြတ်ပိုင်းများကို ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ ၎င်းသည် လည်း မညီသည့်အခွင့်အရေးမှ ပေးအပ်ခဲ့ခြင်းမရှိပေ။

၇ ဇွန် ၂၀၁၅

မြန်မာအာဏာပိုင်များသည် မည်သည့် အခွင့်အရေးမှ ပေးအပ်ခြင်းမရှိသည့် နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံ ကဒ်ပြားများကို ရိုဟင်ဂျာ များအား စတင်ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ တချို့ရိုဟင်ဂျာများအား အဆိုပါကဒ် များကို အဓမ္မလက်ခံစေခဲ့သည်။

နိုဝင်ဘာ ၈

ရိုဟင်ဂျာများအား နိုင်ငံရွေးကောက်ပွဲများတွင် မဲပေးခြင်း (သို့) ဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းများကို တားမြစ်ခဲ့သည်။ NLD မှ အပြတ်အသတ်အနိုင်ရရှိခဲ့ သည်။

၂၀၁၆

အောက်တိုဘာ - ၉

မောင်တောနှင့် ရသေ့တောင်မြို့နယ်များရှိ မြန်မာ့ရဲအရာရှိများကို ရိုဟင်ဂျာစစ်သွေးကြဲ များမှ တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး နောက် မြန်မာလုံခြုံရေး တပ်ဖွဲ့များသည် ရိုဟင်ဂျာများကို အုပ်စုလိုက် သတ်ဖြတ်၊ မှဒိမ်းကျင့်၊ ဖမ်းဆီးခြင်းများ ပြုလုပ်ကာ ရိုဟင်ဂျာ ၉၀,၀၀၀ ကျော်ကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ နေရပ်စွန့်စေလိုက် မောင်တောမြို့နယ်ရှိ ဒါဇင်ခေါ်သော ရိုဟင်ဂျာရွာများကို မီးရှို့ခဲ့သည်။

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည် နိုင်ငံတော် အတိုင်ပင်ခံအဖြစ် နိုင်ငံ de Facto ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ သမ လက်ထက်တွင် နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့် သူ၏ သက်သေခံကဒ် Identity Card for National Verification (ICNV) များကို National Verification Card (NVC) အဖြစ် အမည်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။

၂၀၁၇

မတ်လ - ၂၄

ကမ္ဘာ့ကုသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီမှ ရခိုင်၊ ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်များရှိ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့် မတရားစွဲကားမှုများကို စုံစမ်းဖော်ထုတ်ရန် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သောနိုင်ငံတကာ အချက်အလက် ရှာဖွေရေးမစ်ရှင် (FFM) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ မြန်မာအစိုးရသည် အဆိုပါ ယန္တရားနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် ငြင်းဆန်ခဲ့သည်။

ဩဂုတ် ၂၅

ရဲစခန်းများအပေါ် ရိုဟင်ဂျာစစ်သွေးကြဲများ၏ နောက်ထပ် တိုက်ခိုက်မှုများကို တန့်ပြန်သည့် အနေဖြင့် မြန်မာစစ်တပ် သည် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတလားရှိ ထောင်ချီသော ရိုဟင်ဂျာများကို သတ်ဖြတ်ပြီး ရာချီသောကျေးရွာများကို မီးရှို့ ဖျက်စီးကာ အခြား ရက်စက်ယုတ်မာမှုများစွာကိုလည်း ကျူးလွန်ခဲ့သည်။ ရိုဟင်ဂျာပေါင်း ၇၄၅,၀၀၀ ကျော်သည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ရသည်။

၂၀၁၈

စက်တင်ဘာ ၆

စက်တင်ဘာ ၁၈

FFM သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြန်မာစစ်တပ်မှ ဦးစီးကျူးလွန်ခဲ့သော ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများကို စာရင်းပြုစုလျက် ၎င်း မျက်နှာပါ အစီအရင်ခံစားက ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ရိုဟင်ဂျာ၊ ကချင်၊ ရှမ်းနှင့် တခြားလူမျိုးများ အပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် ဂျီနိုဆီဒ်၊ စစ် ရာဇဝတ်မှုနှင့် လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် ရာဇဝတ်မှုများအတွက် မြန်မာလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို စစ်မီးစစ်ဆေး ပြီး တရားစွဲဆိုနိုင်ရန် ICC (သို့) နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံးကို တောင်းဆိုထားပါသည်။

နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး (ICC) သည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအား မြန်မာနိုင်ငံ မှ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သို့ နယ်နှင့်ခြင်းအပေါ် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ သည်။ စွဲဆိုသည့် တရားလွှဲများသည် ရှေးဆက် မြန်မာစစ်တပ်မှ ကျူးလွန်ခဲ့ သည့် ရာဇဝတ်မှုများအပေါ် စစ်မီးဖော်ထုတ်ခြင်းကို စတင်ခဲ့ပြီး အခု အစီရင်ခံစာရေးသားချိန်အထိ ဆောင်ရွက်နေဆဲဖြစ်ပါသည်။

၂၀၁၉

နိုဝင်ဘာ - ၁၁

နိုဝင်ဘာ ၁၃

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်မှအရ မြန်မာရိုဟင်ဂျာအဖွဲ့အစည်း ယူဂေ (Burmese Rohingya Organization UK) နှင့် လက်တင်အမေရိကန် လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ များက ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအပေါ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ရာဇဝတ်မှု ဆိုင်ရာ စစ်မီးဖော်ထုတ်ခြင်းကို အမှုဖွဲ့ ဆောင်ရွက်ရန် အာဂျင်တီးနား တရားရုံးသို့ လျှောက်တင်ခဲ့ကြသည်။ ထို့နောက် တရားသူကြီးအဖွဲ့သည် စစ်ဆေးမှုတစ်ခုကို စတင်ခဲ့ပြီး ၎င်းအမှုသည် အခွဲအစီရင်ခံ ရေးသားချိန်အထိ ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။

ဂမ်ဘီယာနိုင်ငံ (Gambia) သည် ဂျီနိုဆီဒ်ကုန်ဖန်ရှင်းကို ချိုးဖောက်သည့်ဟာဆိုကာ နိုင်ငံတကာတရားရုံး (ICJ) တွင် မြန်မာနိုင်ငံအား တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ ထို့နောက် ICJ သည် ၂၀၂၁ ကြောင်းအရ မဖြစ်မနေ လိုက်နာရမည့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများ အတွက် ကာကွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ ကြားဖြတ်စီမံဆောင်ရွက်မှု များ ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ အဆိုပါအမှုသည် လက်ရှိ အစီရင်ခံစာကို ရေးသားချိန်အထိ ဆက်လက်ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။

၂၀၂၀

နိုဝင်ဘာ ၉

NLD သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒုတိယအကြီးဆုံး ဒီမိုကရေစီ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ထပ်မံအရွေးခံ အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ ရိုဟင်ဂျာများသည် ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်၌ ပါဝင်ပိုင်ခွင့်ကို ထပ်မံငြင်းပယ်ခံခဲ့ရသည်။

၂၀၂၁

ဖေဖော်ဝါရီ ၁

အာဏာသိမ်းမှုအပြီး မြန်မာနိုင်ငံရှိ သန်း ဆယ်ပေါင်းများစွာသော ပြည်သူများ သည် အာဏာသိမ်းအုပ်ချုပ်မှုကို ဆန့်ကျင်သည့် အနေဖြင့် ဆန္ဒပြပွဲများနှင့် သပိတ်များတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ ဆန့်ကျင်မှုကို နှိမ်နင်းရန်ကြိုးပမ်းရာတွင် အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် အာဏာသိမ်းခံ သည့် ပထမ တစ်နှစ်အတွင်း အရပ်သား ပြည်သူပေါင်း ၁၅,၀၀၀ ကျော်ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ပြီး၊ အနည်းဆုံး ၁၂,၀၀၀ ကို ထိန်းသိမ်းကာ မရေတွက်နိုင်သော ပြည်သူများကို အစဈောက်၍ ၄၄၀,၀၀၀ ကျော်ကို အဓမ္မနေရပ်စွန့်စေခဲ့သည်။

ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်ကို ငြင်းပယ်ကာ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်သည် စစ် အာဏာသိမ်းမှုကို စတင်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် တခြား ပုဂ္ဂိုလ်များကို ထိန်းသိမ်းကာ နောက်တနေ့တွင် မိမိကိုယ်ကို နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီ၏ အကြီးအကဲဖြစ်ကြောင်းကြေညာခဲ့သည်။

ဧပြီ ၁၆

အာဏာသိမ်းချိန်အတွင်း ဖမ်းစီးမှုကို ရောင်တိမ်းခဲ့ကြသည့် မြန်မာရွေးကောက်ခံလွှတ် တော်အမတ်များအပုံစံဖြစ်သော ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်ကွယ်စားပြုကော်မတီ (CRPH) သည် တရားဝင်ရွေးကောက်ခံ အစိုးရအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသား ညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

ဇွန်လ ၃ ရက်

NUG သည် NVC လုပ်ငန်းစဉ်ကို "ဖျက်သိမ်း" မည်ဖြစ်ကြောင်း ကတိပေး ကြေညာခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မွေးဖွား ခြင်း (သို့) မြန်မာနိုင်ငံသားများ၏ ကလေးများ အဖြစ် မည်သည့်နေရာတွင် မဆို မွေးဖွား ခြင်းကို အခြေခံ၍ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို သေချာ အောင်ဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း NUG မှ ဆက်လက်ကတိပေး ခဲ့သည်။

၂၀၂၂

ဇူလိုင် ၁၇

မြန်မာနိုင်ငံတွင်ကျူးလွန်ခဲ့သော အစုအပြုံလိုက် ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများကို ဖြေရှင်းရန် တရားရုံးတော်သို့ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာကို အပ်နှင်းလျက် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံးဆီ NUG မှ ကြေညာချက် တစ်ရပ်ကို တင်သွင်းခဲ့သည်။

မတ်လ ၂၂

US အစိုးရက Holocaust ဖြစ်ပြီးချိန်မှစ၍ စ ကြိမ်မြောက် ဂျီနိုဆီဒ်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဟု သတ်မှတ်လျက် မြန်မာ စစ်တပ်သည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအပေါ် ဂျီနိုဆီဒ်ကျူးလွန် မှုအတွက် တာဝန်ရှိကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။

Map of Rakhine State

Map of Europe in 1933

Map of Rwanda

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တောင်ဖက် Cox's Bazar ခရိုင်အရောက်တွင်
စပါးခင်းများနှင့် ရေလွှမ်းခြေများကို ဖြတ်လျှောက်နေ သော
မြန်မာပြည်မှ ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များ။ Patrick Brown ©Panos/
UNICEF 2018

ညွှန်ကြားချက်များ (Instructions)

၁။ ဤသက်သေခံကတ်ပြားကို ခရီးသွားလာလျှင် မိမိနှင့်အတူ တစ်ပါတည်းယူဆောင်သွားရမည်။ အာဏာရှိသူက တောင်းဆိုသည့်အခါ ထုတ်ပြရမည်။

This identity card must be concomitantly carried whenever you travel, it must be shown whenever authorities request.

၂။ ဤသက်သေခံကတ်ပြားကို အခြားသူထံ မလွှဲပြောင်းရ။

The identity card is not transferable.

၃။ သက်သေခံကတ်ပြားပေါ်တွင် မည်သည့်အမှတ်အသား၊ မည်သည့် ပြောင်းလဲချက်မျှ မပြုလုပ်ရ။

No mark is allowed on the identity card and nothing is allowed to be changed except by the authorities.

၄။ ဤသက်သေခံကတ်ပြား ကိုင်ဆောင်သူသည် မြန်မာနိုင်ငံသား၊ ဥပဒေနှင့်အညီ နိုင်ငံသားလျှောက်ထားရန် လိုအပ်သည်။

This identity card holder is a person who need to apply for citizenship in accordance with Myanmar Citizenship Law.

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်

THE REPUBLIC OF THE UNION OF MYANMAR

နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကတ်ပြား

Identity Card for National Verification

၁၁ / မက န (၈) ၀၀၂၈၆၂

မှတ်ချက်။ ဤသက်သေခံကတ်ပြား ကိုင်ဆောင်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ကြောင်း သက်သေခံအလျဉ်း မဖြစ်စေရ။

Note : Holding this identity card does not testify that " the card holder is Myanmar Citizen "

အနှစ်ချုပ်

ဂျီနီဆိုက်သည် လူမျိုးဝိသေသလက္ခဏာ (identity) ကို အခြေခံသော နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှု တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဤအရာကို နိုင်ငံသား၊ တိုင်းရင်းသား၊ လူမျိုးစု (သို့) ဘာသာရေး အုပ်စုတစ်ခုခုအား တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်စေ၊ တစ်ခုလုံးဖြစ်စေ ဖျက်စီးရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ကျူးလွန်သော လုပ်ရပ် (သို့) လုပ်ရပ်များအဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။

ဂျီနီဆိုက်ကျူးလွန်သူများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကျစေခြင်းနှင့် လုံခြုံမှုရှိနေသည့် အုပ်စုများအပေါ် အစုလိုက်အပြုံလိုက် အကြမ်းဖက်ခြင်းများကို ပြုလုပ်ရန် လူမျိုး၊ အမည်စသော Identification ပါ မှတ်တမ်းများကို နှစ်ရှည်လများစွာ အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။ ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်းဆိုင်ရာ မူဘောင်၌ ဂျီနီဆိုက်ကာကွယ်တားဆီးခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂရုံးသည် "လူမျိုးဝိသေသလက္ခဏာ (identity) အား နိုင်ငံရေး အသွင်ဆောင်မှုများတိုးမြှင့်လာခြင်း" နှင့် ကာကွယ်မှုခံယူထားရသည့် အုပ်စုများအပေါ် ပစ်မှတ်ထား ခွဲခြားဆက်ဆံရေး "စီမံဆောက်ရွက်မှု (သို့) ဥပဒေပြဌာန်းမှုများ" သည် ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများကို ကျူးလွန်ရန် အခြေအနေ တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးရာ၌ နည်းပြ၊ လမ်းညွှန်များအဖြစ် ဆောင်ရွက်ကြောင်း တွေ့ရှိထားပါသည်။ ဂျီနီဆိုက်ကျူးလွန်သည့် နိုင်ငံများသည် ပစ်မှတ်ထားသည့် အုပ်စုများကို ဖြိုခွင်းဖျက်စီးရာတွင် အဆင်ပြေချောမွေ့စေဖို့ ဥပဒေကြောင်းနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို မကြာခဏဆိုသလို အသုံးပြုလေ့ ရှိကြသည်။ ဤသည်မှာ ဂျူးပြည်သူများကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် မီးလောင်တိုက်သွင်း သတ်ဖြတ်ခြင်း (Holocaust)၊ တူဆီ (Tutsi) ပြည်သူများအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် Rwanda ဂျီနီဆိုက်တို့နှင့် အလားတူ ကိစ္စရပ်ဖြစ်သလို မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာပြည်သူများအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့ ဂျီနီဆိုက်နှင့်လည်း အလားတူပင် ဖြစ်ပါသည်။

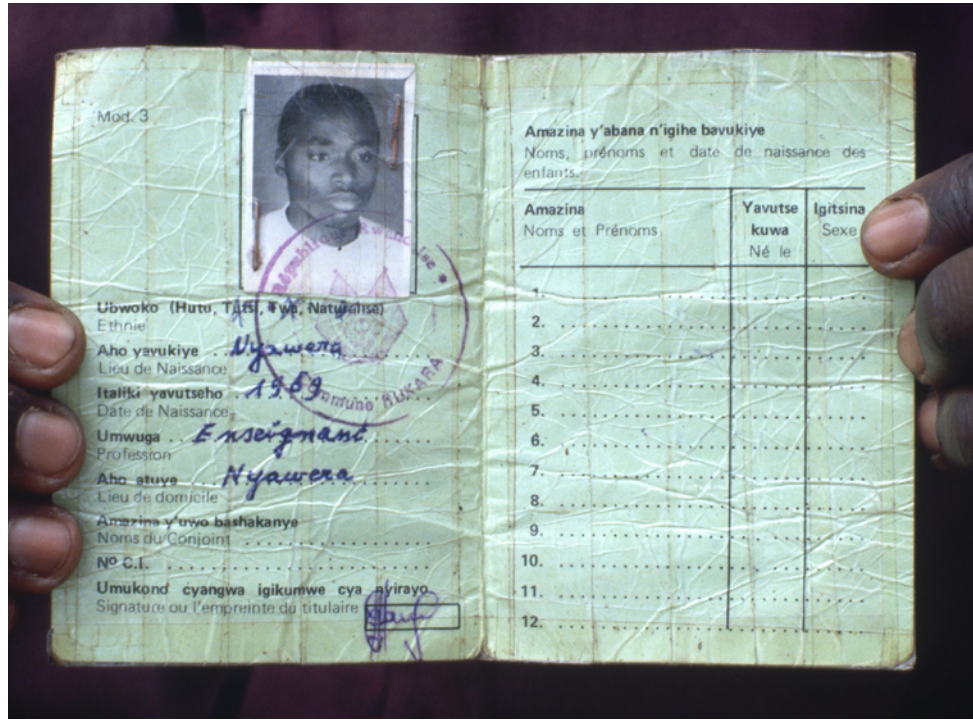
ဤအစီအရင်ခံစာသည် အဆိုပါ ဂျီနီဆိုက် ၃ ခုကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှု ဂျီနီဆိုက်ကို ကျူးလွန်ရန် လူမျိုး၊ အမည်ဖော်ပြချက် identification ပါ မှတ်တမ်းများအား အသုံးပြုခြင်းတို့ကို တင်ပြပြီး ရခိုင်ပြည်ရှိ ရိုဟင်ဂျာပြည်သူများကို ဆက်လက် ပစ်မှတ်ထားလျက်ရှိသော မြန်မာ့စစ်အာဏာသိမ်းအုပ်စုနှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက်အသစ် များကို လည်း တင်ပြထားပါသည်။

အခန်း - ၁ သည် Holocaust၊ Rwanda ဂျီနီဆိုက်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာ ဂျီနီဆိုက်များတွင် identification သက်သေခံမှတ်တမ်းများ၏ အဓိက အခန်းကဏ္ဍကို စိစစ်တင်ပြထားပါသည်။ ဤ လေ့လာချက်များသည်

နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့် သူ၏ သက်သေခံကတ် (NVC) - မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာများကို "နိုင်ငံခြားသားများ" ဟု ခွဲခြားသတ်မှတ်ပြီး မည်သည့် အခွင့်အရေးမှ ပေးအပ်ခြင်းမရှိသည့် သက်သေခံမှတ်တမ်း။ ဤကဲ့သို့ အရောင်အားဖြင့် အပြာနု (ဖျော့)ရောင် ဖြစ်ပြီး အင်္ဂလိပ်၊ မြန်မာ နှစ်ဘာသာဖြင့် ဖော်ပြထားသည်မှာ "ဤသက်သေခံကတ်ပြားကိုင်ဆောင်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံသား ဖြစ်ကြောင်း သက်သေခံ အလျဉ်း မဖြစ်စေရ" ဟုပင်ဖြစ်သည်။
©Greg Constantine

ကံဒ်ကိုင်ဆောင်သူသည် ဂျူးဖြစ်ကြောင်း ခွဲခြားသတ်မှတ်ရန် “J” ဟုသောစာလုံးကို တံဆိပ်ခတ်နိုင်ထားသည် နာဇီထုတ် Kennkarte သက်သေခံကဒ်။ နာဇီအစိုးရသည် ဗျူရှိုကရေစ်အရ ရှိခဲ့သည့်ကံကို ဖြစ်စေခဲ့သော Kennkarte ကို စစ်ရေး၊ လူမျိုးရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ထိန်းချုပ်မှုများအတွက် နည်းလမ်းတစ်ရပ်သဖွယ် အသုံးပြု ခဲ့သည်။ ©United States Holocaust Memorial Museum, courtesy of Ellen Zweig, January 24, 1939

ရဝန်ဒါ သက်သေခံစာရွက်များသည် လူပုဂ္ဂိုလ်၏ လူမျိုးအမည်ကို အဓိက ဖော်ပြသည်။ © Howard Davies CORBIS via Getty

identification သက်သေခံမှတ်တမ်းများမှ ပစ်မှတ်ထားပြည့်သူ အမြောက်အများကို စနစ်တကျနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဗျူရိုကရက်တစ်ဆန်စွာ ခွဲထုတ်၊ ကွပ်မျက်၊ သတ်ဖြတ်နိုင်စေခဲ့ပုံကိုလည်း တင်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် အချိန်ကိုဆွဲဆန်ပြီး သွယ်ဝိုက် ဖျက်စီးခြင်းနည်းလမ်းများမှ တဆင့် လုံခြုံမှုရှိရမည့် အုပ်စု၏ အင်အားကို လျော့ချခြင်းအားဖြင့် ၎င်းတို့ကို တဖြည်းဖြည်းချင်း ဖျက်စီးခြင်းမည်သော “အမည်ရှိ ဂျီနိုဆိုက်”သည် ယခင်ဂျီနိုဆိုက်များအား ကောင်းစွာ သဘောပေါက်ပြီး နောင်လာမည့် ဂျီနိုဆိုက်များကို တားဆီးနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းမှုတစ်ရပ်အနေဖြင့် အလေးအနက်ထားရမည့် ကိစ္စဖြစ်ပါသည်။

ဂျာမနီနိုင်ငံ Dachau အကျဉ်းစခန်းရှိ မီးသင်္ဂြိုဟ်စက် နောက်တွင် ပုံထားသည့် အလောင်းများကို ဖယ်ရှားနေသော ဂျာမန်ပြည်သူများအား ကြည့်ရှုနေသည့် အမေရိကန်စစ်သားတစ်ဦး။ ©United States Holocaust Memorial Museum, 194

ဥပမာ၊ ဂျူးလူမျိုးဟူ၍ ကနဦးသတ်မှတ်ပြီး မှတ်ပုံတင်မှုများမရှိခဲ့လျှင် လူပေါင်းများစွာကို ယခုကဲ့သို့ မြန်ဆန်စွာ အစုလိုက်အပြုံလိုက် မီးလောင်တိုက်သွင်း သတ်ဖြတ်မှု Holocaust သည် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး စီမံဖွဲ့စည်းမှုအရ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ခဲ့လိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ နာဇီတို့၏ တရားဝင်သတ်မှတ်ဖော်ပြချက် identification ဖြစ်စဉ်များနှင့် မှတ်တမ်းအချက်အလက်များကို အသုံးပြုခြင်းဖြစ်စဉ်သည် ဂျူးလူမျိုးများအား နိုင်ငံသားဖြစ်မှုမှ ဖယ်ရှားခြင်း၊ ၎င်းတို့ပိုင်ပစ္စည်းများကို သိမ်းယူခြင်း၊ နေရာအရ ဂျူးရုပ်ကွက်များနှင့် camp စခန်း များတွင်သာ နေထိုင်စေခြင်းနှင့် အဆုံးတွင် အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်ခြင်းများကိုပါ ပြုလုပ်စေနိုင်ခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် ဟစ်တလာ၏ နာဇီအစိုးရသည် နာဇီများနှင့် ၎င်းတို့ မဟာမိတ်တို့မှ ထိန်းချုပ်ခဲ့ကြသည့် ဥရောပနယ်မြေရှိ ဂျူးလူမျိုးအားလုံး၏ သုံးပုံ နှစ်ပုံဖြစ်သော ဂျူးလူဦးရေ ၆ သန်းခန့်ကို သတ်ဖြတ်နိုင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါသတ်ဖြတ်မှုသည် လုံလောက်သော အစားအစာ၊ ရေ၊ နေရာထိုင်ခင်းနှင့် ကျန်းမာရေးအစောင့်အရှောက်များကို စနစ်တကျငြင်းပယ်ခြင်း၊ အခြေခံစားဝတ်နေရေးကင်းမဲ့မှု၊ ပြင်ပဟင်းလင်းပြင်၌ အစုလိုက်အပြုံလိုက်ကို ပစ်သတ်မှုနှင့် Belzec, Sobibor, Treblinka နှင့် Auschwitz-Birkenau များအပါအဝင် ဓာတ်ငွေ့လွှင့် ကိရိယာများတပ်ဆင်ထားသည့် သုတ်သင်ရှင်းလင်းရေးစခန်းများမှ တဆင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အမျိုး၊ အမည်သတ်မှတ်ချက်ပါ မှတ်တမ်းများသည် Rwanda သမ္မတ Juvénal Habyarimana နှင့် Burundi သမ္မတ Cyprien Ntaryamira တို့ စီးနှင့်လိုက်ပါရာ လေယာဉ်ကိုပစ်ခတ်ကာ ဟူတူခေါင်း ဆောင် ၂ ဦးကို သေဆုံးစေခဲ့ပြီး များမကြာမီတွင် စတင်ခဲ့သော Rwanda ဂျီနိုဆိုက် ဖြစ်ပေါ်ရာတွင်လည်း အလားတူ အထောက်အပံ့ပြု ကူညီခဲ့ပါသည်။ ကနဦးအစီအရင်ခံချက်များက တူဆီ (Tutsi)ဦးဆောင်သော သူပုန်အဖွဲ့ကို အဆိုပါ သတ်ဖြတ်မှုအတွက် တာဝန်ရှိ

ဂျာမန်ဘာသာဖြင့် ဂျူးဟုအဓိပ္ပာယ်ရသော Jude ကို ရေးသားထားသည့် ဒါဗီဒ်၏ အဝါရောင် ကြယ်တစ်ခု။ Holocaust အတွင်းတွင် ဂျူးများသည် ၎င်းတို့၏ ဂျူး identity ကို မြင်သာသည့် သင်္ကေတအဖြစ် ကြိုက်ဆံ့ များကို ဝတ်ဆင်ရန် အမိန့်ပေးခြင်းခံခဲ့ရသည်။
©United States Holocaust Memorial Museum, circa 1941-1945

ကြောင်း စွပ်စွဲခဲ့ပြီး လေယာဉ်ပျက်ကျ၍ နာရီပိုင်းအတွင်းတွင် နိုင်ငံပိုင်ရေးဒီယိုမှ သတင်းကြေညာသူများက နိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၁၄ ရာနှုန်းခန့်ရှိ ငါးသန်းခန့်ရှိသော Tutsi လူနည်းစုများကို သတ်ဖြတ်ရန် Hutu “မျိုးချစ်”များကို ဆော်သြခဲ့ကြသည်။ Hutu ကျူးလွန်သူများသည် တချို့အကြောင်းခြင်းရာ များတွင် ကိုင်ဆောင်သူများ၏ လူမျိုး၊ အမည်ဖော်ပြချက်ပါ Rwanda အမျိုးသားစိစစ်ရေးကတ်များကို အဆိုပါသတ်ဖြတ်မှုများပြုလုပ်ရန် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ဥပမာ၊ Hutu စစ်သွေးကြွများသည် မြို့ပြနေရာများတွင် အတားအဆီးများချထားပြီး ဖြတ်သန်းသွားလာသူများကို အမျိုးသားစိစစ်ရေးကတ် (National Identification Card) များကို ပြုခိုင်းကာ Tutsi ဟုသတ်မှတ်ဖော်ပြချက်ပါ ကတ်ကိုင်ဆောင်သူများနှင့် ကတ်မပါရှိသူများကို အစုလိုက် အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ရက်ပေါင်း ၁၀၀ အတင်း Hutu ကျူးလွန်သူများသည် Tutsi ၏ လူဦးရေ၏ ခန့်မှန်းခြေ ၇၅% ခန့် (သို့) အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် ယောက်ျား၊ မိန်းမနှင့် ကလေးသူငယ်ပေါင်း ၈၀၀,၀၀၀ ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ သတ်ဖြတ်မှုအများစုကို လက်ကိုင်ဓား၊ ဓားမများ (သို့) တင်းပုတ်များဖြင့် ပြုလုပ်ခဲ့ကြပြီး တခြား မုဒိမ်းမှုကဲ့သို့သော အကြမ်းဖက်မှုများလည်း ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။

၁၉၉၄ ခုနှစ် ရုပ်နံဒါ နိုင်ငံ Rukara ရှိ ကတ်သလစ် ဘုရားကျောင်းတစ်ခု၏ ဆင်ဝင်ဆောင်အတွင်း၌ တူဖီ (Tutsi) လူအစုလိုက် အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်မှုတွင် သားကောင်ဖြစ်ခဲ့ရသူများ၏ ရုပ်အလောင်းများ။ © Jack Picone, 1994

၁၉၃၀ နှစ်များ နှင့် ၁၉၄၀ နှစ်များကာလရှိ ရှာမနီနှင့် တခြား ဥရောပရှိ ဂျူးများနှင့် ၁၉၉၀ နှစ်များရှိ Rwanda မှ Tutsi များကဲ့သို့ မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ယခင်အစိုးရအာဏာပိုင်များသည် မြန်မာနိုင်ငံ အနှောက်ဖက် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုတစ်ခုဖြစ်သည့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအပေါ် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများကို ကျူးလွန်ရန် လူမျိုး၊ အမည်ဖော်ပြချက်ပါ identification မှတ်တမ်းများအပေါ် စီခိုဆဲဖြစ်ပါသည်။ ဤရာဇဝတ်မှုများသည် ရိုဟင်ဂျာအရပ်သားပြည်သူများအပေါ် မြန်မာစစ်တပ်မှ နေရာအနှံ့ဦးဆောင် တိုက်ခိုက်မှုများ ဖြစ်ပွားချိန် ၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၁၇ တွင် အဓိက ရုပ်လုံးပေါ်လာခဲ့သည်။ စစ်သားများသည် ယောက်ျား၊ မိန်းမနှင့် ကလေးများကို အစုလိုက်အပြုံလိုက်တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ လူပေါင်းများစွာအပေါ် မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်ခြင်း၊ ရာချီသော ရွာပေါင်းများစွာကို မီးရှို့ခြင်းနှင့် အခြား ရိုဟင်ဂျာ ဒုက္ခသည် ၂၅,၀၀၀ ကျော် ရောက်ရှိလာခဲ့ပြီး ညစ်ပတ်ပေရေသည့် အခြေအနေတွင် နေထိုင်နေရသော ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ရိုဟင်ဂျာ ၇၀၀,၀၀၀ ကျော်ကို အတင်းအဓမ္မ စွန့်ခွာထွက်ပြေးစေခြင်း တို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ့အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် နောက်ထပ် ရိုဟင်ဂျာ ၁၅,၀၀၀ ကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာအာဏာပိုင်များက ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်တည်ဆောက်ထားသော ခေတ်မီ အကျဉ်းစခန်းဖြစ်သော ထိမ်းသိမ်းရေးစခန်း ၂၀ ကျော်တွင် ကန့်သတ်ပိတ်လှောင်ထားဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

ပြီးခဲ့သည့် ရာစုနှစ်ဝက်စာခန့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အဆင့် ခွဲခြားဆက်ဆံရေးဥပဒေ၊ မူဝါဒများနှင့် ကျင့်ထုံးများသည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများကို ဘေးဖယ်ပထုတ်ပြီး လူ့ဂုဏ်သိက္ခာမဲ့စေခဲ့သည်။ ဥပမာ၊ ၁၉၈၂ တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအား နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးတန်းတူရရှိမှုကို ငြင်းပယ်ပြီး နိုင်ငံနယ်နိမိတ် တစ်ခုတည်းအတွင်း ကမ္ဘာ့အများဆုံး နိုင်ငံမဲ့လူဦးရေကို ဆထက်တပိုး ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သော ဥပဒေတစ်ရပ်ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ကနဦး ဂျီနီဆိုက်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ နောက်ဆက်တွဲတွင် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး အစောင့်အရှောက်ရရှိမှုနှင့် သက်မွေးဝမ်းကြောင်းများကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်း တို့ပါဝင်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ခွဲခြားဆက်ဆံသည့်ဥပဒေ၊ မူဝါဒနှင့် ကျင့်ထုံးများသည် ရိုဟင်ဂျာမြောက်များစွာအပေါ် ညှဉ်းပန်းစော်ကားမှုနှင့် များမြင်လှသော အစုလိုက်အပြုံလိုက်ရက်စက် ယုတ်မာမှု အန္တရာယ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

၂၀၁၆နှင့် ၂၀၁၇ ရိုဟင်ဂျာအရပ်သားပြည်သူများအပေါ် မြန်မာစစ်တပ်ဦးဆောင်သည့် တိုက်ခိုက်မှု အပြီးတွင် Fortify Rights၊ UN အချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင် ၊ ထိုနောက် UN အထူးကိုယ်စားလှယ်များနှင့် US အစိုးရ အပြင် အစိုးရများအပါအဝင် တခြားအဖွဲ့အစည်းများက အဆိုပါတိုက်ခိုက်မှုသည် ဂျီနီဆိုက်ရာဇဝတ်မှု မြောက်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ယခင် ဂျီနီဆိုက်များကဲ့သို့ တဖြည်းဖြည်းချင်း ပျက်စီးစေလိုသည့် သဘောဖြင့် identity မှတ်တမ်းများကို အသုံးပြုခြင်းသည် ဂျီနီဆိုက်၏ အခန်းကဏ္ဍတစ်ခု အဖြစ်ပါဝင်ပြီး အနာဂတ် ရာဇဝတ်မှုများကို တားဆီးနိုင်ရေးအတွက် ဖြေရှင်းရမည့် ကိစ္စဖြစ်ပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာ၏ အခန်း-၂ သည် ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် စတင်ခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထွေထွေမြောက် သည့် ဆိုးဝါးသော စစ်အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်ပြီးကတည်းက မြန်မာ့အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စုမှ ရိုဟင်ဂျာတို့၏ တည်ရှိမှု ကို ငြင်းပယ်လျက်ရှိပုံနှင့် ရိုဟင်ဂျာတို့အား မည်သည့်အခွင့်အရေးမှ ပေးမထားသည့်အပြင် ရိုဟင်ဂျာများအား နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကဒ်ပြား (NVC - National Verification Card) ကို လက်ခံရန် အတင်းအကျပ် ဖိအားပေးခိုင်းစေလျက်ရှိပုံကို ဖော်ထုတ်တင်ပြထားပါသည်။

အာဏာသိမ်းပြီးချိန်မှစ၍ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်ဦးဆောင်သော မြန်မာစစ်တပ်သည် နိုင်ငံအနှံ့ပြည်သူ ထောင်ပေါင်းများစွာကို သတ်ဖြတ်ပြီးထောင်ချခဲ့သလို တစ်ဖက်တွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း များနှင့် စစ်တပ်၏တိုက်ခိုက်မှုကို ကာကွယ်ရန် ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည့် အရပ်သားဦးဆောင်သော စစ်တပ် PDF (ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်)များကို အရှိန်မြှင့်တိုက်ခိုက်လျက်ရှိပါသည်။

အဆိုပါတိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်နေစဉ် နိုင်ငံအတွင်းကျန်ရှိနေသည့် ရိုဟင်ဂျာ ၆၀၀,၀၀၀ ကျော်နေထိုင်ရာ မြန်မာနိုင်ငံ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရိုဟင်ဂျာများက “ရိုဟင်ဂျာ”ဟု သတ်မှတ်ခေါ်ဆိုခြင်းကို တားမြစ်ရန် အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စုမှ NVC ကဒ်များအသုံးပြုနေကြပုံကို Fortify Rights အားပြောကြားခဲ့သည်။ ၎င်းအစား အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စုက ရိုဟင်ဂျာ များသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှ ခိုးဝင်လာသူများဖြစ်သည်ဟုသော အန္တရာယ်ကြီးသည့် လိမ်လုံးတစ်ခုကို လောင်စာ အဖြစ် အသုံးပြုလျက် “ရိုဟင်ဂျာ”ကို “ဘင်္ဂလီ” (သို့) အခြားနိုင်ငံသား identity အဖြစ် ခွဲခြားသတ်မှတ်ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ပြေးရန်ကြိုးစား ရင်း နတ်(Nar) မြစ် တွင် လေ့မြတ်သွား သောအခါ သေဆုံးခဲ့ သည့် ရိုဟင်ဂျာ ကလေးငယ်များနှင့် လူကြီးများအား ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ Cox's Bazar ခရိုင် တွင် မြေမြုပ်ပေးနေ သော ရိုဟင်ဂျာ ဒုက္ခသည်များ။ Patrick Brown ©Panos/ UNICEF 2018

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ Cox's Bazar ခရိုင်၊ Balukhali စခန်းရှိ အကူအညီပစ္စည်းများဖြန့်ဝေရာ နေရာတွင် တန်းစီနေသော ရိုဟင်ဂျာ ဒုက္ခသည်များ ။
©Panos/UNICEF 2018

၁၉၉၄ ခုနှစ် ရုဝန်ဒါနိုင်ငံ Rukara ရှိ ကတ်သလစ် ဘုရားကျောင်း အပြင်ဖက်တွင် ကျန်ရစ်ခဲ့သော အစုလိုက်အပြုလိုက်အသတ်ခံခဲ့ရသည့် တူဆီ လူမျိုးများ၏ ပုပ်သိုးပျက်စီးနေသော အလောင်းများ။ ©Jack Picone, 1994

အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအား အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများရရှိကျင့်သုံးမှု တားမြစ်ရန် ပြည်သူများအပေါ် ညှာတာမှုကင်းမဲ့သည့် ကန့်သတ်ချက်များကို အတိုးချ ချမှတ်ပြီး ရိုဟင်ဂျာပြည်သူများအား ချေမှုန်းဖျက်စီးရေး campaign များကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ဥပမာ၊ Fortify Rights မှရရှိခဲ့သည့် ၂၀၂၁ နိုဝင်ဘာ ၂၅ တွင် ဘူးသီးတောင် မြို့နယ်ရှိ စစ်ကောင်စီ၏ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဌာနမှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ပေါက်ကြားလာသည့်အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အမိန့်စာတစ်ခုတွင် “ဘင်္ဂလီ (ရိုဟင်ဂျာ)လူမျိုးများသည် တရားဝင် ခွင့်ပြုချက်ရပြီးမှသာ ခရီးသွားနိုင်” ပြီး အမိန့်ကို ချိုးဖောက်ခဲ့လျှင် “တည်ဆဲဥပဒေအရ ပြင်းထန်စွာအရေးယူခြင်း” ခံရမည်ဟု ဖော်ပြပါရှိကာ ဒေသနေ ရိုဟင်ဂျာများ၏ လွတ်လပ်စွာ ခရီးသွားလာခွင့်ကို တားမြစ်သည့် နှစ်ကာလ ရှည်ကြာလျက်ရှိသော ကန့်သတ်ပိတ်ပင်ချက် များကို ထပ်လောင်းထုတ်ပြန်ချမှတ်ခဲ့သည်။

အခြားဂျီနိုဆိုက်များကဲ့သို့ မြန်မာစစ်တပ်သည် အဆိုပါပိတ်ဆို့မှုများကို အမျိုးသားလုံခြုံရေး ခေါင်းစဉ်တပ်ပြီး တရားမျှတကြောင်းပြရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပါသည်။ ဥပမာ၊ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော အမိန့်သည် “မြို့နယ် လုံခြုံရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု”ကို ကာကွယ်ရန် ဘင်္ဂလီလူမျိုးများအား ကန့်သတ်ပိတ်ပင်ရန် လိုအပ်ကြောင်း ဖော်ပြသည်။

နှစ်အနည်းငယ်ခန့်ကြာအောင် identification သက်သေခံမှတ်တမ်းများနှင့် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများအကြား ဆက်စပ်မှုရှိကြောင်း ကောင်းစွာအသိအမှတ် ပြုထားပြီးဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ရိုဟင်ဂျာအပေါ် ဂျီနိုဆိုက်တိုက် ခိုက်မှုများ ကျူးလွန်နေချိန်ကာလအတွင်း၌ပင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တချို့ UN အရာရှိများ၊ သံရုံးများနှင့် အခြားအဖွဲ့ အစည်းများသည်ရိုဟင်ဂျာများအား ပစ်မှတ်ထားသည့် NVC အသုံးပြုမှုကို ရှုံ့ချရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သလို တချို့ကိစ္စ များတွင် ရိုဟင်ဂျာ “နိုင်ငံမဲ့မှု” အတွက် လက်တွေ့ဆန်သည့် ဖြေရှင်းချက်တစ်ရပ်အဖြစ် NVC ကို ပေါ်ပေါ်ထင်ထင် အားပေး ထောက်ခံခဲ့ကြသေးသည်။

သို့ရာတွင် ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက် အာဏာသိမ်းမှုအပြီး မြန်မာစစ်တပ်၏ ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်မှုကို ကနဦး ကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီးနောက် အရပ်သားပြည်သူအပေါင်းတို့သည် ပိုမိုပွင့်လင်းလာကြပြီး ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများကို လက်ခံ ကာ ရခိုင်ပြည်တွင် ၎င်းတို့ကြုံခဲ့ရသည့် ရက်စက်ယုတ်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမို သိရှိနားလည်လာသည့် အသွင် သဏ္ဍန် လက္ခဏာများကို ပြသခဲ့ကြသည်။

NVC ဖြစ်စဉ်အပါအဝင် ရိုဟင်ဂျာများကို ဆိုးကျိုးသက်ရောက်လျက်ရှိသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံရေးဥပဒေ၊ မူဝါဒနှင့် ကျင့်ထုံးများအပေါ် သည်းခံနိုင်မှုမှာလည်း အားပျော့လာခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် အာဏာသိမ်းမှုအပြီး ဖမ်းဆီးမှုကို ရှောင်တိမ်းနိုင်ခဲ့သော ရှေးကောက်ခံလွတ်တော် အမတ်များက ၂၀၂၁ ဧပြီလတွင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည့် အစိုးရ - မြန်မာနိုင်ငံ၏ “အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG)က ရိုဟင်ဂျာနှင့် အခြားတိုင်းရင်းသားများအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့်အတူ စစ်တပ်မှ အတင်းအဓမ္မအသုံးပြုခဲ့သည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုအဖြစ် NVC ကို ဖော်ပြပြီး NVC ဖြစ်စဉ် “ဖျက်သိမ်းရေး”အတွက် သန္နိဋ္ဌာန်ကတိကဝတ်ကို ၂၀၂၁ ဇွန်လ ၃ ရက်တွင် ကြေညာ ခဲ့သည်။ NUG သည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးအားလုံးအား နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးအပြည့်အဝကို ထိထိရောက်ရောက် ပေးအပ် (သို့) ပြန်လည်ပေးအပ်မည့် “မြန်မာနိုင်ငံတွင် မွေးဖွားခြင်း (သို့) မြန်မာနိုင်ငံသား၏ သားသမီးအဖြစ် မည် သည့်နေရာတွင်မဆို မွေးဖွားခြင်း”ဟူသောအချက် အပေါ်အခြေခံပြီး နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို သေချာစေရန် ဆက်လက် ကတိပြုခဲ့ပါသေးသည်။

၂၀၂၁ စက်တင်ဘာလတွင် ရိုဟင်ဂျာလူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူနှင့် ဒုက္ခသည်ခေါင်းဆောင် တစ်ဦးဖြစ်သူ မိုဟစ်အူလာသည် ရိုဟင်ဂျာအခွင့်အရေးကာကွယ်သည့် ၎င်း၏ လုပ်ငန်းများအတွက် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင် လုပ်ကြံ သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရပါသည်။ ၂၀၁၉ မတ်လတွင် မိုဟစ်အူလာသည် ဂျနီဗာရှိ ကုလ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီတွင် စကားပြောကြားခွင့် ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၎င်းက ကုလအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများကို ပြောသည်မှာ -

“ဆယ်စုနှစ်များတိုင်အောင် ကျွန်တော်တို့ဟာ မြန်မာနိုင်ငံမှာ စနစ်တကျကျူးလွန်တဲ့ ဂျီနိုဆိုက်နဲ့ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရ ပါတယ်။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့အိမ်တွေကို မီးရှို့တယ်။ ကျွန်တော်တို့မြေတွေကို သိမ်းယူတယ်။ မိန်းမနှင့် မိန်းကလေးတွေကို အုပ်စုလိုက် မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့ကြတယ်။ ထောင်ပေါင်းများစွာသော ကျွန်တော်တို့ကို (ရိုဟင်ဂျာတို့ကို) သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြတယ်။ အခုတော့ ကျွန်တော်တို့ကို “ကုလား” (ဗမာဘာသာစကားတွင် ချိုးနှိမ်ခေါ်ဝေါ်သည့် အသုံး) ဆိုပြီး တံဆိပ်ကပ်ကြတယ်။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို “တရားမဝင် ဝင်ရောက်လာသူ”၊ “ဘင်္ဂလီ” (နှင့်) “မူဆလင် အကြမ်းဖက်”လို့ ခေါ်ကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့က (သူတို့ခေါ်တာ) တစ်ခုမှ မဟုတ်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့က မြန်မာနိုင်ငံသားပါ။ ကျွန်တော်တို့က ရိုဟင်ဂျာပါ။”

ပီလန်နိုင်ငံရှိ Łódź ဂျူးရပ်ကွက်တွင် ဂျာကင်အင်ဂျီနီယာ ချုပ်ထားသည့် ဒါရိဒ်၏ ကြယ်နှင့် အမျိုးသားနှစ်ဦး။ Holocaust အတွင်းတွင် ဂျူးများသည် ၎င်းတို့၏ ဂျူး identity ကို ပြင်သာသည့် သင်္ကေတအဖြစ် ကြိုတင်ဆိပ်များကို ဝတ်ဆင်ရန် အမိန့်ပေးခြင်းကိုခံခဲ့ရသည်။
©United States Holocaust Memorial Museum, courtesy of Dan Lenchner, 1942

အဓိကအကြံပြုချက်များ

မြန်မာ့စစ်အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ ဂျီနိုဆိုက်အပါအဝင် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများကို ကျူးလွန်လျက်ရှိပါသည်။ ဤအစီအရင်ခံစာသည် အောက်ပါအချက်များအပါဝင် အကြံပြုချက် ၁၉ ခုကို ပြုလုပ်ထားပါသည်။

- UN အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် မြန်မာစစ်တပ်မှ လက်နက်၊ ဘဏ္ဍာနှင့် ဝင်ငွေနှင့် နိုင်ငံရေးတရားဝင်မှုရှိနေမှုကို ငြင်းပယ်ကန့်ကွက်ရန် အရေးယူဆောင်ရွက်သင့်သည်။ နိုင်ငံတကာ စီပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့်လည်း မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ၎င်း၏ အပေါင်အပါများဖြင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုကို မည်သည့်နည်းနှင့်မဆို ရှောင်ရှားသင့်ပြီး အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ ရာဇဝတ်မှုတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်သည်ဟု ယူဆရသော မည်သည့်လုပ်ငန်းကို မဆို သက်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးတွင် တာဝန်ခံခိုင်းသင့်ပေသည်။
- UN အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အထူးသဖြင့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများကို အဆိုးသတ်၊ ကုသရန် အဖြေရှာဖြေရှင်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍ အရပ်သားပြည်သူဦးဆောင်သော NUG အစိုးရနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ၎င်းအား ပစ္စည်းအကူအညီများပေးအပ်ခြင်းနှင့် လက်ရှိ နိုင်ငံတကာ တာဝန်ခံမှု ယန္တရားများကို အားပေးကူညီခြင်းများပြုလုပ်သင့်သည်။
- ပိုမိုကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆိုရသော် UN အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ရိုဟင်ဂျာဂျီနိုဆိုက်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်တပ်မှ ကျူးလွန်ခဲ့သော စစ်ရာဇဝတ်မှုနှင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအပါအဝင် အခြားရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများကို တရားဝင်ဆုံးဖြတ်ချက်များမှ တဆင့် အများပြည်သူသိအသိအမှတ်ပြုသင့်သည်။
- UN အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် နိုင်ငံတစ်ခုချင်းစီအလိုက် ပြည်တွင်းယန္တရားနှင့် နိုင်ငံပေါင်းစုံ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းများမှတဆင့် အစုလိုက်အပြုံလိုက် ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများကို တားစီးခြင်းနှင့် အဆိုးသတ်ခြင်းအပေါ် အလေးထားဆောင်ရွက်ရန် သက်ဆိုင်ရာဌာနများ ထူထောင်သင့်ပေသည်။ ထို့နည်းအတူ UN နှင့် နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားရေး အဖွဲ့အစည်းများသည် အစုလိုက်အပြုံလိုက် ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများကို ခွဲခြားဖော်ထုတ်ရန် ဥပဒေဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများကို ခန့်အပ်ပြီး အရေးပေါ်တုံ့ပြန်မှုများကို အကြံပေးခြင်းနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ကာကွယ်တားစီးခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပညာပေးခြင်းများ ပြုလုပ်သင့်ပေသည်။

နည်းလမ်း (Methodology)

ဤအစီအရင်ခံစာသည် အတိတ်က ဂျီနိုဆိုက်များ၊ ရိုဟင်ဂျာ ဂျီနိုဆိုက်မှ လွတ်မြောက်နိုင်ခဲ့သူများ၏ ထွက်ဆိုချက်များ၊ မြန်မာ့အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ မှတ်တမ်းများနှင့် စစ်တပ် ကျောထောက်နောက်ခံ သတင်းများအပေါ် သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှု (Media Analysis) များမှ သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ သုတေသနကို အခြေခံထားပါသည်။

ဤအစီအရင်ခံစာအတွက် ပြုလုပ်ခဲ့သော သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ သုတေသနသည် Holocaust၊ Rwanda ဂျီနိုဆိုက်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ရိုက်ခတ်လျက်ရှိသော ဖြစ်ပေါ်ဆဲ ရက်စက် ယုတ်မာမှုများ အပေါ် တစ်ခွဲခြင်း လေ့လာစိတ်ဖြာချက်ကို တင်ပြထားပါသည်။

Fortify Rights သည် ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီလနှင့် ၂၀၂၂ ဧပြီလကြား မြန်မာ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် နိုင်ငံတကာရှိ ရိုဟင်ဂျာ ၂၃ ဦးအပါအဝင် နိုင်ငံတကာကယ်ဆယ်ရေးလုပ်သားနှင့် သုတေသီ ၅ ဦးတို့ကိုလည်း အင်တာဗျူးခဲ့ပါသည်။ Fortify Rights သည် အင်တာဗျူးအများစုကို ရိုဟင်ဂျာဘာသာစကားဖြင့် ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး တချို့အခြေအနေများတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဖြင့် ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဤအစီအရင်ခံစာ အတွက် အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူ မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မှ အခကြေးငွေ ယူခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ ဖြေဆိုသူ အားလုံးအား အင်တာဗျူးရည်ရွယ်ချက်၊ စိတ်လိုလက်ရဆောင်ရွက်မှုနှင့် မှုဝေခဲ့သည့် သတင်း အချက်အလက်များအား မည်သို့မည်ပုံ အသုံးပြုမည်ဖြစ်ကြောင်းကို အကြောင်းကြားခဲ့ပါသည်။ အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူအားလုံးသည် အင်တာဗျူးမတိုင်မီ ၎င်းတို့၏ သဘောတူခွင့်ပြုချက်ကို ပေးအပ်ခဲ့ ကြပါသည်။ အင်တာဗျူးဖြေကြားသူအားလုံး၏ အမည်၊ နေရပ်နှင့် မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်းပါ အသေးစိတ်အချက်များကို လုံခြုံရေးအရ ဤ အစီအရင်ခံစာတွင် ထိမ်ချန် (သို့) ပြောင်းလဲဖော်ပြ ထား ပါသည်။

Fortify Rights သည် အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ လူမှုကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ ရခိုင်ပြည်နယ် ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့နယ်ရှိ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန၊ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မောင်တောမြို့နယ် စီမံကိန်းနှင့် စီမံရေးရာ ဦးစီးဌာနနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်၊ စစ်တွေနှင့် ဘူးသီးတောင်ရှိ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနတို့မှ ရုံးတွင်းမှတ်တမ်း ၅ ခုကို ရယူပြီး စိတ်ဖြာ လေ့လာခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါမှတ်တမ်းများသည် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေး ဖြစ်စဉ်နှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိပြီး ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက် အထဲမှမြောက်သော စစ်အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်းအချိန်ကို ရက်စွဲတပ်ထား ပါသည်။

Fortify Rights သည် ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၂၁ မှ မတ်လ ၂၀၂၂ ကြား အင်္ဂလိပ်နှင့် မြန်မာ နှစ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် သတင်းများကိုလည်း ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး စိတ်ဖြာလေ့လာခဲ့သည်။

နောက်ခံသမိုင်း

၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သော မြန်မာ့စစ်တပ်သည် လွှတ်တော် စတင်သည့်ရက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျရွေးချယ်ခဲ့သော အစိုးရသစ်ကို ဖြုတ်ချရန်ကြိုးပမ်းခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံအောင်ဆန်းစုကြည်၊ သမ္မတဝင်းမြင့်နှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များကို ဖမ်းစီးခဲ့သည်။¹ နောက်တနေ့တွင် ဗိုလ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်သည် မိမိကိုယ်ကို နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ (နစက)၏ အကြီးအကဲဖြစ်ကြောင်းကြေညာခဲ့သည်။² ဤအစီရင်ခံစာရေးသားချိန်အထိ မြန်မာစစ်တပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နယ်နိမိတ်ကို ထိထိရောက်ရောက်ထိန်းချုပ်ထားမှုမရှိသော်လည်း ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီအာဏာသိမ်းမှုသည် နိုင်ငံရှိ နိုင်ငံရေးမြင်ကွင်းကို လုံးလုံးလျားလျားပြောင်းလဲ လိုက်ပါသည်။

အာဏာသိမ်းမှုသည် နေရာအနှံ့ငြိမ်းချမ်းစွာဆန္ဒပြမှုများနှင့် အာဏာသိမ်းအုပ်စုကိုဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြရန်အတွက် အလုပ်သမားပိုင်းဆန့်ကျင်သော နိုင်ငံအနှံ့အစိုးရဝန်ထမ်းများပါဝင်သည့် နိုင်ငံတဝန်း ပြည်သူ့အာဏာဖိဆန်းရေးလှုပ်ရှားမှု (CDM)များကို စတင်ခြင်းများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။³ ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီမှစ၍ မြန်မာပြည်ရှိ သန်းဆယ်ပေါင်းများစွာသော ပြည်သူတို့သည် အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ အုပ်ချုပ်မှုကို စိန်ခေါ် ပြီး အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် ဆန္ဒပြခြင်းများ၊ အလုပ်သမားရန် ငြင်းဆန် ဆန္ဒပြခြင်းများနှင့် သပိတ်မှောက်ခြင်းများတွင်ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံသည် အခုအခါ စီးပွားရေးပြိုလဲပျက်စီးလုနီးပင်ဖြစ်ပါသည်။⁴ CDM နှင့် အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ အုပ်ချုပ်မှုအပေါ် မည်သည့် ပြည်သူ့ခွဲခံမှုမျိုးကိုမဆို ဖြိုခွင်းရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် အာဏာသိမ်းမှုအပြီး ပထမတစ်နှစ်တာကာလ တစ်ခုတည်းအတွင်း အရပ်သားပြည်သူပေါင်း ၁၅၀၀ ကျော်ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ပြီး၊ အနည်းဆုံး ၂၂,၀၀၀ ကိုထိန်းသိမ်းကာ မရေတွက်နိုင်သောပြည်သူများကို အစပျောက်၍ ၄၄၀,၀၀၀ ကျော်ကို အမေ့နေရပ်စွန့်စေခဲ့သည်။⁵

1 Fortify Rights, "Myanmar: Release Government Officials and Human Rights Defenders Detained in Military Coup," February 1, 2021, <https://www.fortifyrights.org/mya-inv-2021-02-01/> . "Myanmar Coup: Aung San Suu Kyi Detained as Military Seizes Control," BBC, February 1, 2021, <https://www.bbc.com/news/world-asia-55882489> .
2 "ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ရုံး" The Global New Light of Myanmar, February 2, 2021, https://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/gnIm/wp-content/uploads/2021/02/2_Feb_21_gnIm.pdf . Fortify Rights, "Myanmar: Release Government Officials and Human Rights Defenders Detained in Military Coup." "Myanmar Military Announces New State Administrative Council, Myanmar Times, February 2, 2021, <https://www.mmtimes.com/news/myanmar-military-announces-new-state-administrative-council.html> ကိုလည်းရှုရန်.
3 Fortify Rights, "Countrywide Protests Against the Myanmar Military Junta," February 8, 2020, https://www.fortifyrights.org/our_films/mya-inv-vdo-2021-02-08/ . Fortify Rights, "Myanmar Junta Arbitrarily Arrests Civilians," February 12, 2020, https://www.fortifyrights.org/our_films/mya-inv-vdo-2021-02-12/ . Fortify Rights, "Myanmar Police's Use of Excessive Forces against Peaceful Protestors," February 12, 2020, https://www.fortifyrights.org/our_films/mya-inv-vdo-2021-02-12-2/ . Fortify Rights, "Myanmar Nationwide Protest, Fortify Rights," February 12, 2021, https://www.fortifyrights.org/our_films/mya-inv-vdo-2021-02-12/ . Fortify Rights, "Protests Continue in Myanmar Despite Junta Violence," March 8, 2021, https://www.fortifyrights.org/our_films/mya-inv-vdo-2021-03-08/ ; Fortify Rights, "50th Day of Myanmar Protest," March 23, 2021, https://www.fortifyrights.org/our_films/mya-inv-vdo-2021-03-23/ .
4 ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီး၏ အစီအစဉ်ခံစာ - "၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက် အာဏာသိမ်းပြီးချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ" U.N. Doc. A/HRC/49/72, March 15, 2022, para. 5.
5 U.N. Human Rights Council, Enabling Atrocities: UN Member States' Arms Transfers to the Myanmar Military, U.N. Doc. A/HRC/49/CRP.1, February 22, 2022, <https://www.ohchr.org/Documents/Countries/MM/CRP31012022.docx>, para. 1. See also, U.N. Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, Myanmar: Humanitarian Update No. 15, February 15, 2022, https://themimu.info/sites/themimu.info/files/documents/Sitrep_Humanitarian_Update_No.15_OCHA_15Feb2022.pdf. Assistance Association for Political Prisoners, "AAPP 2021 Coup Daily Briefings," 2021-2022, <https://aappb.org/?cat=109>. Fortify Rights, "365 Days Under the #Myanmar Coup," February 1, 2022, https://www.fortifyrights.org/our_films/mya-inv-vdo-2022-02-01/ .

၂၀၂၁ ဧပြီ ၁၆ တွင် အာဏာသိမ်းချိန်အတွင်း ဖမ်းစီးမှုကို ရှောင်တိမ်းခဲ့ကြသည့် မြန်မာ့ရွေးကောက်ခံ လွှတ်တော်အမတ်များအုပ်စု ဖြစ်သော ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ (CRPH) သည် မြန်မာပြည်သူ့လူထုကို ကိုယ်စားပြုရန်နှင့် မြန်မာပြည်သူ ကိုယ်စား လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရန် တရားဝင်ရွေးကောက်ခံ အစိုးရအဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။⁶ ၂၀၂၁ မေလ ၅ ရက်နေ့တွင် အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ သေကြေပျက်စီးစေသော ဖြိုခွင်းမှုများနှင့် အာဏာသိမ်းမှုမှ နောက်ဆုတ်ရန် ငြင်းဆန်ခြင်းများကို တုန့်ပြန်သည့်အနေဖြင့် NUG သည် မြန်မာပြည်သူ့လူထုကို ကာကွယ်ရန် အခွင့်အာဏာ အပ်နှင်းထားသော PDF များကိုဖွဲ့စည်းလိုက်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။⁷

Fortify Rights နှင့် Yale ဥပဒေကျောင်းရှိ the Schell Center for International Human Rights တို့မှ ၂၀၂၂ မတ်လ ၂၄ တွင် ထုတ် ဝေခဲ့သော ၁၉၃ စာမျက်နှာပါ အစီအရင်ခံစာသည် မြန်မာအာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှု များအထိ မြောက်နိုင်သော လုပ်ရပ်များဖြင့် အရပ်သားပြည်သူများကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ပုံ၊ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခဲ့ပုံ၊ ထောင်ချခဲ့ပုံ၊ အဓမ္မ နေရပ်စွန့်စေပုံနှင့် ကွပ်မျက်ခဲ့ပုံများကို မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။⁸ အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် အာဏာသိမ်းမှုကိုဆန့်ကျင်သော NUG ခေါင်းဆောင်များ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို ရုပ်သိမ်းကြောင်း သတိပေးစာများစွာကိုလည်း ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြောင်းသိရသည်။⁹

ဤအဖြစ်အပျက်များသည် နိုင်ငံတကာ၏ အလေးထားဂရုစိုက်မှုခံနေရချိန် မြန်မာနိုင်ငံ၌ အခြား စနစ်ဖြင့်အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ တို့သည် အာရုံစိုက်မှုမခံရဘဲ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိပါသည်။ ဤတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်၌ အများဆုံးနေထိုင်၍ မြန်မာနိုင်ငံအနောက်ပိုင်း၏ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများဖြစ်ပြီး အများစုမှာ မူဆလင်များဖြစ်ကြသော ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး၏ အမှတ်သညာအမည်နာမကို ချေဖျက်ရန် မြန်မာ့စစ်တပ်၏ ဆက်လက်ကြိုးပမ်းမှုများလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းအပေါ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာတိုက်ခိုက်မှု အပါအဝင် ဤ (အမည်ချေဖျက်ရေး) ကမ်ပိန်းကို အထူးသဖြင့် NVC လုပ်ငန်းစဉ်အပါအဝင် ခွဲခြားဆက်ဆံရေး ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများ နှင့် ကျင့်ထုံးအလေ့အထများမှတဆင့် ကျူးလွန်လျက်ရှိပါသည်။

6 ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ, "အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရကို ဖွဲ့စည်းခြင်း," ကြေညာစာအမှတ်-၂၃/၂၀၂၁၊ ၂၀၂၁ ဧပြီ ၁၆ <https://crphmyanmar.org/formation-of-the-national-unity-government/>.
7 အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ "ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်," website, <https://mod.nugmyanmar.org/en/peoples-defence-force/>. "Myanmar's Anti-Coup Block to Form a 'Defence Force,'" Al Jazeera, May 6, 2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/6/myanmars-anti-coup-bloc-to-form-a-defence-force>.
8 Fortify Rights နှင့် Yale ဥပဒေကျောင်းရှိ Orville H. Schell, Jr. Center for International Human Rights, မြန်မာ့လူ့အခွင့်အရေးစီမံကိန်း 'လုံခြုံရာအရပ် ကင်းမဲ့နေခြင်း' အာဏာသိမ်းမှုအပြီး မြန်မာ့အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများ၊ March 24, 2022, <https://www.fortifyrights.org/mya-inv-rep-2022-03-24/>.
9 "Using Citizenship as a Weapon' Myanmar Military Targets Critics," Al Jazeera, April 20, 2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/4/20/citizenship-as-a-weapon-myanmar-military-targets-critics>

၁။ သက်သေခံ မှတ်တမ်း(ကဒ်)များ နှင့် ဂျီနိုဆီဒ် - ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှု များ (Case Studies)

ဤအခန်းသည် ၁၉၃၀ နှစ်များနှင့် ၁၉၄၀ နှစ်များရှိ ဂျူးလူမျိုးများကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် မီးလောင်တိုက်
သွင်းခဲ့သည့် Holocaust၊ ၁၉၄၇ တွင် တူဆီလူမျိုးများအပေါ် ရဝန်ဒါ ဂျီနိုဆီဒ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဖြစ်ပေါ်
ခဲ့ ရှိဟင်္ဂျာ ဂျီနိုဆီဒ် ဟူသော သီးခြားဂျီနိုဆီဒ် သုံးခုတွင် သက်သေခံကဒ်များ အသုံးပြုခြင်းနှင့်
ပတ်သက်၍ ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှု သုံးခုကို မီးမောင်းထိုးတင်ပြထားပါသည်။¹ ဂျီနိုဆီဒ်ကျူးလွန်ရန်
ပစ်မှတ်ထားသည့် ပြည်သူများကို မြန်မြန်ဆန်ဆန်ထိထိရောက်ရောက် ခွဲခြားဖယ်ထုတ်ခြင်း၊ လူ့
ဂုဏ်သိက္ခာကို ကျဆင်းစေခြင်းနှင့် အဆုံးသတ်တွင် အလျင်အမြန် အမြစ်ဖြတ်ခြင်းစသည့်
အကြောင်းအရာများ၌ တရားဝင်သက်သေခံကဒ်များ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် ပတ်သက်၍ ဖြစ်ရပ် သုံးခုလုံး
တွင် စိတ်ပျက်စီးရိမ်ဖွယ်တူညီမှုများ တည်ရှိနေပေသည်။

ဂျီနိုဆီဒ်ဆိုင်ရာမှုများသည် အငြင်းပွားဖွယ် တရားဝင်သက်သေခံချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ ထောက်ပြ
ပြောဆိုထားခြင်းမရှိကြောင်း သမိုင်းက ညွှန်းဆိုလျက်ရှိသော်လည်း များစွာနှစ်ခြမ်းကွဲလျက်ရှိသော
အသိုင်းအဝိုင်းများ၌ အုပ်ချုပ်သူ (သို့) အစိုးရများမှ နိုင်ငံလူဦးရေကို ထပ်ဆင့်ခွဲခြားရန် ခေါင်းပုံဖြတ်လို
သောအခါ ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများ အဆင်ပြေချောမွေ့စေရေးအတွက် ခိုင်မာပြီး အခြေခံ
ကျစေသော အမျိုးအမည်သက်သေခံ အခန်းကဏ္ဍများကို ဖန်တီးရာတွင် အဆိုပါ မှတ်တမ်းများသည်
များစွာအထောက်အကူပြုလေသည်။ သက်သေခံကဒ်များသည် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ စိတ်ဝမ်းကွဲစေသော
စကားအသုံးအနှုန်းများအနက် လူ့အုပ်စုဆိုင်ရာ စင်စစ်နှင့်စိတ်ကူးယဉ် ခြားနားချက်များကို အယူအဆ
အားဖြင့် ဘောင်ခတ်ပေးသော “ငါတို့” နှင့်/“သူတို့” ဟူသောအသုံးအနှုန်းတစ်ရပ်အား
အမှတ်သညာအရ သော်လည်းကောင်း၊ ဗျူရိုကရေစီအရသော်လည်းကောင်း အားဖြည့်ခိုင်မာစေနိုင်သည်။
ပစ်မှတ်ထားသည့်အုပ်စုကို လူမပီသူ (သို့) လူမမည်သူ များဟူ၍ ပုံဖော်ရန် အကြောက်တရားနှင့် အမှန်း
တရားအပေါ် အခြေခံသည့် အသုံးအနှုန်းနှင့် ပေါင်းစပ်ထားသော ဤဘောင်ခတ်မှုမျိုးအား တရားဝင်နှင့်
တရားမဝင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ နှိပ်ကွပ်ခြင်း နှင့်/သို့ အကြမ်းဖက်ခြင်း နည်းများကို တရားမျှတကြောင်း
ပြရန် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ “အခြားသူများ”က ဖြစ်ပေါ်စေသည်ဟု ယူဆရသော ခြိမ်းခြောက်မှုများအပေါ်
အစိုးရ၏ ဖြေရှင်းချက်များတွင် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုအခြေအနေများ၊ မြောက်များစွာကို စိုးမိုးခြယ်လှယ်
ခြင်းနှင့်/သို့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမြစ်ဖြတ်ခြင်းများ မကြာခဏ ပါဝင်တတ်သည်။

အချိန်ကိုဆွဲဆန့်ပြီး သွယ်ဝိုက် ဖျက်စီးခြင်းနည်းလမ်းများမှ တဆင့် လုံခြုံမှုရှိရမည့် အုပ်စု၏ အင်အားကို
လျော့ချခြင်းအားဖြင့် ၎င်းတို့ကို ဖြည်းဖြည်းချင်း ဖျက်စီးခြင်းမည်သော “အမှည့်ခြေ ဂျီနိုဆီဒ်” ကိုလည်း
သက်သေခံမှတ်တမ်းများက အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။¹ ဤအခြေအနေများတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို
ကြာလရှည်ကြာ စနစ်တကျငြင်းပယ်ထားမှုသည် ရုတ်တရက်ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြမ်းဖက်သေဆုံးမှု
ထက် တဖြည်းဖြည်းချင်းအမြစ်ဖြတ်သည့် ဖြစ်စဉ်ကိုသာ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။¹ ဥပမာ- သက်သေခံကဒ်
များသည် သက်မွေးဝမ်းကြောင်း၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများစသော ကိစ္စရပ်များအား ရယူနိုင်မှု
ကို တဖန် ကန့်သတ်ပေးပြန်သော လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ကဲ့သို့ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများအပေါ်
ကန့်သတ် ပိတ်ပင်မှုများကို အဆင်ပြေစေရန် ကူညီပေးသည်။ ဤနည်းများသည် “တစ်ခုလုံးဖြစ်စေ၊ တစ်စိတ်
တဒေသဖြစ်စေ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာပျက်စီးမှုများဖြစ်ပေါ်စေရန် လူ့အုပ်စု၏ဘဝအခြေအနေအပေါ်
ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိထိခိုက်အောင် တွက်ဆလုပ်ဆောင်သော” ဂျီနိုဆီဒ်လုပ်ရပ်အထိမြောက်နိုင်
အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။¹

1 ဖြစ်ရပ်တစ်ခုစီအပေါ် ဆွေးနွေးချက်သည် စနစ်ကျလှပါသည်။ ထို့ကြောင့် များစွာ ဘောင်ကျဉ်းပါသည်။
11 Sheri Rosenberg, “Genocide is a Process, Not an Event,” Genocide Studies and Prevention, Vol.7, No. 1,
2021, p.19.
12 Ibid.
1 ၁၉၄၈ ဒီဇင်ဘာ ၉ ရက်တွင်ချမှတ်ခဲ့သော ဂျီနိုဆီဒ်ရာဇဝတ်မှုကို တားဆီးခြင်းနှင့် အပြစ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ ကုန်ပန်ရှင်း (ဂျီနို
ဆီဒ်ကုန်ပန်ရှင်း) , G.A. Res. 260 A (III), U.N. Doc. E/447, 1951, Art. II(c)။ ၁၉၉၈ ဇူလိုင် ၁၇ တွင်ချမှတ်ခဲ့သော

UN ဂျီနိုဆိုက်ကာကွယ်တားဆီးရေးရုံး၏ ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများအပေါ် စိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းဆိုင်ရာမူဘောင်တွင် ခွဲထုတ်တင်ပြထားသည့် ကြုံတွေ့နေကျ အန္တရာယ်ရှိသော အကြောင်းအရာတချို့နှင့်အတူ ပေါ်ပေါက်တတ်သော ဤပုံစံများသည် လူမျိုးစုလိုက် သုတ်သင်ရှင်းလင်းမှု (Ethnic Cleansing) မှ ဂျီနိုဆိုက်အထိ မြောက်သော အစုလိုက်အပြုံလိုက် ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုဖြစ်နိုင်ခြေမှာ များစွာ မြင့်မားကြောင်း အချက်ပြလျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာအရေးကိစ္စတွင် မြန်မာအာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ အထမမြောက်သော အာဏာသိမ်းမှု အဆုံးသတ်ပြီး ဖယ်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ်ဖြင့် အရပ်သားခေါင်းဆောင်မှုကို ပြန်လည်ရရှိလာသောအခါ ပြည်တွင်းပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ အရေးတကြီးလိုအပ်လာလိမ့်မည်။ အာဏာသိမ်းအုပ်စုအား ရှိဟင်ဂျာလူမျိုးအပေါ် ဂျီနိုဆိုက်လုပ်ရပ်များ ထပ်မံကျူးလွန်ခြင်းမှ တားမြစ်ရန် ထပ်လောင်း နိုင်ငံတကာ ဖိအားများကိုလည်း အရေးတကြီးလိုအပ်ပါသည်။

ဂျူးလူမျိုးများအား အစုလိုက်အပြုံလိုက် မီးလောင်တိုက်သွင်း သတ်ဖြတ်မှု (Holocaust)

နာဇီတွေက သူ့ကိုစစ်ဆေးပြီးတော့ လိင်တံအရေပြားဖြတ်ထားတာတွေရင် လူတိုင်းကသူ့ကို ဂျူးမုန်းသိအောင် သူ့ရဲ့ဘယ်ဖက်လက်မှာ ဂျူးကြယ်ပွင့်တံဆိပ်ကို ကပ်ပေးလိုက်တယ်။

- ကပ်သလစ် ဘုန်းတော်ကြီးမှ စစ်ကာလအတွင်း ဂျူးများကို ကယ်ဆယ်ခြင်း - အသက်ဘေးမှ လွတ်မြောက်ခဲ့သူများနှင့် ကယ်ဆယ်သူများ၏ ထွက်ဆိုချက် ဟူသောစာအုပ်မှ ကောက်နုတ်ချက်။¹

ဂျူးမုန်းခံရမှုအတွင်း မတူကွဲပြားသည့် အခန်းကဏ္ဍများအလိုက် လူမျိုးအားမှတ်တမ်းတင်၊ ခွဲခြားသတ်မှတ်နည်းကို တည်ဆောက်ခြင်းသည် ၁၉၃၃ နာဇီပေါ်ပေါက်လာသည့် အချိန်ထက်စောသည်။² သို့သော် ၁၉၃၈ နှစ်များ အလယ်ခန့်တွင် နာဇီအစိုးရသည် တစ်စုံတစ်ဦးအပေါ် အခန်းကဏ္ဍခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းကို (အထူးသဖြင့် ဂျူးလူမျိုးများအတွက်) သေရေးရှင်ရေးကိစ္စအဖြစ် ပြုလုပ်လိုက်သော လူမျိုးရေးဆိုင်ရာအသုံးအနှုန်းဖြင့် တရားဝင် သက်သေခံချက်ကို ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။³ ဤလူ့ကုန်သွယ်ရေးဆင်းစေသည့် လုပ်ငန်းစဉ်သည် ၁၉၃၉ နောက်ပိုင်းတွင် အလျင်အမြန်အရှိန်မြှင့်လာခဲ့သည်။ ၎င်း နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများနှင့် လိင်တူချစ်သူများ အပါအဝင် ဂျူးများနှင့် တခြား “မနှစ်မြို့ဖွယ်ပုဂ္ဂိုလ်များ” အနက်ရောင် ကိန်းဂဏန်း မှင်(တက်တူး) ထိုးခြင်းခံခဲ့ရသည့် Auschwitz-Birkenau အကျဉ်းစခန်းကိစ္စတွင် အထွင်ထိပ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ၎င်းတက်တူးများသည် “အမည်နှင့်လူမျိုး” မှ သေလောက်အောင်အလုပ်ခိုင်းနိုင်သည့် (သို့) ချက်ချင်းသတ်ဖိတ်နိုင်သည့် “နိပါတ်နှင့် ယူနစ်များ” အဖြစ်သို့ နောက်ဆုံး ပြောင်းလဲခြင်းကို ကိုယ်စားပြုသည်။⁴ သို့သော်ပစ်မှတ်ထားသည့် လူမျိုးစွာအနက် ဂျူးများသည် “နိုင်ငံအားလုံး၊ အာရိယန်လူမျိုးများနှင့် German Volk များအတွက် သေကြေစေမည့် သက်ဝင်ဆဲခြမ်းခြောက်မှု တစ်ရပ်” ဖြစ်သည်ဟူသော နာဇီလူမျိုးရေးအစွန်းရောက် အတွေးအခေါ်ကို ကိုင်စွဲထားသူများ၏ ပုတ်ခတ်မှုနှင့် ခြောက်လှန့်မှုကို အခံရဆုံးမှာ “ဂျူး” ပင်ဖြစ်သည်။⁵

တဖန် ဂျူးကို ၎င်းကဲ့သို့သတ်မှတ်ရာ၌ နာဇီများမှာ ပထမဦးဆုံးသော အုပ်စုမဟုတ်သော်လည်း ၎င်းတို့သည် ထိုအချက်ကို ဥရောပတလွှားရှိ ဂျူးအားလုံးကို အမြစ်ဖြတ်ရန် ဂျီနိုဆိုက် အစီအစဉ်ဖြစ်သော ၎င်းတို့ခေါင်းဆောင်များအခေါ် “အဆုံးသတ်အဖြေ”၏ တစ်စိတ်တဒေသအဖြစ် ဦးတည်ခဲ့ကြသည်။⁶ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန် နာဇီအစိုးရသည် ဂျီနိုဆိုက်ကို ဗျူရိုကရေတစ်အရ ဖြစ်နိုင်စေခဲ့သည့် “စစ်တပ်၊ လူမျိုးရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ထိန်းချုပ်မှုများ”အတွက် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် နာဇီထုတ်ပေးခဲ့သော သက်သေခံကဒ်များ (Kennkarte) အပါအဝင် အလွန်တရာမှ ကျယ်ပြန့်သည့် ဗျူရိုကရေစီယန္တူးကို ဖန်တီးခဲ့သည်။⁷

¹ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံး၏ ရောမစာချုပ်, U.N. Doc. A/CONF.183/9, 2002, Art. 6(c)

¹⁴ Mark Paul (ed.), *Wartime Rescue of Jews by the Catholic Clergy: The Testimony of Survivors and Rescuers*, (Toronto: Polish Education Foundation in North America, 2020), p. 36.

¹ ဂျူးသီအာမဟုတ် ခေတ်မီနိုင်ငံအားလုံးသည် ၎င်းတို့၏ ပြည်သူလူထုကို အုပ်ချုပ်ရန် အလားတူကိုင်သုံးခဲ့ကြသည်။ ဥပမာ - James Scott, *Seeing like a State: How Certain Schemes to Improve the Human Condition Have Failed* (New Haven: Yale University, 1998) ကိုကြည့်ရန်။

¹⁶ Jane Caplan, “Ausweis Bitte! Identity and Identification in Nazi Germany,” *Identification and Registration Practices in Transnational Perspective: People, Papers, and Practices*, eds. Ilsen About, James Brown, and Gayle Longergan, (London: Palgrave MacMillan, 2013), p. 224. Race (လူမျိုး)နှင့် Ethnicity (လူမျိုးစု)ကို မကြာခဏဆိုသလို ဖလှယ်သုံးနှုန်းကြသည်။ သို့ရာတွင် Race သည် တကယ် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ (သို့) မျိုးရိုးဗီဇဆိုင်ရာ သွင်ပြင်လက္ခဏာရပ်များကို ထင်ဟပ်သည့် များသောအားဖြင့် သတ်မှတ်ပြီး ethnicity သည် ယဉ်ကျေးမှုဘာသာရေးဆိုင်ရာသွင်ပြင်လက္ခဏာများကို ထင်ဟပ်သည့် မှတ်ယူကြသည်။ ဂျူးလူမျိုးကို များသောအားဖြင့် Race နှင့် ethnicity အုပ်စုနှစ်ခုလုံးဖြစ် မှတ်ယူကြသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံတကာပဒေပညာရပ်သည် ဓမ္မဒီဇာနီကျသည့် အချက်အလက်များကို စိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းနှင့်အတူ အုပ်စုများ၏ ပုဂ္ဂလိကဒီဇာနီကျကျနားလည်မှုများကို များစွာအလေးပေးသည်။ ဂျီနိုဆိုက်ကွန်ဗန်ရှင်းသည် ကာကွယ်ရမည့် အုပ်စု ၄ ရပ်ကို စာရင်းပြုတင်ပြထားပါသည်။ နိုင်ငံသား၊ လူမျိုးစု၊ လူမျိုးနှင့် ဘာသာရေး အုပ်စုများဖြစ်ပါသည်။ Jelisid အမှုတွင် ယခင်ယူဂိုဆလားဗီးယားဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး (ICTY)မှ တင်ပြထားသည့်အတိုင်း အထူးသဖြင့် လူမျိုးစု၊ လူမျိုးနှင့် နိုင်ငံသား အခန်းကဏ္ဍများပါသည့် ဂျီနိုဆိုက်ကွန်ဗန်ရှင်းအောက် ကာကွယ်ရမည့်အုပ်စုလေးရပ်အပေါ် ဓမ္မဒီဇာနီကျသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ၏ တိကျမှန်ကန်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ သံသယများကြီးထွားလျက်ရှိပါသည်။ Prosecutor v. Goran Jelisid, ICTY, Case No. ICTY-95-10-T, Judgment (Trial), December 14, 1999, para. 70. See also, Prosecutor v. Rutaganda, International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR), Case No. ICTR-96-3-T, Judgment (Trial), December 6, 1999, para. 56.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Saul Friedländer, *The Years of Extermination: Nazi Germany and the Jews, 1939-1945*, (New York: Harper Collins Publishers, 2007), p. xix.

¹ George L. Mosse, *Toward the Final Solution: A History of European Racism*, (Madison: University of Wisconsin Press, 1978) ကိုကြည့်ရန်။

²⁰ Caplan, “Ausweis Bitte! Identity and Identification in Nazi Germany,” *In Identification and Registration Practices in Transnational*

သို့ရာတွင် နာဇီအစိုးရသည် ၎င်းအုပ်ချုပ်သည့် ပထမ သုံး၊ လေးနှစ်တာကာလအတွင်း ကနဦး ချဉ်းကပ်မှုတစ်ခုမျှ မရှိခဲ့ပေ။ တစ်ကြိမ်မျှသာရေတွက်ရသေးသည့် ရေတွက်ချက်အရ နိုင်ငံ၊ ဒေသတွင်းနှင့် စည်ပင် အရာရှိများသည် ဂျူးလူမျိုးများ၏ လူသိရှင်ကြားနှင့် သီးသန့်ဘဝများဆိုင်ရာ ကဏ္ဍစုံနီးပါးကို ကန့်သတ်လျက် ၁၉၃၃ နှင့် ၁၉၃၉ ကြား အမိန့်နှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းပေါင်း ၄၀၀ ကျော်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။² တချို့အမိန့်များနှင့် စည်းမျဉ်းများကို ဗဟိုက ချမှတ်ထိန်းချုပ်သော်လည်း အများစုမှာ မဟုတ်ပေ။³ မတူကွဲပြားမှုသည် နာဇီပါတီ၊ စစ်တပ်နှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအတွင်း အဖွဲ့များကြား ခွက်စောင်းခွတ်ခြင်းနှင့် ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းကို ထင်ဟပ်သည်။⁴ ၎င်းကာလ နာဇီဂျာမနီအတွင်းတွင် သုတေသနပြုခဲ့သော ဂျာမန်ရှေ့နေတစ်ဦးက ဤပြုဆိုင်မှုများကို ၎င်းအခေါ် “ဝိရောဓိ အခြေအနေ” (Dual State)ဟု မှတ်ယူခဲ့သည်။⁵

Dual State တွင် “စံသတ်မှတ်ချက်အခြေအနေ” (Normative State/ Normenstaat) နှင့် “အထူးလုပ်ပိုင်ခွင့် အခြေအနေ” (Prerogative State/ Maßnahmenstaat) တို့ပါဝင်ပါသည်။⁶ Normative State သည် နာဇီအစိုးရ က ၁၉၁၉ နှင့် ၁၉၃၃ အကြား ဂျာမနီကို အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် ယခင်အစိုးရ Weimar Republic မှ လက်ခံရရှိထားခဲ့သော ဥပဒေပြုရေး၊ တရားစီရင်ရေးနှင့် ဥပဒေအသက် ဝင်စေရေးဆိုင်ရာ ဌာနအဖွဲ့အစည်းများကို အခြေခံထားပါသည်။⁷ ဆန့်ကျင်ဖက်အားဖြင့် ၁၉၃၃ ခုနှစ်က တည်ဆောက်ခဲ့သည့် Prerogative State သည် နာဇီပါတီ၏ ရန်သူဟု ယူဆရသူများအပေါ် “ဥပဒေဆိုင်ရာအာမခံချက်များအရ အကြွင်းမဲ့ထင်တိုင်း ကြံမှုနှင့် အတားအဆီးမရှိအကြမ်း ဖက်မှု”ကို ကျင့်သုံးသည်။⁸ ကနဦး ခွက်စောင်းခွတ်ခြင်းနှင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုများကြောင့် Dual State သည် အတွေးအမြင်ဆန့်ကျင်ရာတွင် အသုံးဝင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် “Normative state မှလက်ခံအတည်ပြုသည့် အဆိုပါ ဥပဒေနှင့် ဥပဒေအသက်သွင်းခြင်းဆိုင်ရာ ဌာနအဖွဲ့အစည်းများကို “Prerogative State” မှ အကြွင်းမဲ့ တိကျစွာ လျစ်လျူရှု (သို့) ပယ်ဖျက်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။⁹ ဤအနေအခြေသည် နာဇီအစိုးရက လူမျိုးရေးအစွန်းရောက်သည့် အယူအဆများအတွက် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထောက်ခံမှုကို ပိုမိုရရှိခြင်းနှင့် “မရေရာမှုမှတဆင့် ကြောက်လန့်စိုးထိတ်မှု” (Terror through Uncertainty)ကို တိုးချဲ့အသုံးချခြင်း ၂ ရပ်လုံးဖြင့် ၎င်း၏ အာဏာစက်ကို ထိန်းထားနိုင်စွမ်း တိုးလာခြင်းနှင့်အတူ ၁၉၃၀ နှောင်းပိုင်း နှစ်များတွင် များစွာ ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။¹⁰

နာဇီအစိုးရ၏ နိုင်ငံတဝန်းရှိလူဦးရေကို မှတ်တမ်းတင်ရန် ပထမဆုံးကြိုးပမ်းမှုသည် ၁၉၃၃ နိုင်ငံသန်းခေါင်စာရင်းနှင့် စတင်ခဲ့သည်။¹¹ စိတ်ဝင်စားရာကြောင်းသည်မှာ ၎င်းကာလတွင် သန်းခေါင်စာရင်းသည် ပြည်သူများအား လူမျိုးဖြင့် မဟုတ်ဘဲ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအချက်အလက်များနှင့် ချိတ်ဆက်၍ ဘာသာရေးဖြင့်သာ ခွဲခြားသတ်မှတ်ခဲ့သည်။ သန်းခေါင်စာရင်းအရ ၅၄၅၀၀၀ ခန့်သော ဂျူးလူမျိုးတို့သည် ဂျာမနီတွင်နေထိုင်ခဲ့ပြီး ယင်းအနက် ၈၀ ရာနှုန်းသည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအပြည့်အဝကို ရရှိခံစားခဲ့ရကာ ကျန်လူများမှာ အဓိက ဂျာမနီနိုင်ငံစား ပိုလန် ဂျူးများဖြစ်ကြ၍ အမြဲတမ်းနေထိုင်ခွင့်ရှိသူများဖြစ်ကြသည်။¹² ယင်းအချိန် တစ်နိုင်ငံလုံး၏ လူဦးရေ ၆၇ သန်းနှင့်ယှဉ်လျှင် အဆိုပါစာရင်းမှာ ဂျူးလူမျိုးများသည် ဂျာမနီနိုင်ငံ စုစုပေါင်းလူဦးရေ၏ ၀.၇၅ ရာနှုန်းထက် အနည်းငယ်နည်းသည့် သဘော မည်ပါသည်။¹³

၁၉၃၃ သန်းခေါင်စာရင်းသည် မိဘမျိုးရိုးဗီဇအချက်အလက်များပါသော “လက်ထပ်ခြင်းနှင့် မိသားစု စာအုပ်” (Marriage and family book)၊ ရွေးလျားသွားလာမှုကို ခြေရာခံသော နေထိုင်သူများဆိုင်ရာ မှတ်ပုံတင်ခြင်း စနစ်သစ်နှင့် အထူးလူမျိုးရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ တည်ဆောက်မှုတို့နှင့် နောက်ပိုင်းတွင် ချိတ်ဆက်မှုရှိပါသည်။¹⁴ ဤအမျိုးအမည်သက်သေခံစနစ်များသည် ကွပ်မျက်ခြင်း၊ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းနှင့် အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်ခြင်းစသော ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် အနာဂါတ် ဂျူးလူမျိုးသားကောင်များကို ခြေရာခံရာဖွေရာတွင် အစိုးရအတွက် များစွာလွယ်ကူစေခဲ့သည်။¹⁵

Perspective: People, Papers, and Practices, p. 225.

- 21 U.S. Holocaust Memorial Museum, “Antisemitic Legislation 1933-1939,” website, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/antisemitic-legislation-1933-1939>
- 22 DavidMartin Luebke and SybilMilton, “Locating the Victim: An Overview of Census-Taking, Tabulation Technology, and Persecution in Nazi Germany,” IEEE Annals of the History of Computing, Vol. 16, No. 3, 1994, p. 30.
- 23 Ernst Fraenkel, The Dual State: A Contribution to the Theory of Dictatorship, trans. E.A. Shils, (Oxford: Oxford University Press, 2017).
- 24 Fraenkel, The Dual State: A Contribution to the Theory of Dictatorship.
- 25 Ibid.
- 26 Ibid.
- 27 Id. at p. xxiii.
- 2 ၂၀၂၀ စက်တွင်ဘာ ၂၇ Thomas Kühne နှင့် Fortify Rights တို့ email ဖြင့်ဆက်သွယ်ချက်။
- 29 Ibid.
- 30 Luebke and Milton, “Locating the Victim: An Overview of Census-Taking, Tabulation Technology, and Persecution in Nazi Germany,” IEEE Annals of the History of Computing.
- 31 U.S. Holocaust Memorial Museum, “Germany: Jewish Population in 1933,” website, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/germany-jewish-population-in-1933>
- 32 Ibid.
- 33 Ibid.
- 34 Luebke and Milton, “Locating the Victim: An Overview of Census-Taking, Tabulation Technology, and Persecution in Nazi Germany,”

နာဇီအုပ်ချုပ်မှုအစောပိုင်းကာလအတွင်း Dual State ၏ သဘောတရားများကြောင့် ဗျူရိုကရေစီကြီးပမ်းမှုသည် ကောက်ယူထားသည့်အချက်အလက်များကို အသုံးပြုရန်ဝန်ထမ်း မလုံလောက်မှုများကြောင့် ပိုမိုဆိုးဝါးစေခဲ့သော “အကျိုးစီးပွားပြဿနာနှင့် ညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် လုပ်သားအင်းအားဆိုင်ရာ ပြဿနာများ ပတ်လည်ပိုင်း”နေခဲ့သည်။³⁵ ထို့အပြင် ထိပ်ပိုက်များသည် ၎င်း၏ရည်ရွယ်ချက်အတွက် ယောက်ျားသားများကို အလျင်အမြန်စည်းရုံးလိုသော စစ်တပ်၏ သဟဇာတမကျသော ဦးစားပေးမှုများနှင့် အကောင်း၊ အဆိုး စီမံဆောင်ရွက်ချက်များ ပေါင်းစည်းခြင်းမှ တဆင့် “လူမျိုး”ကို သန့်စင်လိုသော (ဥပမာ-သန့်ရှင်းသော “အာရီယံလူမျိုးများ”နှင့် လက်ထပ်ခြင်းဆိုင်ရာတားမြစ်မှုနှင့် ပတ်သက်သော ကလေးမွေးခြင်းကိုအားပေးသည့် မူများနှင့် အခြားလူမျိုးများအတွက် သားကြောဖြတ်ခြင်းများ) လူသားသန့်အခန်းကဏ္ဍကို ရှေ့တန်းတင်သည့် အုပ်စုများကို ထင်ဟပ်စေပါသည်။³⁶

နာဇီဂျာမနီတွင်းရှိ လူမျိုးရေးဆိုင်ရာအမှတ်သညာ identity ပတ်သက်၍ နောက်ထပ်ကြီးကြီးမားမား တည်ဆောက်ပြုပြင်မှုမှာ Nuremberg လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ (Nuremberg Race Law)ဟု လူသိများသည့် ဥပဒေ နှစ်ရပ်ကို တညီတညွတ်တည်း ပြဌာန်းခြင်းနှင့်အတူ ၁၉၃၅ စက်တင်ဘာလတွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။³⁷ ထိုဥပဒေများသည် “ဂျူးဖြစ်မှု”ကို ပထမဆုံးအကြိမ်တရားဝင် သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး ဘာသာရေးကိုင်းရှိုင်းမှု၊ ယဉ်ကျေးမှုစလေ့နှင့် မိမိကိုယ်ကို သတ်မှတ်ခေါ်ဝေါ်မှုမှာ ဆီလျော်မှုမရှိဟု အဓိပ္ပာယ်ဆောင်လျက် မျိုးရိုးတစ်ခုတည်း အားဖြင့်သာ သတ်မှတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ပထမတစ်ခုဖြစ်သော “ဂျာမန်သွေးနှင့် ဂျာမန်ဂုဏ်ကို ကာကွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ”သည် ဂျူးနှင့် ဂျာမန်ကြား လက်ထပ်ခြင်းနှင့် လက်ထပ်ဘဲလိင်မှုကိစ္စများပြုလုပ်ခြင်းကို တားမြစ်ခဲ့သည်။³⁸ လုံခြုံရေးတပ်များသည် လူမျိုးခြားနှင့် ဆက်သွယ်ချစ်ကြိုက်မှုကို ဖော်ထုတ်ရန် သတင်းပေးအဖြစ်ဆောင်ရွက်သော သာမန်အရပ်သားများကို အားကိုးခဲ့သည်။³⁹ စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသည်မှာ ဂျာမန်အစိုးရသည် ရှိနှင့်ပြီးသား လူမျိုးခြားများနှင့် လက်ထပ်မှုများကို ပျက်ပြေစေအောင် မလုပ်ခဲ့ပေ။ သို့ရာတွင် ၎င်းသည်အဆိုပါ လူမျိုးအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခဲ့ပြီး ဂျူးမဟုတ်သည့် အိမ်ထောင်သည်များကို ဂျူးအိမ်ထောင်သည်များနှင့် ကွာရှင်းပြတ်စဲရန် ဖိအားပေးခဲ့သည်။⁴⁰

ဒုတိယတစ်ခုဖြစ်သော “Reich နိုင်ငံသား ဥပဒေ”သည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို “ဂျာမန်လူမျိုးနှင့် ဂျာမန်အင်ပါယာကို ၎င်း၏ လုပ်ရပ်များမှတဆင့် သစ္စာရှိရှိအလုပ်အကျွေးပြု ရန်လိုလားပြီး လူပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့်လည်း သင့်တော်တော်သော...”ဂျာမန် (သို့) သွေးနီဥပဒေများကို သာ” ကန့်သတ်ပေးအပ်သည်။⁴¹ ဤကြိုးပမ်းမှု၏ တစ်စိတ်တဒေသအဖြစ် နာဇီတို့သည် ဂျူးအဖြစ်ခွဲထုတ်ထားသူတိုင်းအား နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို တဝက်တပျက်ရုတ်သိမ်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသည် နိုင်ငံမဲ့မသွားခဲ့ပေ။ ၎င်းတို့ဆီမှ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို ဖယ်ရှားခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံကူးလက်မှတ်များကိုမူ ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။⁴²

ရှိပြီးသား ဥပဒေများ၊ နောက်လာမည့်ဥပဒေများနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ ဤဥပဒေကို ၂ ရပ်သည် ဂျူးလူမျိုးအသိုင်းအဝိုင်းလူမှုစီးပွားဘဝကို ဖျက်စီးလျက်ရှိသည်။ ဂျူးမဟုတ်သူများသည် ဂျူးပိုင်လုပ်ငန်းများမှ ပစ္စည်းဝယ်ယူခြင်းများကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ကြပြီး အစိုးရအမှု(သို့) စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဆိုင်ရာ အလုပ်အကိုင်များ (ဥပမာ- ဥပဒေ၊ ပညာရေးနှင့် ဆေးဝါးနယ်ပယ်) ထမ်းရွက်ဆောင်ရွက်သူများမှာ အလုပ်ထုတ်ခံခဲ့ရသည်။⁴³

နာဇီအစိုးရသည် ဤငွေကြေးဆိုင်ရာဖိအားများကို တခြားအမိန့်တချို့နှင့် ပေါင်းစပ်ခဲ့သေးသည်။ ဥပမာ- ၁၉၃၈ ဩဂုတ်လတွင် အမိန့်ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ရပ်သည် ဂျာမနီရှိ ဂျူးများအားလုံး၏ သက်သေခံကဒ်များတွင် အမျိုးသားဖြစ်က Israel (သို့မဟုတ်) အမျိုးသမီးဖြစ်က Sarah ကို ပေါင်းထည့်ကာ အမည်ပြောင်းစေခဲ့သည်။ အစီရသည် မွေးကင်းစကလေးများကို အမည်မှည့်သည့်အခါ မိဘများအနေဖြင့် ရွေးချယ်ရမည့် ဂျူးအမည်များပါ စာရင်းတစ်ခုကိုလည်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။⁴⁴

IEEE Annals of the History of Computing, p. 25.

35 Caplan, “Ausweis Bitte! Identity and Identification in Nazi Germany,” Identification and Registration Practices in Transnational Perspective: People, Papers, and Practices, p. 227.

36 Gotz Aly, The Nazi Census: Identification and Control in the Third Reich, trans. Edwin Black, (Philadelphia: Temple University, 2017).

37 On September 15, 1935, the Nazi regime announced two laws: The Reich Citizenship Law, 1935; and the Law for the Protection of German Blood and Honor, 1935.

38 Law for the Protection of German Blood and German Honor, 1935, secs. 1 and 2.

39 Id. at Sec. 5.

40 လူမျိုးအချင်းချင်းလက်ထပ်ထားသည့် စုံတွဲတော်များသည် ကွာရှင်းရန် ကန့်ကွက်ခဲ့ကြပြီး ဆက်လက်ပေါင်းသင်းခြင်းက ၎င်းတို့၏ ဂျူးလူမျိုးအိမ်ထောင်ဖက်ကို အကာအကွယ်ပေးပြီး အသက်ဆက်ရှင်စေခဲ့သည်။ U.S. Holocaust Memorial Museum, မှ indsay MacNeill နှင့် Fortify Rights ဆက်သွယ်ချက်။ May 13, 2022.

41 The Reich Citizenship Law, 1935, Art. II, no. 1.

42 See, Ibid.

43 သက်မွေးဝမ်းကျောင်း အစိုးရအလုပ်အကိုင်များ ပြန်လည်ထိမ်းသိန်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ” သည် အချိန်နှင့်အမျှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ထုတ်ပယ်ခြင်း အခြေခံအကြောင်းအရင်းကို ပြဌာန်းခဲ့သည်။ Law for the Restoration of the Professional Civil Service, 1933. See also, U.S. Holocaust Memorial Museum, “Timeline of Events,” website, <https://www.ushmm.org/learn/timeline-of-events/1933-1938/law-for-the-restoration-of-the-professional-civil-service>

44 Robert Rennick, The Nazi Name Decrees of the Nineteen Thirties (New York: Taylor and Francis, 1970), p. 76.

1941 စက်တင်ဘာတွင်ထုတ်သော နောက်ပိုင်းအမိန့် တစ်ရပ်သည် ဂျာမနီရှိ ၆ နှစ်နှင့်အထက် ဂျူးအားလုံးကို ၎င်းတို့၏ အမှတ်အသားအား ရှင်းရှင်းလင်းလင်းထင်သာမြင်သာအောင် ဝတ်ဆင်စေခဲ့သည်။ အင်္ကျီစပေါ်တွင် ခြုံထားသည့် ဒေးဗစ်ကြယ် (Star of David) ပုံစံရှိ အဝါရောင်တံဆိပ်များနှင့် အင်္ကျီလက်ပေါ်ရှိ အဖြူရောင်လက်ပတ်များမှာ လူသုံးအများဆုံး သင်္ကေတနှစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။⁴⁴ ဤအမိန့်ကို လိုက်နာရန်ပျက်ကွက်သူများသည် ငွေဒဏ်၊ ထောင်ဒဏ်နှင့် သေဒဏ်ပေးကွပ်မျက်မှုများအပါအဝင် ပြင်းထန်သည့် အပြစ်ပေးမှုကို ရင်ဆိုင်ရပါသည်။⁴⁵ ဤလိုအပ်ချက်သည် အာရီယန်အဖြစ် ဖြတ်သန်းရန် ကြိုးစားရာတွင် “ဂျူး”များ အား လက်ပတ်၊ တံဆိပ်များကို ခွာ၍ ပုံသေကားကျ မကြည့်သူများကို တားမြစ်ရန်ရည်ရွယ်သည့် “စာရွက်စာတမ်းအားလုံးမှာ ကိုင်ဆောင်သူ၏ ဘာသာကိုးကွယ်မှုကို ဖော်ပြရမည်” ဟူသော ရှိရင်းစွဲ လိုအပ်ချက်နှင့် သွေဖယ်သည်။⁴⁶

ဂျူးများ အမှတ်တံဆိပ်ကို ဝတ်ဆင်ရမည်ဟူသော ဓလေ့ကို ဖန်တီးခဲ့ခြင်း မဟုတ်ပါ။ ဤတံဆိပ်များအသုံးပြုခြင်းသည် စစ်ဆေးမှု နှင့်/သို့မဟုတ် စော်ကားမှုများကို ပိုမိုခံရစေလျက် တခြားလူမျိုးနှင့် ဂျူးလူမျိုးကို ချက်ချင်းခွဲသိမ်းရန် ခရစ်ယာန်နှင့် မူဆလင် အသိုင်းအဝိုင်းတချို့က အားဓမ္မဝတ်ဆင်စေခဲ့သည့် အလယ်ခေတ်ကနေ စတင်ခဲ့သည်။⁴⁷ သို့သော် နာဇီများသည် ဤအစဉ်အလာကို ပြန်လည် အသက်သွင်ခံရုံသာမက သူတို့သည် တရားဝင်ဝါဒဖြန့်မှုကို အားဖြည့်ပေးခဲ့သော ဗျူဟာတစ်ခုဖြစ်သည့် နေ့စဉ် အသရေ ဖျက်ခြင်းနှင့် အရှက်ခွဲခြင်းကိုကျော်လွန်သည်အထိ ၎င်းတံဆိပ်အသုံးပြုမှုကို တို့ချဲ့လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ အဒေါ့ဖ်ဟစ်တလာ ကိုယ်တိုင်ရေးသားခဲ့သည့် အရေးအသားက ဤအချက်ကို သက်သေခံပါသည်။ သူက အောက်ပါအတိုင်းရေးသားခဲ့သည်။

[ဂျူး]ဆိုတာ ထာဝရကပ်ပါးကောင်ပဲ။ အန္တရာယ်ကြီးတဲ့ ဘတ်တီးရီးယားလို ပိုပိုပြန့်နှံ့လာတဲ့ ကပ်ပါးကောင်။ သာလွန်တဲ့ ယဉ်ကျေးမှုပွားစာတွေကိုလည်း ဖိတ်ခေါ်လာပြန်သေးတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီကောင်တည်ရှိခြင်းရဲ့ အကျိုးဆက်က ကပ်ပါး ကောင်တူတယ် - သူပေါ်ပေါက်ရာအရပ်မှာ လက်ခံရသူအိမ်ရှင်ဟာ အနည်းနဲ့အမြန် သေကြေရတာပဲ။⁴⁸

လူမျိုးရေးဆန်သော သက်သေခံကိစ္စများအပါအဝင် တံဆိပ်များသည် ဂျူးရပ်ကွက်ရှိအောင်အထွက် ဂျူးများ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုကိုတိုက်ရိုက်ထိန်းချုပ်ရန်နှင့် အမြောက်အများကို အဓမ္မနှင့်ထုတ်ခြင်းအား ဟန်ချက်ညီစေရန် ကျူးလွန်သူများအား ပိုမို လွယ်ကူစေခဲ့သည်။⁴⁹ ဤဖြစ်စဉ်၏ တဆိတ်တဒေသအဖြစ် ဂျာမန်ဂျူးများအတွက်အဓိက ရည်ရွယ်သော ဘဝ ကြိမ်မြောက်အမိန့်ကို ၁၉၄၁ နိုဝင်ဘာတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။⁵⁰ အဆိုပါအမိန့်သည် ပြောင်းရွှေ့ထိုင်နိုင်ခြေကို တရားဝင် အဆုံးသတ်ခဲ့ပြီး နာဇီများသည် ဂျူး များကို ဂျာမန်သိမ်းယူထားသည့် ပိုလန်နှင့် ဂျာမန်သိမ်းယူထားသည့် ဆိုဗီယက်နယ်မြေမှ နေရာတချို့သို့ ပိုဆောင်ခြင်းများစတင်ခဲ့ သဖြင့် ဘဏ်အကောင့်၊ အိမ်နှင့်တိုက်ခန်း၊ အခြားပိုင်ဆိုင်မှုများအပါအဝင် ဂျူးပိုင်ပစ္စည်းများ သိမ်းယူခြင်းကို တရားဝင်စေခဲ့သည်။⁵¹

သမိုင်းပညာရှင်များက “ဂျူးပြဿနာ၏ နောက်ဆုံးအဖြေ” သည် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုတည်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ခြင်း မဟုတ် ကြောင်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံထားပါသည်။⁵² ၁၉၄၂ ခုနှစ်ခန့်တွင် ယင်းအချိန် စစ်မျက်နှာများစွာက တိုက်နေခဲ့ရသော စစ်ပွဲ သည် “နောက်ဆုံးအဖြေ”အပေါ် အခွင့်အလမ်းနှင့် အတားအစီးပြဿနာ နှစ်ရပ်လုံးကို ဆောင်ကြဉ်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၄၂ ဘာလင်မြို့ပြင်တွင်ကျင်းပခဲ့သော နာမည်ဆိုးသည့် Wannsee ညီလာခံ (Wannsee Conference) သည် “နောက်ဆုံးအဖြေ”ကို အများပြည်သူသိ ဖွင့်ချခြင်းဖြစ်ပါသည်။⁵³ ညီလာခံအဆုံးတွင် ဟစ်တလာ၏ လက်ရွေးစင် “နိုင်ငံရေးစစ်သားများ” Schutzstaffel or SS သည် ခန့်မှန်းခြေဂျူးပေါင်း ၁၁ သန်းကို သတ်ဖြတ်ရန် ဖော်ပြပါရည်ရွယ်ချက်နှင့်အတူ နောက်ဆုံးအဖြေ၏ ကဏ္ဍပေါင်းစုံ အပေါ် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို တာဝန်ယူခဲ့သည်။⁵⁴ ဤကိန်းတွင် ဂျာမန်ပိုင် ဥရောပနေ ဂျူးများသာမဟုတ် ဥရောပ၏ ကြားနေ ၆ နိုင်ငံ အပါအဝင် Great Britain ရှိ ဂျူးများပါဝင်သည်။⁵⁵ စစ်ပွဲအပြီးတွင် နာဇီအစိုးရသည် ဘဝသုခကင်းမဲ့စေမှု(ဆိုလိုသည်မှာ လုံလောက်သောအစားအသောက်၊ နေရာထိုင်ခင်းနှင့် ဆေးဝါးများကိုစနစ်တကျ ငြင်းပယ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်) အပြင်ဖက်

45 Yad Vashem, “Badge, Jewish,” website, https://www.yadvashem.org/odot_pdf/Microsoft%20Word%20%205953.pdf, p. 1.
46 Ibid.
47 U.S. Holocaust Memorial Museum, “Jewish Badge: During the Nazi Era,” website, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/jewish-badge-during-the-nazi-era>.
48 Ibid.
49 Adolf Hitler, Mein Kampf (Munich: Eher Verlage, 1942), p. 334.
50 Ibid.
51 Peter Longerich, Holocaust: The Nazi Persecution and Murder of the Jews (Oxford: Oxford University Press, 2010), p. 66; Martin Dean, “The Development and Implementation of Nazi Denaturalization and Confiscation Policy Up to the Eleventh Decree to the Reich Citizenship Law,” Holocaust and Genocide Studies, Vol. 16, No. 2, 2002, p. 225.
52 Ibid.
53 Christopher Browning, The Origins of the Final Solution: The Evolution of Nazi Jewish Policy, September 1939 – March 1942 (New York: Bison Books, 2007).
54 Ibid.
55 Ibid.
56 Ibid. U.S. Holocaust Memorial Museum, “Wannsee Conference and the “Final Solution,”” website, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/wannsee-conference-and-the-final-solution>.

လေဟာပြင်တွင် အစုလိုက်အပြုံလိုက် ပစ်သတ်မှုနှင့် Belzec၊ Sobibor၊ Chelmo၊ Treblinka နှင့် Auschwitz-Birkenau အပါအဝင် ဓာတ်ငွေ့စနစ်သွယ်ထားသော အမြစ်ဖြတ်သုတ်သင်ရေးစခန်းများမှ တဆင့် ခန့်မှန်းခြေ ဂျူးလူမျိုးပေါင်း ၆ သန်းကို သတ်ဖြတ်နိုင်ခဲ့သည်။⁵⁷

သို့သော် နာဇီမူ ဂျူးများအပေါ်ကျူးလွန်ခဲ့သော မည်သည့်ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုမျိုးမှ ဂျူးလူမျိုးများကို ကနဦး သတ်မှတ်ပြီး မှတ်ပုံတင်ခြင်းမရှိခဲ့လျှင် ထောက်ပံ့အရ အလုံးအရင်းနှင့် အလျင်အမြန်ဖြစ်နိုင်ခဲ့လိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ ဆိုးရွားသည်မှာ နာဇီအစိုးရ၏ အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှုအောက် ထိုစာရင်းများကို ပြုစုခဲ့သူမှာ ဂျူးလူမျိုးအသိုင်းအဝိုင်းသာဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်အလက်ကောက်ခံခြင်း ဖြစ်စဉ်သည် ဂျူးလူမျိုးများကိုနိုင်ငံသား ဖြစ်မှုမှ ဖယ်ခွာရန်၊ ၎င်းတို့ပိုင်ပစ္စည်းများကို သိမ်းယူရန်၊ ၎င်းတို့ နေရာအရ ဂျူးရပ်ကွက်နှင့် စခန်းတွင်သာ ကန့်သတ်ထားရှိရန်နှင့် အဆိုးတွင် နာဇီနှင့် ၎င်းတို့နယ်များမှ ထိန်းချုပ်ထား သည့် ဥပဒေပုဒ်မများရှိ ဂျူးလူမျိုးအားလုံး၏ ၃ ပုံ ၂ ပုံကို သတ်ဖြတ်ရန် အစဉ်အတိုင်း တလှည့်စီ လုပ်ဆောင်နိုင်စေခဲ့သည်။⁵⁸

တူဆီလူမျိုးများအပေါ် ရဝန်ဒါဂျီနိုဆိုက်

“၁၉၇၉ တွင် ဟူတူသက်သေခံကဒ်ကို ရယူရန်များစွာ အားထုတ်ခဲ့သည့် တူဆီအမျိုးသမီးသက်သေ AEU က ၁၉၉၄ တွင် ဤ ဟူတူ သက်သေခံကဒ်သည် သူမအသက်ကို ကယ်တင်ခဲ့ကြောင်းတွေ့ရှိခဲ့သည်။ အလောင်းများမြှုပ်နှံရန်အတွက် တူး ထားပြီး တချို့ကို အသေ၊ တချို့ကို အရှင်လက်လက်မြေမြုပ်သော တွင်းခေါင်းတစ်ခု အစပ်သို့ သူမသည် လေးကြိမ်မြောက် ခေါ်ဆောင်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။ အသက်ခံရပြီး တွင်းခေါင်းထဲ အပစ်ခံရမည့်ဆဲဆဲတွင် သူမကို သတ်ဖြတ်မည့်သူက ဟူတူ ဟု ပါရှိသောသူမ၏ သက်သေခံကဒ်ကို ကြည့်ရှုကာ အသက်ချမ်းသာခွင့်ပေးခဲ့သည်။”

- ရဝန်ဒါဆိုက်ရာ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံး Prosecutor v. Ferdinand Nahimana, Jean-Bosco Barayagwiza, Hassan Ngeze⁵⁹

“ခုံရုံးသုံးသို့ သက်သေ AEW ၏ ပြောကြားချက်က Interhamwe (ဟူတူ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း) သည် Inyenzi (ပိုးဟပ် ကောင်များ၊ တူဆီအတွက်သုံးသည့် ရိုင်းဆိုင်းသော အသုံး) များကို အခုထုတ်ဟုပြောဆိုခဲ့သည်။ ...Interhamwe များက “သက်သေခံကဒ်များကို စတင်စစ်ဆေးကာ သက်ဖြတ်ခြင်းစတင်မည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် “ကားပေါက် ထုတ်” ပြီး “အလုပ်ခွင် ဝင်ကြ” ဆိုသည်မျိုးကို သုံးနှုန်းပြောဆိုခဲ့သည်။”

- ရဝန်ဒါဆိုက်ရာ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံး Prosecutor v. Tharcisse Renzaho⁶⁰

“တူဆီလူမျိုးသက်သေခံ KBZ ကို လမ်းပိတ်ထားသည့် နေရာတစ်ခုတွင် တားသည်။ သူမနှင့် သက်သေခံကဒ်မရှိသည့် အခြား တူဆီလူမျိုး ၄ ဦးကို Kimihuruna conseiller (ရဝန်ဒါမြို့တော် Kigali တွင်နေထိုင်သော အရာရှိ)၏ နေအိမ်အပြင်ဖက်သို့ သီးခြားခေါ်ထုတ်သွားခဲ့သည်။ သူမရောက်ရှိလာချိန် သက်သေခံကဒ်ကို မထုတ်ပြနိုင်သည့်နောက် Interhamwe နှစ်ယောက် သည် Church ကျောင်း၏ နောက်ဖေးတွင် သူမကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့ကြသည်။ မည်သူမှ ဖြန်ဖြေပေးခြင်း မရှိခဲ့ပေ။”

- ရဝန်ဒါဆိုက်ရာ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံး Prosecutor v. Tharcisse Renzaho⁶¹

၁၉၉၄ ဧပြီလ ၆ ရက် ရဝန်ဒါ သမ္မတ Juvénal Habyarimana လုပ်ကြံရပြီးနောက် ချက်ချင်းဆိုလို ဂျီနိုဆိုက်ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်ပိုင် ရေဒီယို သတင်းဌာန Radio Télévision Libre Mille Collines က သမ္မတ Juvénal Habyarimana က Kigali နိုင်ငံတကာလေဆိပ်သို့ သက်ဆင်းရန် ချဉ်းကပ်လာချိန် အဆိုပါလေယာဉ်အား တူဆီဦးဆောင်သော သူပုန်အဖွဲ့ Rwandan Patriotic Front (RPF) မှ ပစ်ခတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ချက်ချင်း စွတ်စွဲပြောဆိုခဲ့သည်။⁶² ထို့နောက် သတင်းဌာနမှ သတင်းကြေညာသူတို့သည် နိုင်ငံလူဦးရေ ၇.၉ သန်း၏ ၁၄ ရာနှုန်းခန့်ရှိသော လူနည်းစုတူဆီကို သတ်ဖြတ်ကြရန် ဟူတူ “မျိုးချစ်” များကို ဆော်သြခဲ့သည်။⁶³

57 British Library, “Anti-Jewish Decrees,” website, <https://www.bl.uk/learning/histcitizen/voices/info/decrees/decrees.html>.
58 Raoul Hillberg, *The Destruction of European Jews*, (Teaneck: Holmes & Meie, 1985); U.S. Holocaust Memorial Museum, “Remaining Jewish Population of Europe in 1945,” website, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/remaining-jewish-population-of-europe-in-1945>.
59 Prosecutor v. Ferdinand Nahimana, Jean-Bosco Barayagwiza, Hassan Ngeze, ICTR, Case No. ICTR-99-52-T, Judgment and Sentence (Trial), December 3, 2003, para. 119.
60 Prosecutor v. Tharcisse Renzaho, ICTR, Case No. ICTR-97-31-T, Judgment (Trial), July 14, 2009, p. 189, fn. 802.
61 Id. at p. 179, para. 690 and 691.
62 The Prosecutor vs. Jean-Paul Akayesu, ICTR, Case No. ICTR-96-4-T, Judgement (Trial), September 2, 1998, para. 123. U.N., “Outreach Programme on the 1994 Genocide Against the Tutsi in Rwanda and the United Nations,” website, [https://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/historical-background.shtml#:~:text=By%201994%2C%20Rwanda%27s%20population%20stood,and%20the%20Twa%20\(1%25\)](https://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/historical-background.shtml#:~:text=By%201994%2C%20Rwanda%27s%20population%20stood,and%20the%20Twa%20(1%25)).
63 Ibid. အလွန်တရာမှ နည်းပါးသော တတိယလူနည်းစု Twa ကို ဤဆွေးနွေးမှုတွင် မထည့်သွင်းထားပါ။

“ခင်ဗျားတို့ ရန်သူ (တူဆီ)တချို့နဲ့ လွဲခဲ့ရပြီ၊ နာမည်ဆိုးသော ရေဒီယို သတင်းဌာနတစ်ခုမှ ကြေညာသကဲ့သို့ ရဝန်ဒါဂျီနီဆိုက်အစတွင် တောင်းဆို ကြေညာခဲ့သည်။ “ပြန်သွားပြီး သူတို့ကို အပြတ်ရှင်းရမယ်။ သင်္ချိုင်းကျင်းတွေက မပြည့်သေးဘူး” ဟုဆိုခဲ့သည်။”⁶⁴

နောက်ရက် ၁၀၀ ကာလအတွင်း ဟူတူလူများစု၏ သုံးပုံတစ်ပုံခန့်က တူဆီများကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် အလွန်အမင်း ရက်ရက်စက်စက် သတ်ဖြတ်ရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။⁶⁵ သတ်ဖြတ်မှုအများစုကို ဓားမ (သို့) တင်းပုတ် စသည့် လက်ဖြင့်သာ အဓိက ကျူးလွန်ခဲ့ကြသည်။⁶⁶ အမျိုးသမီးကြီးငယ်များအပေါ် မုဒိမ်းကျင့်သည့် ဖြစ်ရပ်များမှာလည်း အံ့ဩစရာကောင်းလောက်အောင် များပြားခဲ့သည်။⁶⁷ ဇူလိုင်လတွင်တွင် RPF ကျူးကျော်ဝင်ရောက်မှုသည် ဂျီနီဆိုက်ကို အဆုံးသတ်လိုက်ချိန် ခန့်မှန်းခြေ ၇၅ ရာနှုန်း ဖြစ်သော ရဝန်ဒါရှိ တူဆီပြည်သူ ၈၀၀,၀၀၀ ခန့်မှာ သေကြေခဲ့ကြရသည်။⁶⁸ ၆၃၀၀၀ သော တူဆီတို့သည် အိမ်နီးချင်း Burundi သို့ ဂျီနီဆိုက်ကို တိမ်းရှောင်ခဲ့ကြရပြီး အခြားတဖက်မှ တခြား ၅၀၀,၀၀၀ ခန့်သည် Tanzania သို့ ဖြတ်ကူးသွားခဲ့ကြရသည်။⁶⁹ RPF သည် ရဝန်ဒါရှိ ထိန်းချုပ်မှုကို ခိုင်မာအောင်တောင်နိုင်ခဲ့ပြီးနောက် မြောက်များစွာသော ၎င်းဒုက္ခသည်များသည် နိုင်ငံတွင်းသို့ စတင်ပြန်ရောက်လာခဲ့ကြသည် - ဤအချက်သည် တူဆီလူမျိုးများ၏ လက်တုန်ပြန် ဂျီနီဆိုက်အကြမ်းဖက်မှုကို ကြောက်လန့်ခဲ့ သည့် တစ်သန်းကျော်သော ဟူတူလူမျိုးများအား Zaire (အခုအခါ Congo ဒီမိုကရေတစ် သမ္မတနိုင်ငံ) သို့မဟုတ် Burundi နိုင်ငံ များသို့ ဘေးကင်းမှုကို ရှာဖွေစေခဲ့သည်။⁷⁰

ရဝန်ဒါရှိ ၁၉၉၄ ဂျီနီဆိုက်သည် တစ်ခုတည်းသီခြား အဖြစ်အပျက်မဟုတ်ခဲ့သို့ အနာဂါတ်အကြမ်းဖက်မှုကို အစပျိုးခဲ့ခြင်းလည်း မဟုတ်ပေ။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်မှစ၍ တူဆီလူမျိုးများသည် အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်မှုနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပြီး မြောက်များစွာ သောဒုက္ခသည်များအားလည်း နိုင်ငံအပြင်ဖက်သို့ စီးဆင်းမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။⁷¹ ဤအကြမ်းဖက်မှုမျိုးသည် ၂၀၀၀ ခုနှစ်အထိ ဆက်လက်ရှိနေခဲ့ပြီး အထူးသဖြင့် ၁၉၉၈ နှင့် ၂၀၀၅ အကြား ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်သော သေဆုံးမှုပေါင်း ၅.၄ သန်း ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ သည့် Congo ဒီမိုကရက်တစ် သမ္မတနိုင်ငံကဲ့သို့ အာဖရိက Great Lakes ဒေသတလျှောက်တွင် ဤတိုက်ခိုက်မှုသည် များမြောက်လှ စွာသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကို သက်ဆိုးရှည်စေရာ၌ အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သည်။⁷²

၁၉၉၄ ဂျီနီဆိုက်အပါအဝင် အစုလိုက်အပြုံလိုက်အကြမ်းဖက်မှုကို ထပ်တလဲလဲဖြစ်ပေါ်စေသည့် အကြောင်းပြုဖြေရှင်းချက်မှာ အခြားအထောက်အကူဖြစ်စေသည့် အကြောင်းအရာများကို ဖယ်ထုတ်ပြောရလျှင် လူမျိုးရေးဆန့်ကျင် အသုံးအနှုန်းများဖြင့် ဖော်ပြသော လူမျိုးကွဲပြားခြင်းဆိုင်ရာ အရေးပါမှုကို အထူး အလေးထားလျက်ရှိသည်။⁷³ ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်မှု၏ ဘေးထွက်ဆိုးကျိုး တစ်ရပ်ဖြစ်သော နိုင်ငံသားသက်သေခံကိစ္စသည် ဘက်လိုက်သည့် မလိုမုန်းထားမှုကို အတည်တကျပြဌာန်းခြင်းနှင့် အချိန်နှင့်လိုက် ပြီး အမှန်းတရားကို ဖန်တီး၊ အစွန်းရောက်စေမှု ဖြစ်စဉ်တွင် အရေးကြီးသည့်အခန်းကဏ္ဍပါဝင်သည်။

64 Bill Berkeley, *The Graves Are Not Yet Full: Race, Tribe, and Power in the Heart of Africa* (New York: New Republic Book, 2001).
65 One estimate puts the figure at between 25 to 30 percent. Allette Smeulers and Lotte Hoex, “Studying the Micro-dynamics of the Rwandan Genocide,” *The British Journal of Criminology*, Vol. 50, No. 3, 2010, p. 436.
66 Ibid.
67 U.N., “Outreach Programme on the 1994 Genocide Against the Tutsi in Rwanda and the United Nations, Supporting Survivors,” website, <https://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/supporting-survivors.shtml>.
68 Smeulers and Hoex “Studying the Micro-dynamics of the Rwandan Genocide,” p. 436. The total number of Tutsi killed remains in debate. However, according to some calculations, 333.3 killings took place per hour, or 5.5 per minute, throughout the country for the duration of the genocide. Hollie Nyseth Brehem, “Subnational Determinants of Killing in Rwanda, *Criminology*, Vol. 55, No. 1, 2017, p. 5.
69 Center for Disease Control, “Morbidity and Mortality Surveillance in Rwandan Refugees—Burundi and Zaire, 1994,” *Morbidity and Mortality Weekly Report*, February 9, 1996, <https://www.cdc.gov/mmwr/preview/mmwrhtml/00040202.htm>.
70 Ibid.
71 Deborah Mayersen, “‘Deep Cleavages that Divide’: The Origins and Development of Ethnic Violence in Rwanda,” *Critical Race and Whiteness Studies*, Vol. 8, No. 2, 2012, pp. 10-11. Hutu-Tutsi violence in neighboring Burundi also produced tens of thousands of Tutsi deaths and large out-flows of refugees in 1972, 1988, and between 1991 to 1992. Peter Uvin, “Ethnicity and Power in Burundi and Rwanda: Different Paths to Mass Violence,” *Comparative Politics*, Vol. 31, No. 3, 1999, pp. 58-59.
72 International Rescue Committee, “Mortality in the Democratic Republic of Congo: An Ongoing Crisis,” May 1, 2007, <https://www.rescue.org/report/mortality-democratic-republic-congo-ongoing-crisis>, p. ii.
73 လူဦးရေအလွန်အကျွံများပြားမှုကိုလည်း ရဝန်ဒါရှိ ပဋိပက္ခထပ်တလဲလဲဖြစ်ပွားမှုကို ရှင်းပြရာတွင် နောက်ထပ်အထောက်အကူဖြစ်စေသည့် အချက်အဖြစ် ထောက်ပြကြသည်။ ဆာလောင်ငတ်မွတ်မှုနှင့် အစာအဟာရအဓိကချို့တဲ့လျက်ရှိပြီး ငတ်မွတ်မှု ခပ်စိတ်စိတ်ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော တောတောင်ထူထပ် သည့်နိုင်ငံရှိ နည်းပါးလှသော စိုက်ပျိုးမြေအတွက် ပြင်းထန်သည့်လူမှုစီးပွား ပြိုင်ဆိုင်မှုကို များစွာမောင်းတင်ပေးလျက်ရှိသော ကျေးလတ်လူဦးရေ သိပ်သည်းမှုများလာခြင်းသည် ကြုံလေးသောတင်းမာမှုများဆီသို့ ဦးတည်စေပါသည်။ Paul Magnarella, “Explaining Rwanda’s 1994 Genocide,” *Human Rights & Human Welfare*, Vol. 2, No. 1, 2002, p. 34. နိုင်ငံရေးကိုယ်စားပြုနှင့် စီးပွားရေးကိုစွပ်စွဲမှုများတွင် ဟူတူလူမျိုးများကြား တောင်မြောက်တင်းမာမှုသည်လည်း ထင်ရှားသည့် ပြဿနာပင်ဖြစ်ပါသည်။ André Guichaoua, *From War to Genocide: Criminal Politics in Rwanda, 1990-1994*, trans. Don Webster (Madison: University of Wisconsin Press, 2015), p. 4.

“ဟူတူ”နှင့် “တူဆီ”တို့၏ ကွာဟမှု အခြေခံစစ်မြစ်မှာ အခုထိ အငြင်းပွားဆဲဖြစ်သည်။ တချို့ပညာရှင်များက လူမျိုးအမည်မှာ ဟူတူကို လယ်သမားနှင့် တူဆီမှာ မွေးမြူရေးသမား စသော အလုပ်အကိုင်အမျိုးအစားကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်ကြောင်း ငြင်းချက်ထုတ်ဆွေးနွေးကြသည်။⁷⁴ တချို့က ကိုလိုနီမတိုင်မီတွင် တူဆီ လူမျိုးတို့သည် အာဏာအများစုကို ထိန်းချုပ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေးအရ ခွဲခြားသတ်မှတ်ချက်ကို ရည်ညွှန်းသည့်စကားဖြစ်ကြောင်း ဆိုသည်။⁷⁵ သို့ရာတွင် ၂၀ ရာစုအစောပိုင်းမတိုင်ခင်အထိ အဆိုပါ လူမှု identity နှစ်ရပ်မှာ “များစွာသဟဇာတ”ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ငြင်းချက်ထုတ် ဆွေးနွေးကြသည်။⁷⁶ ဤလူ့အုပ်စုနှစ်ရပ်လုံးကိုပေါင်း၍ ခေါ်ဝေါ်သော Banyarwanda လူမျိုးတို့သည် ဘာသာစကားတူကြသည်။ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုလည်း ဆင်တူကြသည်။ ပေါင်းစပ်နိုင်ငံရေးတည်ဆောက်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားသည်။ အချင်းချင်းကြား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ထပ်ထားကြသည်ဖြစ်သလို လူ့အုပ်စုအဖွဲ့ဝင်တစ်ခုမှ နောက်တစ်ခုသို့ အချိန်နှင့်လိုက်ပြီး ကူးပြောင်းသွားနိုင်ပါသည်။⁷⁷

မည်သို့ပင်ဆိုစေ များမြောင်းလှစွာသော သက်သေအထောက်အထားများက ၁၈၉၄ နှင့် ၁၉၁၈ ရာစုနှစ်မှ ပထမ ထိုနောက် ၁၉၂၄ နှင့် ၁၉၅၂ ကြား ဘလ်ဂျီယံမှ အထူးသဖြင့် ကိုလိုနီပြုခဲ့ကြပြီးနောက်ပိုင်း “ဟူတူ”နှင့် “တူဆီ” အုပ်စုတို့သည် “လူမျိုးရေး” အသုံးအနှုန်းများအပေါ် များစွာ တီတိကျကျသုံးစွဲခဲ့ကြောင်း ရည်ညွှန်းလျက်ရှိပါသည်။⁷⁸ ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်သူနှစ်ရပ်လုံးသည် တူဆီပဒေသရာဇ်များနှင့် ဟူတူနှင့် တူဆီအိမ်ထောင်စုများအပါအဝင် ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာလူမျိုးစုခေါင်းဆောင်များကို အားထားလျက် မူဝါဒများအကောင်အထည်ဖော်ရန် သွယ်ဝိုက်အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်။⁷⁹ သို့သော် တူဆီလူမျိုးကို အရပ်ရှည်ပြီး အသားရောင်ပိုလတ်ကာ ဟူတူထက် ပိုပိန်သောကြောင့် ကြီးမြတ်သည်ဟု ခွဲထုတ်သတ်မှတ်ခဲ့သော ဘလ်ဂျီယံတို့၏ လူမျိုးရေးဆိုင်ရာပုံသေကားကျသတ်မှတ်ချက်သည် နှာခေါင်း၊ ဦးခေါင်းခွံအရွယ်အစားနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်၏ လူမျိုးဖော်ပြချက်ပါ တရားဝင်စာရွက်စာတမ်းများကို ထည့်တွက်မှုကဲ့သို့ “ခေတ်မီသိပ္ပံ”နည်းလမ်းများ အပါအဝင် အတင်းအကျပ်ခွဲခြားသတ်မှတ်မှုစနစ်တစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းသည့် အဖွဲ့တစ်ရပ်အဖြစ် အပေါ်ယံရွှေရည်စိမ် တရားဝင်မှုကို ရရှိခဲ့သည်။⁸⁰

နယ်ချဲ့မြေတလျှောက် သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူမှုအပြီး ၁၉၃၃ တွင် ဘလ်ဂျီယံနယ်ချဲ့အုပ်ချုပ်သူများမှ ရဝန်ဒါတွင် ပထမဆုံး အကြိမ်မိတ်ဆက်ခဲ့သော နိုင်ငံသားသက်သေခံကဒ်သည် ပိုမိုစနစ်ကျသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံနည်းနှင့် နောက်ပိုင်းတွင် ဂျီနိုဆိုက်အတွက်ပါ အခြေခံအုပ်မြစ်ချလျက် “ဟူတူ”နှင့် “တူဆီ” ကြား ခိုင်မာသည့် ယခုခြားနားချက်ကို ပြဌာန်းသတ်မှတ်ခဲ့သည်။⁸¹ အသက် ၁၀ ကျော်သူတိုင်းလိုအပ်သည့် မှတ်တမ်းကို လူ့အုပ်စုနှစ်ခုလုံးမှ ပြောဆိုသည့် ပြင်သစ် (သို့) Kinyarwanda တွင် Indanggamuntu ဘာသာစကားဖြင့် carte d'identité ဟုသိကြသည်။⁸² ဤကဒ်တွင် ဒုတိယစာမျက်နှာထိပ်ရှိ ဓာတ်ပုံအောက်တည့်တည့် လူပုဂ္ဂိုလ်၏ လူမျိုး (သို့) Kinyarwanda အခေါ် ubwoko ကို ထည့်သွင်းထားသည့် စာတန်းပါရှိခဲ့ပါသည်။⁸³ အချင်းချင်းလက်ထပ်ထား၍ “သွေးနှော”ဟု ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းကို ရွေးချယ်ခွင့်မရှိပေ - တရားသတ်မှတ်ချက်သည် ကိုင်ဆောင်သူ့ဖခင်၏ လူမျိုးကိုသာ အခြေခံခဲ့သည်။⁸⁴

လူမျိုးခွဲခြားသတ်မှတ်မှုသည် ခြားနားစွာ ဆက်ဆံခြင်းဟုလည်း မည်ခဲ့သည်။ ဥပမာ - ဘလ်ဂျီယံအုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် တူဆီလူမျိုးခွဲ ပညာရေးနှင့် အစိုးရဝန်ထမ်းအဖြစ် အုပ်ချုပ်ရေး ရာထူးများကို ရရှိခဲ့သော်လည်း ဟူတူမှာ ယျေဘူယအားဖြင့် ၂ ခုလုံးကို

74 Timothy Longman, “Identity Cards, Ethnic Self-Perception, and Genocide in Rwanda,” Documenting Individual Identity: The Development of State Practices in the Modern World, eds., Jane Caplan and John Torpey, (Princeton: Princeton University Press, 2001), p. 350.
75 Ibid.
76 Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), Historical Perspective: Some Explanatory Factors, 1996, <https://www.oecd.org/countries/rwanda/50189653.pdf>, p. 22. Human Rights Watch, “Leave None to Tell the Story”: Genocide in Rwanda, March 1999, <https://www.hrw.org/reports/1999/rwanda/Geno1-3-09.htm>.
77 Longman, “Identity Cards, Ethnic Self-Perception, and Genocide in Rwanda,” p. 351; J.J. Carney, “Beyond Tribalism: The Hutu-Tutsi Question and Catholic Rhetoric in Colonial Rwanda,” Journal of Religion in Africa, Vol. 42, 2012, p. 174.
78 Tom Dannenbaum, “War and Peace in Rwanda,” Kristen Eichenseer and W. Michael Reisman (eds.), Wars and Making Peace: Studies in International Intervention (Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2009), p. 79.
79 Magnarella, “Explaining Rwanda’s 1994 Genocide,” Human Rights & Human Welfare, p. 25; David Newbury, “The Clans of Rwanda: An Historical Hypothesis,” Africa: Journal of the International African Institute, Vol. 50, No. 4, 1980, p. 389.
80 Peter Uvin, “Prejudice, Crisis, and Genocide in Rwanda,” African Politics Review, Vol. 31, No. 3, 1999, p. 95. In the eyes of the Belgian authorities, the “Hamitic hypothesis” explained this state of affairs and warranted its continuation under its close supervision. The hypothesis, then popular across Europe, maintained that the ruling groups in Africa, such as the Tutsi, were the migratory descendants of Noah’s son, Ham, and were thus racially superior to the indigenous “negro” populations, such as the Hutu. Nigel Eltringham, “Invaders Who Have Stolen the Country’: The Hamitic Hypothesis, Race, and the Rwandan Genocide,” Social Identities, Vol. 12, No. 4, 2006, pp. 425-446.
81 Official Bulletin of the Congo-Belgium, “Décret sur les Circonscription Indgènes,” October 27, 1933.
82 Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu, ICTR, Case No. ICTR-96-4-T, Judgement (Trial), September 2, 1998, para. 83, 702.
83 Prevent Genocide International, “Group Classification on National ID Cards as a Factor in Genocide and Ethnic Cleansing,” November 15, 2001, <http://www.preventgenocide.org/prevent/removing-facilitating-factors/IDcards/>.
84 Magnarella, “Explaining Rwanda’s 1994 Genocide,” Human Rights & Human Welfare, p. 26

မရရှိခဲ့ပေ။⁸⁵ အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ဤအလေ့အထသည် ၁၉၆၁ နှစ် လွတ်လပ်ရေးရာခါနီးနှစ်များတွင် ရဝန်ဒါအသိုင်းအဝိုင်း ကို ထပ်မံ နှစ်ခြမ်းကွဲစေခဲ့သော တူဆီလွမ်းမိုးသည့် အထက်တန်းလွှာတစ်ရပ်ကို ဖြစ်ထွန်းစေခဲ့သည်။⁸⁶

၁၉၅၇ တွင် ဟူတူ ပညာတတ်လူတစ်စုက တူဆီခေါင်းပုံဖြတ်မှုနှင့် ဘလ်ဂျီယံအုပ်ချုပ်မှုကို အဆုံးသတ်ရန် ထုတ်ပြတ်ချက်တစ်ရပ် ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။⁸⁷ “ရဝန်ဒါရှိဌာနေလူမျိုးပြဿနာ၏ လူမှုရေးအခန်းကဏ္ဍအပေါ် မှတ်ချက်” ဟူသော မှတ်တမ်းခေါင်းစဉ်ငယ် သည် တူဆီလူမျိုးတစ်ခုတည်းမှ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးအရ လက်ဝါးကြီးအုပ်ခြင်းကို ရှုံ့ချလျက် အရှိန်မြင့်လာခဲ့သော လူမျိုးရေးဆိုင်ရာအမျိုးသားရေး လှုပ်ရှားမှုအတွက် လက္ခဏာသဘောတရားကို ဖော်ပြပေးခဲ့သည်။⁸⁸ ၂ နှစ်ခန့်အကြာတွင် “ဟူတူ အုံကြွမှု” တစ်စိတ်တစ်ဒေအဖြစ် ပထမဆုံးသော အဓိက တူဆီဆန့်ကျင်ရေး အစုလိုက်အပြုံလိုက် လူသတ်မှုကြီးပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ တူဆီလူမျိုးအပေါ် အစုလိုက်အပြုံလိုက်အကြမ်းဖက်မှု ထပ်တလဲလဲဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် ၁၉၆၃၊ ၁၉၇၃၊ ၁၉၉၀၊ ၁၉၉၁၊ ၁၉၉၂၊ ၁၉၉၃ နှင့် ၁၉၉၄ များတွင် နောက်ဆက်တွဲ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။⁸⁹

ဤအကြမ်းဖက်ဖြစ်ပေါ်မှုများသည် အချိန်နှင့်အမျှတစ်ခုပေါ်တစ်ခု အားဖြည့်ခိုင်းမာစေသည့် ရည်ရွယ်ချက် တချို့ကိုလည်း ဖြည့်ဆည်းပေးခဲ့သည်။ ပထမတစ်ခုမှာ ၁၉၆၅ ရွေးကောက်ပွဲများအပြီးတွင် အစိုးရ၏ကဏ္ဍအားလုံးနိပါတ် နိုင်ငံရေး အာဏာကို ပေါင်းစည်း ရယူခဲ့သော ဟူတူအထက်တန်းလွှာများသည် ၎င်းတို့၏ ဗျူဟာအကျိုးစီးပွားများအဖြစ်ဆောင်ရွက်လာသောအခါ တူဆီ ဆန့်ကျင်ရေး ခံစားချက်များကို အကြိမ်ကြိမ်အသုံးပြုသည့် မက်လုံးများဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုများမှ တိုက်ရိုက်အမြတ်ထုတ် ခဲ့ကြသည်။⁹⁰ ဒုတိယမှာ တရားဝင်အသုံးအနှုန်းများတွင် inyenzi, (သို့) ပိုးဟပ်များဖြစ် လူဂုဏ်သိက္ခာကို များစွာ ထိခိုက်လျက် တံဆိပ်ခတ်ခံခဲ့ရသော တူဆီတို့မှာ ဟူတူလူမျိုးအပေါ် ရိုနေသည့်လူခြံရေးခြိမ်းခြောက်မှုကို ကိုယ်စားပြုသည်ဟူသော လူ အများ၏အမြင်သည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ခိုင်ခိုင်မာမာအမြစ်တွယ်နေခဲ့သည်။⁹¹ တတိယမှာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် နှစ်ခြမ်းကွဲမှုသည် လူအုပ်စုတစ်ခုကိုအနိုင်ရစေပြီး ကျန်တစ်ခုကိုလုံးပါးပါးစေမည့် သဘောဆောင်သော “zero-sum” အသုံးများဖြင့် “လူမျိုးရေး ပြဿနာ” အပေါ် တစ်ခုတည်းသော ဖြေရှင်းချက်အဖြစ် ဘောင်ကွပ်ပုံသွင်းခဲ့ကြသည်။⁹² ဤအချက်များသည် “လူမျိုးရေး” ကွဲထွက် သည့် နှစ်ဖက်လုံးနှင့် ပတ်သက်၍ မျှမျှတစွာတွေးသူများကို ဘေးဖယ်စေခဲ့သည်။⁹³ နောက်ပိုင်းတွင် ညှိနှိုင်းမှုနှင့် အာဏာခွဲဝေမှုသည် မဖြစ်နိုင်တော့ဟု မြင်လာခဲ့ကြသည်။ ဤသည်မှာ ဘလ်ဂျီယံကိုလိုနီအာဏာပိုင်များနှင့် နောက်ပိုင်းတွင် UN တို့သည် သတိပေး အချက်ပြမှုများကြားက တိုက်ဖျက်ရန်ပျက်ကွက်ခဲ့သည့် အယူအဆဆိုင်ရာ အနေအထားပင်ဖြစ်ပါသည်။⁹⁴

Banyarwanda အားလုံးကို “ဟူတူ” (သို့) “တူဆီ”အဖြစ်ခွဲခြားသတ်မှတ်ခဲ့သော ပြဿနာရှိသည့် သက်သေခံလိုအပ်ချက်သည် ၁၉၉၃ Arusha သဘောတူညီမှုက Great Lakes ဒေသရှိ လက်နက်ကွပ်ကဲမှုကို အဆုံးသတ်ဖို့ သဘောတူညီမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ အဖြစ် ၎င်းတို့အားပယ်ဖျက်ရန် ပြဌာန်းချက်များထည့်သွင်းခဲ့သည့် နောက်ပိုင်းအထိပင် ဆယ်စုနှစ်များချီ ရှိနေခဲ့သည်။⁹⁵

လူမျိုးအခြေခံသည့် သက်သေခံကိစ္စများသည် ၁၉၉၄ ဂျီနီဆိုင်ကီအတွင်း ဟူတူကျူးလွန်သူများအား အစုလိုက်အပြုံလိုက် ပစ်မှတ် ထားသတ်ဖြတ်မှုကို လည်း ဆောင်ရွက်စေနိုင်ခဲ့သည်။ဥပမာ- ဟူတူပြည်သူစစ်များသည် မြို့တွင်းနေရာများတွင်း အတားအဆီးများ ကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြပြီး ဖြတ်သန်းသွားလာသူများအား မဖြတ်သန်းမီ နိုင်ငံသားသက်သေခံကိစ္စများကို ပြခိုင်းသည်။⁹⁶ အသက် ဘေးမှ လွတ်မြောက်ခဲ့သူတစ်ဦးက “လူသတ်သမားတွေက ကျွန်တော့်လူမျိုးကို သတ်မှတ်လို့မရအောင်နဲ့ ကျွန်တော့်ကို မသတ်နိုင် အောင် လမ်းပိတ်တဲ့နေရာရောက်တဲ့အခါ ကျွန်တော်သက်သေခံကိစ္စကို ကိုက်ဝါးပစ်ဖို့ တာဝန်ပါ” ဟုဆိုသည်။⁹⁷ တခြား မျက်မြင်သက်သေများ၏ ပြောစကားက “ယေဘုယျအားဖြင့် ချက်ချင်းလက်ငင်း သတ်ပစ်”ကြောင်း ရည်ညွှန်းလျက်ရှိပါသည်။⁹⁸

85 OECD, “Historical Perspective: Some Explanatory Factors,” p. 27
86 Id. at pp. 27-28.
87 Id. at 28. Mahmood Mamdani, When Victims Become Killers: Colonialism, Nativism, and the Genocide in Rwanda (Princeton: Princeton University Press, 2001), pp. 43-44.
88 Mamdani, When Victims Become Killers, pp. 43-44.
89 Deborah Mayersen, “Deep Cleavages that Divide: The Origins and Development of Ethnic Violence in Rwanda,” Critical Race and Whiteness Studies, Vol. 8, No. 2, 2012, pp. 8, 13.
90 Id. at pp. 7-13.
91 Ibid.
92 Ibid.
93 Ibid.
94 Id. at p. 5.
95 Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu, ICTR, Case No. ICTR-96-4-T, Judgement (Trial), September 2, 1998, para. 83.
96 Jean de la Croix Tabaro, “The Passport to Death: Story of Rwanda’s Notorious ID,” KTPress, July 13, 2015, <https://www.ktpress.rw/2015/07/the-passport-to-death-story-of-rwandas-notorious-id/>. The situation for people in Rwanda’s rural areas was different since neighbors generally knew one another’s ethnic identity. Hollie Nyseth Brehem, “Subnational Determinants of Killing in Rwanda,” Criminology, Vol. 55, No. 1, 2017, pp. 5-31.
97 Tabaro, “The Passport to Death: Story of Rwanda’s Notorious ID,” KTPress.
98 Ibid.

ငင်းနည်းတူ သက်သေခံကဒ်မပါဘဲခရီးသွားလာသူများကို အလိုအလျောက် တူဆီဟု အမြဲမှတ်ယူကြပြီး အလားတူ အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ကြသည်။⁹⁹

ဤသတ်ဖြတ်မှုကို ကိုယ်တိုင်မြင်တွေ့ခဲ့ရသူတစ်ဦးက စစ်သားများသည် သက်ဖြတ်မှုမှတ်တမ်းအဖြစ် ခံရသူပုဂ္ဂိုလ်များဆီမှ သက်သေခံကဒ်များစုဆောင်းခဲ့ပုံကို ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။

စစ်သားတွေမှာ သူတို့သတ်ခဲ့တဲ့လူတွေဆီက သက်သေခံကဒ်တွေကို ယူဆောင်လာဖို့ အမိန့်ပါတယ်။ ဗိုလ်ကြီး Ildéphonse Nizeyimana က သူ့လူတွေ သူ့ဆီ သက်ဖြတ်ခြင်းနဲ့ပတ်သက်တဲ့ တိုးတက်မှုကို အစီအရင်ခံလာတဲ့အခါ သူတို့တွေဆီက သက်သေခံကဒ်တွေကို ပုံမှန်ရယူတယ်။ သေနတ်ပစ်သံတွေ တရစပ်ကြားရပြီးနောက် သိပ်မကြာခင်မှာပဲ သူတို့က သူ့အိမ်ကို ရောက်ရောက်လာတတ်ပြီးတော့ “လုပ်ငန်းစဉ်အောင်မြင်”ကြောင်း အစီအရင်ခံချက်နဲ့အတူ ကဒ်တွေကို ပေးသွားကြတယ်။ ဗိုလ်ကြီး မရှိတဲ့အချိန်မှာတော့ သူ့မိန်းမက ကဒ်တွေကို လက်ခံတယ်။¹⁰⁰

ရက်ရက်စက်စက်အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်ခြင်း၏ နောက်ကွယ်က အကြောင်းအရင်းမှာ လူမျိုးတစ်ခုတည်းနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်းမဟုတ်ပေ။ ဂျီနိုဆိုက်ကို အစီအစဉ်ချဆောင်ရွက်သူများမဟုတ်သည့် သာမန်ဟူသူ ကျူးလွန်သူများနှင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် သုတေသနလေ့လာချက်က သူတို့သည် “သတ်မှတ်လူအုပ်စု ကျရှုံးသွားခြင်းမှ ရုတ်တရက်အရ (သို့) ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ အကျိုးအမြတ် ရယူမည်ဟူသော အခွင့်အရေးရှာမှု၊ နိုင်ငံအန္တရာယ်နှင့် ကြုံနေပြီဟု အစစ်အမှန်ယုံကြည်မှု (သို့) တစ်ခုခုတွင် ပါဝင်လိုသည့် စိတ်ဆန္ဒ”အပါအဝင် အကြောင်းအရင်းများစွာကြောင့် သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ရည်ညွှန်းလျက်ရှိပါသည်။¹⁰¹ ဟူတူ-တူဆီဟု ကွဲပြားစေသည့် အမှတ်အသား နိုင်ငံသားသက်သေခံကဒ်သည် ဤခြားနားချက်များကို ပေါ်လွင်စေသည်။

ကဒ်များမှ “လူမျိုးစု” အခန်းကဏ္ဍကို ဖယ်ရှားခဲ့သည့်အချိန် ၁၉၉၆ တွင် ရဝန်ဒါ ဂျီနိုဆိုက်အလွန်အစိုးရသည် ပြဿနာရှိသည့် နိုင်ငံသားသက်သေခံကဒ်စိစစ်မှုကို ဖြေရှင်းရန်အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများပြုလုပ်ခဲ့သည်။¹⁰² ယင်းအချိန် များစွာအာဏာရှင်ဆန်လာခဲ့သော အစိုးရသည်လည်း တရားမဝင်သောနည်းလမ်းမှတစ်ဆင့် အမျိုးသားစေ့စပ် ညှိနှိုင်းရေးကို မြှင့်တင်ရန် “ရဝန်ဒန်” များ၏ “ဘုံ (သို့) ကြီးမြင့်သည့် identity” ဖြင့် ဤအခန်းကဏ္ဍများကို အစားထိုး လိုခဲ့သည်။¹⁰³

၂၀၀၁ တွင် အစိုးရသည် လူမျိုးရေးအရမိမိကိုယ်ကို သက်သေခံဖော်ပြချက်အား ထောင်အနှစ် ၃၀ (သို့) ဒေါ်လာ ၈၀၀၀ ငွေဒဏ် ပြစ်မှုများနှင့် ညှိမှုသည် ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် ရဝန်ဒါရှိ “သွေးခွဲမှု”ကို တားမြစ်ရန် ဥပဒေတစ်ရပ်ကို မိတ်ဆက်လျက် ရှေ့ဆက်ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခဲ့သည်။¹⁰⁴ ၂၀၀၃ အော်ဂဲနစ်ဥပဒေသည် “လူမျိုးစုဆိုင်ရာ အယူအဆ”နှင့် “ဂျီနိုဆိုက်စိတ်ဓာတ်”များကို လုံးဝတားမြစ်ရန် ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။¹⁰⁵ အစိုးရသည် ၂၀၀၈နှစ်တွင် လူသိရှင်ကြားနေရာများနှင့် အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်များ၌ ဟူတူနှင့် တူဆီဟူသော စကားလုံးအသုံးပြုမှုကို တားမြစ်ရန် ရှေ့ဆက် ကန့်သတ်မှုများပြုလုပ်ခဲ့သည်။¹⁰⁶ အစိုးရသည် စက္ကူသက်သေခံကဒ်များကို လူမျိုးရေးအခန်းကဏ္ဍအား ဆက်လက်ဖယ်ထုတ်ထားသည့် ပလက်စတစ်ကဒ်များဖြင့် အစားထိုးခဲ့သည်။¹⁰⁷

ဘလ်ဂျီယံများက ရဝန်ဒါများအား “ဟူတူ” (သို့) “တူဆီ” အဖြစ် ပထမဆုံးခွဲခြားသတ်မှတ်ပြီးနောက် နှစ် ၉၀ အကြာ ရဝန်ဒါတစ်ယောက်က “လူမျိုးကိုအခြေခံပြီး ဘယ်သူမှ ငါတို့ကို အမဲလိုက်သလို ခြေရာမခံနိုင်တော့တဲ့ သက်သေခံ ID အပေါ်ကျွန်တော်တို့ဟာ ပျော်ပွဲဆင်နွှဲနိုင်ပါပြီ” ဟု ပြောကြားခဲ့လေသည်။¹⁰⁸

99 Longman, “Identity Cards, Ethnic Self-Perception, and Genocide in Rwanda,” p. 351.
100 Human Rights Watch, Leave None to Tell the Story, p. 92, fn. 60. See also, Magnarella, “Explaining Rwanda’s 1994 Genocide,” Human Rights & Human Welfare, p. 27; Guichaoua, From War to Genocide, pp. 214-215.
101 Smeulers and Hoex, “Studying the Micro-Dynamics of the Rwandan Genocide,” p. 445.
102 Prevent Genocide International, “Group Classification on National ID Cards as a Factor in Genocide and Ethnic Cleansing.”
103 Sigrun Marie Moss, “Beyond Conflict and Spoil Identities: How Rwandan Leaders Justify Single Recategorization Model for Post-Conflict Reconciliation,” Journal of Social and Political Psychology, Vol. 2, No. 1, 2014, p. 435.
104 Id. at p. 438.
105 Id. at p. 436.
106 Ibid.
107 Tabaro, “The Passport to Death: Story of Rwanda’s Notorious ID,” KTPress.
108 Ibid.

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာဂျီနိုဆိုက်

“နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကဒ်ပြား (NVC) သည် ရိုဟင်ဂျာ ဂျီနိုဆိုက်၏ နောက်ဆုံးအဆင့် ဖြစ်သည်”

- Arakan Rohingya Society for Peace and Human Rights ၏ ထုတ်ပြန်ချက်၊ ၂၀၁၉ မတ်လ¹

လွန်ခဲ့သည့် ရာစုနှစ်တဝက်လုံးလုံး မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အဆင့် ဥပဒေနှင့် မူဝါဒများသည် မတရားဖိနှိပ်မှုများစွာကို ဖြစ်ပေါ်စေလျက် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအား ဘေးဖယ်ပထုထုခြင်းနှင့် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာ ကျစေခြင်းများအပေါ် အထောက်အပံ့ပြုခဲ့ပါသည်။ အခါအားလျော်စွာ ရိုဟင်ဂျာများအပေါ်ပစ်မှတ်ထားသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံရေး ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများသည် လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများနှင့် ဂျီနိုဆိုက်များအပါအဝင် များမြောက်လှသော ရက်စက်ယုတ်မာမှုများစွာကို ကျူးလွန်ရာတွင် အကူအညီပေးခဲ့သည်။¹ ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် 1982 နိုင်ငံသားဥပဒေ သည် လွတ်လပ်ရေးရပြီးစ အစောပိုင်းဆယ်စုနှစ်များကတည်းက ခံစားခဲ့ရသော ရိုဟင်ဂျာများ၏ လက်တွေ့နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ထိရောက်စွာ ဖယ်ရှားခဲ့ပြီး အဆုံးတွင် ၎င်းတို့အား အပြည့်အဝ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် မရှိစေဘဲ နိုင်ငံမဲ့အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲစေခြင်းကြောင့် နိုင်ငံတကာမှ အကာအကွယ်မှု နည်းပါးခဲ့ရသည်။¹ အငြင်းပွားဖွယ် 2014 ပြည်လုံးကျွတ်သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူမှုအတွင်း ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများကို ထည့်သွင်း မရေတွက်ရန် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်အတူ လွတ်လပ်ရေးရပြီးစဉ်ကပင် အမျိုးမျိုးသော သက်သေခံ identity မှတ်တမ်းဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍများအား ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းသည် ရိုဟင်ဂျာများအား ဥပဒေဆိုင်ရာ ပိုမို မရေရာသည့်အခြေအနေတစ်ရပ်သို့ပင် ရှေ့ဆက် တွန်းပို့ခဲ့သည်။¹

ထိုစဉ် နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများသည် ဆန့်ကျင်ဘက်သို့ ဦးတည်နေသော်လည်း အစပ်အဟပ်တည့်နေခဲ့သေးသည်။ ယင်းဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများသည် ရိုဟင်ဂျာများ၏ လွတ်လပ်စွာသွားလာခြင်း၊ အိမ်ထောင်ပြုခြင်း၊ ကလေးမွေးဖွားခြင်း၊ ပြည်နယ်ပညာရေးနှင့် အလုပ်အကိုင်ရရှိရေးတို့ကို ပြင်းထန်စွာကန့်သတ်ထားသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအစီအမံများမှတစ်ဆင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများ၏နေ့စဉ်ဘဝများကို အသေအချာမှတ်တမ်းတင်၊ ရှေးမှတ်ပြီး အနီးကပ် ထိန်းချုပ်စေနိုင်ခဲ့သည်။¹ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းများတွင် မြန်မာစစ်တပ်က ကျူးလွန်ခဲ့သည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် UN လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီမှ အခွင့်အာဏာပေးထားသော မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင်အဖွဲ့ (FFM) ရဲ့ အဆိုအရ ရလဒ်မှာ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအတွက် “မွေးစမှ သေသည်အထိ ဆိုးရွားပြင်းထန်ကာ စနစ်တကျပြဌာန်းဆောက်ရွက်သည့် ဆက်လက်ဖိနှိပ်မှု အခြေအနေတစ်ရပ်”ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။¹

မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း မြန်မာ မြန်မာအာဏာပိုင်များ၏ ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ဂျီနိုဆိုက်ဆိုင်ရာ လှုံ့ဆော်မှု Campaign နှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု မူဝါဒများ၏ သက်ရောက်မှုများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာလူဦးရေမှာ ရုတ်တရက် ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ အစီရင်ခံစာရေးသားချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာ ခန့်မှန်းခြေ လူဦးရေမှာ ခန့်မှန်းခြေ ၆၀၀,၀၀၀ ဖြစ်သည်။¹ ဆန့်ကျင်ဖက်အားဖြင့် 2016 နှင့် 2017 ခုနှစ်များတွင် စစ်တပ်မှ ဦးဆောင်ပြုလုပ်ခဲ့သော ၎င်းတို့အခေါ် “နယ်မြေရှင်းလင်းရေး” မတိုင်မီတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ခန့်မှန်းခြေရိုဟင်ဂျာ လူဦးရေမှာ 1.3 သန်းခန့် ရှိပြီး အများစုမှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ်နှင့် ကပ်လျက်ရှိသော

109 Arakan Rohingya Society for Peace and Human Rights, “History of Rohingya Citizenship in Myanmar,” March 2019.
1 ဥပမာ- Fortify Rights, “They Gave Them Long Swords”: Preparations for Genocide and Crimes Against Humanity Against Rohingya Muslims in Rakhine State, Myanmar, July 2018, https://www.fortifyrights.org/downloads/Fortify_Rights_Long_Swords_July_2018.pdf. Fortify Rights, Policies of Persecution: Ending Abusive Policies Against Rohingya Muslims in Myanmar, February 2014, https://www.fortifyrights.org/downloads/Policies_of_Persecution_Feb_25_Fortify_Rights.pdf, p. 5-6 ကိုကြည့်ရန်
111 Maung Zarni and Alice Cowley, “The Slow-Burning Genocide of Myanmar’s Rohingya,” Pacific Rim & Policy Journal, Vol. 23, No. 3, 2014, pp. 695-697. Many Rohingya reject the term “stateless,” saying they already have a “State” and are indigenous to Myanmar. For example, Mohib Ullah, who was assassinated in 2021, presented information on the situation of Rohingya refugees in Bangladesh during the March 2019 session of the Human Rights Council. He said in his remarks: “We are not stateless. Stop calling us that. We have a state; it is Myanmar. So, we want to go home to Myanmar with our rights and our citizenship.” See, Fortify Rights, “Bangladesh: Investigate Assassination of Rohingya Human Rights Defender Mohib Ullah,” September 29, 2021, <https://www.fortifyrights.org/bgd-inv-2021-09-29/>.
112 The Government of Myanmar excluded Rohingya and other marginalized ethnic minorities from the 2014 national census. The Republic of the Union of Myanmar Ministry of Immigration and Population, The 2014 Myanmar Population and Housing Census: Rakhine State, May 2015, <https://myanmar.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Rakhine%20State%20Census%20Report%20-%20ENGLISH-3.pdf>, p. 8.
113 U.N. Human Rights Council, Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, U.N. Doc. A/HRC/39/64, September 12, 2018, Section IV, para. 20. Fortify Rights, Policies of Persecution.
114 Ibid
115 U.N. High Commissioner for Refugees (UNHCR), Young People in Myanmar’s Rakhine State Tackle Ethnic Divisions, March 23, 2022, <https://www.unhcr.org/news/stories/2022/3/623992014/young-people-myanmars-rakhine-state-tackle-ethnic-divisions.html>. U.N. High Commissioner for Refugees, The Displaced and Stateless of Myanmar in the Asia-Pacific Region, January 2021, <https://reporting.unhcr.org/sites/default/files/The%20Displaced%20and%20Stateless%20of%20Myanmar%20in%20the%20Asia-Pacific%20Region%20-%20January%202021.pdf>, p. 2.

ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ မောင်တော၊ ဘူးသီးတောင်နှင့် ရသေ့တောင် စသောမြို့နယ် ၃ ခုတွင် စုစည်းနေထိုင်ကြသည်။¹ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ဘက်ပိုင်းမှ မြို့နယ် ၃ ရှိ လူဦးရေ၏ ၈၀ မှ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ရိုဟင်ဂျာများဖြစ်ကြသည်။¹

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် စစ်တပ်ဦးဆောင်သော ရက်စက်ယုတ်မာသည့်လုပ်ရပ်များသည် ကလေးသူငယ် ၄၀၀,၀၀၀ ကျော် အပါအဝင် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး ၇၄၅,၀၀၀ ကျော်ကို မြန်မာနိုင်ငံမှ အတင်းအကျပ်ထွက်ပြေးစေခဲ့သည်။¹ အိမ်နီးချင်း ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ရသည့် ယင်းလူမျိုးတို့သည်ဖြတ်မှုမှ လွတ်မြောက်လာသူ ရိုဟင်ဂျာများသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၊ ကော့ဘဇားခရိုင် ဒုက္ခသည်စခန်းများရှိ စံနှုန်းမမှီသော အခြေအနေတွင် နေထိုင်နေကြရသည်။

၂၀၁၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီသို့ ပထမဆုံးအကြိမ် အစီရင်ခံစာတွင် FFM က “ရခိုင်ပြည်နယ် အခြေအနေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တရားရုံးတစ်ခုမှ ဂျီနိုဆိုက်အတွက် တာဝန်ရှိမှုကို ဆုံးဖြတ်နိုင်အောင် တပ်မတော် (စစ်တပ်)၏ အမိန့်ပေးမှုကွင်းဆက်မှ တပ်မတော် (စစ်တပ်)ရှိ အကြီးတန်းအရာရှိများအား စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် တရားစွဲဆိုခြင်းအတွက် ဝမ်းအမိန့် ထုတ်ပြန်ရန် လုံလောက်သော အချက်အလက်များ ရှိသည်” ဟုရှိသည်ဟု ကောက်ချက်ချတင်ပြခဲ့ပါသည်။¹ မကြာသေးမီကာလ ၂၀၂၂ မတ်လ ၂၂ ရက်တွင် US အစိုးရက Holocaust ဖြစ်ပြီးချိန်မှစ၍ ၅ ကြိမ်မြောက် ဂျီနိုဆိုက်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းမည်လျက် မြန်မာစစ်တပ်သည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအပေါ် ကျူးလွန်သည့် ဂျီနိုဆိုက်အတွက် တာဝန်ရှိကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။¹

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကြိုဆိုသည့်အနေဖြင့် “ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထ နှင့် အသီးအနှုန်းများသည် အဆိုပါ ရက်စက်ယုတ်မာမှုများအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်ကို ဖြစ်စေခဲ့သည်” နှင့် “မြန်မာနိုင်ငံသားများအပေါ် မြန်မာစစ်တပ်၏ အဆိုပါ ရာဇဝတ်မှုများသည် ယနေ့ထိတိုင် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်” ဟူ၍ NUG မှ အသိအမှတ်ပြုကြေငြာချက် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။¹

ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများကို ချေမှုန်း၊ ဖျက်ဆီးရန် မြန်မာအာဏာသိမ်းအစိုးရနှင့် အစိုးရခေါင်းဆောင်များ၏ (မျိုးဆက်)ခေတ် အဆက်ဆက်ကြိုးပမ်းမှုကို အကြောင်းအရင်းတော်တော်များက အထောက်အပံ့ပြုခဲ့သည်။ ရက်စက်ယုတ်မာမှုများ၏ တစ်ခုတည်းသော အကြောင်းအရင်းမဟုတ်သော်ငြားလည်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကိုယ်ပိုင် လက္ခဏာအခြေပြု နိုင်ငံရေးတွင် ခိုင်မာသော “လူမျိုးရေး” နှင့် ဘာသာရေး အခန်းဏှာတို့ပါဝင်ပြီး ပံ့ပိုးသည့် အကြောင်းအရင်း ဖြစ်နေဆဲ၊ ဖြစ်နေခဲ့သည်။¹ လက်ရှိ အာဏာသိမ်းအုပ်စုနှင့်

1 မြန်မာနိုင်ငံလူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာနနှင့် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (UNFPA) တို့သည် နှစ် ၃၀ အတွင်း ပထမဆုံး သန်းခေါင်စာရင်းဖြစ်သည့် ၂၀၁၄ ပြည်လုံးကျွတ်သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူပုံတွင် ရိုဟင်ဂျာကို ဖယ်ထုတ်ခဲ့ကြသည်။ အစိုးရ၏ သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူပုံအစီအရင်ခံချက်က “အစိုးရမှအသိအမှတ်မပြုသည့် နာမည်ကိုသုံးနှုန်း၍ ကိုယ်တိုင်သက်သေခံခြင်းကို ခွင့်မပြုသောကြောင့် (ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ) တချို့ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများကို ထည့်တက်ခြင်းမရှိဟု ဆိုသည်။ အဆိုပါအမည်မှာ အစိုးရက မရှိဟု အခိုင်အမာငြင်းဆိုသော လူမျိုးစု identity “ရိုဟင်ဂျာ” ပင်ဖြစ်ပါသည်။ အစိုးရက ရခိုင်ပြည်နယ် သန်းခေါင်စာရင်းတွင် ခန့်မှန်းခြေ ၃,၀၉၀,၀၀၀ သောလူဦးရေကို ထည့်မတွက်ထားဟု ခန့်မှန်းသည်။ ၎င်းတို့မှာ ရိုဟင်ဂျာဖြစ်နိုင်သည်။ သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူခြင်းသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း ၅၅ ကျော်ကုန်ပြီး UK၊ US နှင့် Australia အစိုးရများ အပါအဝင် အစိုးရတော်တော်များမှ UNFPA မှတဆင့် ကူညီထောက်ပံ့ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ တော်တော်များများကိုက ၎င်းကို အကြောင်းခြင်းရာအမျိုးမျိုး ကြောင်း ဆုံးရှုံးမှုတစ်ရပ်အဖြစ်ရှုမြင်ခဲ့ကြသည်။ အာဏာပိုင်များက လူမျိုးစုသန်းခေါင်စာရင်း ဒေတာများကို အခုထိ မထုတ်ပြန်သေးပေ။ Myanmar Ministry of Immigration and Population, The 2014Myanmar Population and Housing Census. See, Mary P. Callahan, “Distorted, Dangerous Data? Lumyo in the 2014 Myanmar Population and Housing Census,” SOJOURN: Journal of Social Issues in Southeast Asia, Vol. 32, No. 2, 2017, pp. 452-78.

117 Eleanor Albert and Lindsay Maizland, “The Rohingya Crisis,” Council on Foreign Relations, January 23, 2020, <https://www.cfr.org/backgrounder/rohingya-crisis>.

118 Fortify Rights, “Tools of Genocide: National Verification Cards and the Denial of Citizenship of Rohingya, September 2019, <https://www.fortifyrights.org/downloads/Tools%20of%20Genocide%20-%20Fortify%20Rights%20-%20September-03-2019-EN.pdf>. See, Fortify Rights, “They Gave Them Long Swords.” Fortify Rights and U.S. Holocaust Memorial Museum, “They Tried to Kill Us All”: Atrocity Crimes against Rohingya Muslims in Rakhine State, Myanmar, November 2017, https://www.fortifyrights.org/downloads/they_tried_to_kill_us_all_atrocity_crimes_against_rohingya_muslims_nov_2017.pdf.

119 U.N. Human Rights Council, Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, U.N. Doc. A/HRC/39/64, September 12, 2018, para. 83.

120 Fortify Rights, “U.N. Member States: Acknowledge the Rohingya Genocide, Refer Myanmar to the International Criminal Court,” March 21, 2022, <https://www.fortifyrights.org/mya-inv-2022-03-21/>; Fortify Rights and Refugees International, “Rohingya Refugees React to the U.S. Genocide Determination,” film, April 25, 2022, https://www.fortifyrights.org/our_films/bgd-inv-vdo-2022-04-25/. တို့ကြည့်ရန်

121 NUG, “Announcement No. (5/2022)–Statement on the Determination by the United States Government of Genocide and Crimes Against Humanity against the Rohingya,” March 22, 2022, <https://gov.nugmyanmar.org/2022/03/22/announcement-no-5-2022-statement-on-the-determination-by-the-united-states-government-of-genocide-and-crimes-against-humanity-against-the-rohingya/>.

1 Anthony Ware and Costas Laoutides, Myanmar’s ‘Rohingya’ Conflict, (Oxford: Oxford University Press, 2018), pp. 137-196. ရိုဟင်ဂျာများကို အမြဲတမ်း အသိအမှတ်မပြုခဲ့ခြင်း မဟုတ်ချေ။ အရာရှိများ၏ ထုတ်ပြန်ချက်တွင် ရိုဟင်ဂျာကို အမည်နှင့်တကွ ဖော်ပြခဲ့သေးသည်။ ဥပမာ- ၁၉၉၁ အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်မီ တစ်နှစ်အလိုတွင် ဗိုလ်မှူးချုပ်အောင်ကြီးက ပြည်သူ့ကိုပြောသည့် မိန့်ခွန်း၌ ရိုဟင်ဂျာကို ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့သည်။

အနောက်ဖက် မေယုခရိုင်နယ်စပ်မှာနေထိုင်တဲ့ လူမျိုးစုတွေဟာ ပါကစ္စတန်လူမျိုးတွေဖြစ်တယ်။ နယ်စပ်ရဲ့ အရှေ့ဖက်အခြမ်းမှာနေတဲ့သူတွေကို တော့ ရိုဟင်ဂျာလို့ ခေါ်ကြတယ်။ ... ကျွန်တော်ဒါကို အများပြည်သူသိ ပွင့်ပွင့် လင်းလင်းပြောချင်တယ် - ကျွန်တော်တို့ဟာ မေယုခရိုင်က (ရိုဟင်ဂျာတွေကို) ပြည်ထောင်စုမဟုတ်တော်ရဲ့ တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုအဖြစ် မှတ်ယူတယ်...ဒေသလုံရေတည်ဆောက်မှုကို ရှေ့ပြေးတော့ ရိုဟင်ဂျာဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်တွေ၊ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားတွေ၊ ရိုဟင်ဂျာခေါင်းတွေ၊ ရိုဟင်ဂျာနိုင်ငံရေးသမားတွေကို မေယုခရိုင်က စစ်တပ်နဲ့ အုပ်ချုပ်ရေး

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်သော အစိုးရ အပါအဝင် မြန်မာ့အာဏာသိမ်း အစိုးရနှင့် အစိုးရအဆက်ဆက်သည် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ များကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် မှ တရားမဝင် ဘင်္ဂလီလူမျိုးစု များ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကာ တရားဝင် လူ့အုပ်စုအဖြစ် ရိုဟင်ဂျာပြည် သူများကို အသိအမှတ်မပြုခဲ့ချေ။¹ မြန်မာစစ်တပ်နှင့် အစိုးရခေါင်းဆောင်သူများက ဖွဲ့စည်းထားသော ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့် ကျင့်ထုံးများသည် ရိုဟင်ဂျာများအား အုပ်ချုပ်ရေးအရ ပယ်ဖျက်ခြင်းကို ဖြစ်စေလျက် ရိုဟင်ဂျာများမှာ နိုင်ငံခြားသားဖြစ်သည် ဟူသော အယူအဆကို အားဖြည့်ပေးသည်။ ဗြိတိသျှတို့ဆီမှ လွတ်လပ်ရေး ရရှိပြီးနောက် ၁၉၄၈ ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံသား အက်ဥပဒေသည် ယင်းကာလက “ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ”ဟု သိကြသော “မပြည့်စုံသည့် လူမျိုးစုစာရင်း”ကို ၎င်းတို့၏ ဘိုးဘေးဘီ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ၁၈၇၃ ကတည်းက ပြည်ထောင်စုပိုင်နက်နေမြေအတွင်း အခြေချနေထိုင်ခဲ့သည်ဟု နားလည်ယူဆလျက် နိုင်ငံသား ဖြစ်ခွင့် ပေးအပ်ခဲ့သည်။² အောင်အောင်မြင်မြင်လျှောက်ထားနိုင်သူမှာသာ စင်စစ်နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို အပ်နှင်းသည့် နိုင်ငံသား မှတ်ပုံတင်ကဒ် (NRC) ကို ရရှိသည်။³

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ၂၆ နှစ်ကြာ စစ်အုပ်ချုပ်ရေး စတင်ခဲ့သည့်အမှတ်အဖြစ် ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်းက ဦးနှု၏ ဒီမိုကရေစီ အုပ်ချုပ်ရေးကို ဖြုတ်ချပြီးနောက် မြန်မာစစ်တပ်သည် နိုင်ငံခြားသားမုန်းတီးရေးမှု တာဝီတတန်းကို ချမှတ်ခဲ့သည်။⁴ အဆိုပါ မူဝါဒ များသည် ရိုဟင်ဂျာများအတွက် လိုအပ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီသည့်တိုင် မှတ်ပုံတင် NRC များရရှိရန် များစွာခက်ခဲစေသည်။⁵ 1970 ခုနှစ်များ အလယ်ပိုင်း ကာလအတွင်း နိုင်ငံသားမဟုတ်ဘဲ “ဝင်ရောက်နေထိုင်သူ နိုင်ငံခြားသား”အဖြစ်သတ်မှတ်သည့် အရေးပေါ် လူဝင်မှု ကြီးကြပ်ရေး အက်ဥပဒေအရ ရိုဟင်ဂျာတချို့ကို နိုင်ငံခြားသား မှတ်ပုံတင်ကဒ်များ စတင်ထုတ်ပေးခဲ့သည်။⁶ ဤ မူများသည် စစ်တပ်မှ နေထိုင်သူများကို နိုင်ငံသား (သို့) နိုင်ငံခြားသားအဖြစ် ခွဲခြားသတ်မှတ်ပြီး မှတ်ပုံတင်မှုစတင်ခဲ့သည့် ၁၉၇၇ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော နဂါးမင်းစစ်ဆင်ရေး၏ နိဒါန်းပင် ဖြစ်သည်။⁷ နောက်ပိုင်းတွင် အဆိုပါစစ်ဆင်ရေးသည် ရိုဟင်ဂျာ ၂၀၀,၀၀၀ ကျော်ကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သို့ အဓမ္မတွန်းပို့ခဲ့လျက် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအပေါ် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် ရိုဟင်ဂျာရွာများ ကို ဖျက်စီးခြင်း လုပ်ဆောင်ရန် တာဝန်ပေးအပ်ခဲ့သည်။⁸

သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်း၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို အခြေခံကျကျ ပြောင်းလဲလိုက်သည်မှာ ၁၉၈၂ နိုင်ငံသား ဥပဒေပင် ဖြစ်သည်။⁹ ၁၉၈၂ နိုင်ငံသားဥပဒေသည် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး အပြည့်အဝ ရရှိရေးအတွက် အရည်အချင်းပြည့်မီရန် လူမျိုးကို တစ်ခုတည်းသော စံအဖြစ်ထားရှိခဲ့သည်။¹⁰ ဤဥပဒေသည် မွေးရာပါနိုင်ငံသားအဖြစ် သတ်မှတ်သော “တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစု” ၈ ခုကို သတ်မှတ်ပြီး “လူမျိုးစုတစ်ခုကို နိုင်ငံသားဟုတ်၊ မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ရန်” အခွင့်အာဏာကို အစိုးရအားပေးအပ်ထား

ဌာနတွေကို (ကျန်ရှိနေတဲ့သောင်းကျန်းသူတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး) သတင်းပေဖို့ တိုက်တွန်းတယ်။ ဖြစ်နိုင်ရင် သောင်းကျန်းသူတွေကို ဖယ်ရှားဖို့ ကျွန်တော်တို့နဲ့ ပူးပေါင်းပါ။ ဖြစ်နိုင်ရင် ဗမာ့တပ်မတော်နဲ့ပူးပေါင်းပြီးတော့ သောင်းကျန်းသူတွေကို တိုက်ကြဖို့ တိုက်တွန်းလိုတယ်။

ဒုတိယဦးစီး ဗိုလ်မှူးချုပ်အောင်ကြီးမှ အလွတ်သဘောကြေညာသည့် မိန့်ခွန်းမှတ်တမ်း “The Union of Burma Armed Forces Mujahid Insurgents, Surrender Ceremony,” Maungdaw Township, Rakhine, Burma, July 4, 1961. See also, Carlos Sardina Galache, *The Burmese Labyrinth: A History of the Rohingya Tragedy* (New York: Verso, March 10, 2020), p. 176.

123 Fortify Rights, “Tools of Genocide,” pp. 16-17; Francis Wade, *Myanmar’s Enemy Within: Buddhist Violence and the Making of a Muslim “Other”* (London: Zed Books, 2017).

124 The Union Citizenship Act, 1948. See also, Nick Cheesman, “Problems with Facts about Rohingya Statelessness,” E-International Relations, December 8, 2015, <https://www.e-ir.info/2015/12/08/problems-with-facts-about-rohingya-statelessness/>, p. 1.

125 JoséMaría Arraiza and Oliver Vonk, Report on Citizenship Law: Myanmar (San Demenico di Fiesole: European University Institute, 2017), https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/48284/RSCAS_GLOBALCIT_CR_2017_14.pdf, p. 6.

126 Sarah L. Clarke, Sung Aung Sein Myint, and Zabra Yu Siwa, Re-examining Ethnic Identity in Myanmar, May 31, 2019, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Ethnic-Identity-in-Myanmar.pdf>, pp. 23-25. Furthermore, in 2022, Rohingya poet and author Mayyu Ali told Fortify Rights “[G]enocide is not just about the method of killing. The Myanmar government first targeted our culture and language. In 1964, Burmese dictator U Ne Win [banned] the Rohingya language [on] radio broadcast, and he launched operations against my people. Every operation resulted in the exodus.” See, Fortify Rights, “A Rohingya Poet Transforms Pain into Power,” April 5, 2022, <https://www.fortifyrights.org/mya-inv-pro-2022-03-05/>.

127 Fortify Rights, “Tools of Genocide,” p. 34.

128 UNHCR, *Citizenship and Statelessness Myanmar: An Analysis of International Standards and the Myanmar Citizenship Legal Framework*, 2017. See also, Shehmin Awan, “The Statelessness Problem of Rohingya Muslims,” *Washington University Global Studies Law Review*, Vol. 19, No. 1, 2020, pp. 85-110.

129 William L. Scully and Frank N. Trager, “Burma 1978: The Thirtieth Year of Independence,” *Asian Survey*, Vol. 19, No.2, February 1979, pp. 147-156.

1 ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် နဂါးမင်းသည် မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ဒေသခံအရပ်သားကျူးလွန်သူများမှ ရိုဟင်ဂျာများအား တိုက်ခိုက်ခြင်းအဖြစ် ဆုတ်ယုတ်စွာ ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ကြည့်ရန် - Human Rights Watch, *Burma: The Rohingya Muslims*, 1996, p. 11, 12. Bertil Lintner, “Diversionsary Tactics: Anti-Muslim Campaign Seen as Effort to Rally Burmans,” *Far Eastern Economic Review*, August 29, 1991. The feature-length documentary film, “The Venerable W.,” directed by Barbet Schroeder, includes rare historical footage of Rohingya survivors of Naga Min in Bangladesh. Barbet Schroeder, “The Venerable W.,” Les Films du Losange et al., 2017

131 Nick Cheesman, “How in Myanmar ‘National Races’ Came to Surpass Citizenship and Exclude Rohingya,” *Journal of Contemporary Asia*, Vol. 47, No. 3, 2017, pp. 461-483.

132 Burma Citizenship Law, Pyithu Hluttaw Law No. 4, October 15, 1982. The 1982 Citizenship Law created three levels of citizenship: citizen, associate citizenship, and naturalized. None of these citizenship levels are applicable to Rohingya. Fortify Rights, “Tools of Genocide,” pp. 37-38

သည်။¹ အာဏာပိုင်များက ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအား နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးအတွက် အရည်အချင်းပြည့်မီသည့် တရားဝင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရန် မဆိုထားနှင့် ရိုဟင်ဂျာတည်ရှိမှုကိုပင် ထပ်တလဲလဲ ငြင်းဆို ထားပါသည်။¹

ရိုဟင်ဂျာကို ဖယ်ထုတ်လိုက်ခြင်းသည် ၁၉၈၅ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေနှင့် ၎င်းကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ၁၉၈၇ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များက ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများဆီမှ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖယ်ရှားခြင်းဖြစ်သည်ဟု လေ့လာသူများကို ကောက်ချက်ချစေ ခဲ့သည်။ ဤဥပဒေသည် “နောက်ကြောင်းပြန် အကျိုးသက်ရောက်မှု” မရှိသော်လည်း (ဆိုလိုသည်မှာ ရိုဟင်ဂျာ အပါအဝင် ဥပဒေ မပြဋ္ဌာန်းမီ နိုင်ငံသားရရှိထားသူများသည် ၎င်းတို့၏ မျိုးရိုးကို သက်သေပြစရာ မလိုဘဲ စည်မျှားဥပဒေအသစ်အရ “(နိုင်ငံသားဖြစ်မှု) အစိုးရသစ်ထံ လွှဲပြောင်းနိုင်သည်”) ၎င်း ဥပဒေအရ အရည်အချင်းမပြည့်မီသူများ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအနေအထားမှာ မေးခွန်းထုတ် ခံရဆဲဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ ၁၉၈၅ နိုင်ငံသားဥပဒေသည် “လူမျိုးရေးနှင့် ဘာသာရေးကို အခြေခံ” သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို အထောက်အကူပြု ဖြစ်မြောက်စေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။¹

၁၉၈၅ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအဖြစ် စစ်အစိုးရသည် ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် “ပြည်လုံးကျွတ် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေး လုပ်ငန်း” ကို စတင်ခဲ့ပြီး ယင်းဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသည့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှု အမျိုးအစား အလွှာ ၃ ရပ်နှင့်အညီ မတူသည့်တရားဝင် အရောင် ၃ ခုဖြင့် သင်္ကေတသတ်မှတ်ထားသော သက်သေခံမှတ်တမ်း(ကဒ်)များကို စတင်ထုတ်ပေးခဲ့သည်။¹ ခြွင်းချက်အနည်းငယ်ရှိသော်လည်း အစိုးရက ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအား အပြည့်အဝ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခဲ့သည်။¹

၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး (UNHCR) ၏ အရေးပါသည့် နိုင်ငံတကာဖိအားပေးမှုများ ကြောင့် နောက်ဆုံးတွင် အစိုးရသည် ရိုဟင်ဂျာအချို့အပါအဝင် အထောက်အထားမဲ့လူအုပ်စု တချို့အား “ပိုက်ကတ်များ” ဟု ခေါ် သည့် ယာယီမှတ်ပုံတင်ကတ်များကို ထုတ်ပေးခဲ့သည်။¹ သို့ရာတွင် အဆိုပါကတ်များသည် ယာယီသာဖြစ်ပြီး နိုင်ငံသား အခွင့်အရေးများကိုပေးရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။¹ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ်ရွေးကောက်ပွဲများမတိုင်မီတွင် အစိုးရသည် ပိုက်ကတ် များကို ပြန်လည် ရုပ်သိမ်းခဲ့ပြီး ပိုက်ကတ်များကို ပြန်လည်အပ်နှံခဲ့သော ရိုဟင်ဂျာများအား ပိုက်ကတ်ဖြတ်ပိုင်းများ ထုတ်ပေးခဲ့ သည်။¹ White Card ကဲ့သို့ပင် ဖြတ်ပိုင်းများသည်လည်း မည့်သည့် အခွင့်အရေးမှ ပေးအပ်ခဲ့ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။¹

မြန်မာနိုင်ငံရှိ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် သက်သေခံမှတ်တမ်းဆိုင်ရာ အခြေအနေသည် နှစ် ၃၀ အတွင်း ပထမဆုံး ဖြစ်သော ၂၀၁၄ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ် သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူချိန်အထိ ကြီးကြီးမားမား မပြောင်းလဲဘဲရှိနေခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂလူ့ဦးရေရန်ပုံငွေ အဖွဲ့၏ နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးပံ့ပိုးမှုများရှိခဲ့သော်လည်း ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ စာရင်းကောက်ယူသူများသည် သန်းခေါင်စာရင်းပုံစံများ

133 The 1982 Citizenship Law provides that citizens are: “Nationals such as the Kachin, Kayah, Karen, Chin, Burman, Mon, Rakhine or Shan and ethnic groups as have settled in any of the territories included within the State as their permanent home from a period anterior to 1185 B.E., 1823 A.D.” Burma Citizenship Law, Art. 4.

134 Jane Ferguson, “Who’s Counting? Ethnicity, Belonging, and the National Census in Burma/Myanmar,” Journal of the Humanities and Social Sciences in Southeast Asia, Vol. 171, No. 1, 2015, pp. 1-28. Furthermore, the denial of citizenship to Rohingya after 1982 was a key mechanism used to institutionalize the belief that Rohingya were outsiders, and it was accompanied by popular discourses that drew on references to Rohingya as “Bengali” and that saw “Rohingya” as a fabricated identity. For example, in 2012, a series of violent incidents between Buddhist and Muslim residents in Rakhine State escalated into state-sanctioned, coordinated attacks on Rohingya and other Muslims in Rakhine State. Following the 2012 violence between Rakhine and Rohingya in western Myanmar, a group by the name of “Group of Wuntharu Ethnic Peoples” circulated a statement warning that international aid groups that had assisted Rohingya had “watered poisonous plants.” The statement said: “Not only Rakhine but also all the people know that Kalar’s have grown up thanks to U.N. and NGOs that have watered poisonous plants. We recognize those, who work for the further development of Kalars by earning dollars, as traitors.” See, Group of Wuntharu Ethnic Peoples, “Beware! NGOs that Came Here to Assist Bengali Kalar,” 2012, on file with Fortify Rights.

135 Cheesman, “Problems with Facts about Rohingya Statelessness, E-International Relations”, p. 2.

136 Id. at p. 35.

137 UNHCR, Study on Community Perceptions of Citizenship, Documentation, and Rights in Rakhine State, 2016, https://themimu.info/sites/themimu.info/files/assessment_file_attachments/Community_Perceptions_FINAL.PDF, p. 6.

138 Fortify Rights, “Tools of Genocide,” p. 42.

139 Burmese Rohingya Organization UK, “The Rohingya, the Citizenship Law, Temporary Registration, and Implementation of the Rakhine State Action Plan,” April 2, 2015, <https://www.burmapartnership.org/2015/04/the-rohingya-the-citizenship-law-temporary-registration-and-implementation-of-the-rakhine-state-action-plan/>.

140 Chris Lewa, “North Arakan: An Open Prison for the Rohingya in Burma,” ForcedMigration Review, 2009, p. 12.

141 Fortify Rights, “Tools of Genocide,” p. 12.

1 ၂၀၁၉ ဩဂုတ်တွင် White Card ဖြတ်ပိုင်းကို NVC အဖြစ် ပြောင်းလဲရန်ငြင်းဆန်ခဲ့သည့် မောင်တောမြို့နယ်မှ ဒုက္ခသည် အမျိုးသမီးတစ်ဦးက Fortify Rights ကိုပြောသည်မှာ “NVC ဆိုတာ ကျွန်မတို့ကို ပုံစံတစ်မျိုးနဲ့ နှိပ်ကွပ်ဖို့ ကျွန်မတို့ အစိုးရရဲ့ နောက်ထပ် policy တစ်ခုပါ။ ရဲဟောင်းတွေနဲ့ ကဒ်ဟောင်း တွေက ကျွန်မတို့ကို ဘာအကျိုးအမြတ်မှ မပေးခဲ့ဘူး။ .... NVC ဆိုတာ (နိုင်ငံခြားသားတွေအတွက်)ပါ။ ကျွန်မတို့အတွက် မဟုတ်ဘူး။ ကျွန်မမှာ သုံး ခေါက်ချိုးကဒ် (NRC နိုင်ငံသားကဒ်) ရှိတယ်။ ပြီးတော့ (မြန်မာအစိုးရက) ကျွန်မတို့ White Card ပေးတယ်။ ထပ်ပြီးတော့ (မြန်မာအစိုးရက) white card ဖြတ်ပိုင်းပေးပြန်တယ်။ ကျွန်မ ကဒ်အသစ်မလိုတော့ဘူး။ ကြည့်ရန် - Fortify Rights, “Tools of Genocide,” p. 45.

တွင် မိမိကိုယ်ကို “အခြား” ဟု သတ်မှတ်လိုသည့် ရိုဟင်ဂျာများကိုသာ ထည့်သွင်းခဲ့ကြသည်။¹⁴³ ငြင်းဆန်ခဲ့သော ရိုဟင်ဂျာများကို ရေတွက်မှုမပြုခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးကို လုံးဝ ရုတ်သိမ်းခြင်းခံခဲ့ရသည်။¹⁴⁴

နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေနှင့် မူဝါဒများသည် အာဏာပိုင်များမှ ရိုဟင်ဂျာတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝ ကဏ္ဍအားလုံးသို့ တိုးချဲ့ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့အပေါ်ဖိနှိပ်မှုကို ပိုမိုဆိုးရွားစေခဲ့သည်။ Fortify Rights မှ သုတေသနပြုဖော်ပြချက်များအရ ၁၉၉၀ ခုနှစ်များအလယ်ပိုင်းကတည်းက စတင်ခဲ့ပြီး ရခိုင်ပြည်နယ် ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ဂျူးရပ်ကွက်များကဲ့သို့ အခြေအနေကို ဖန်တီးစေခဲ့သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် ဖိနှိပ်ခြင်းအလေ့အထများသည် အသစ်ထပ်လောင်းအလေ့အထများဖြင့်အတူ ၂၀၀၉ ခုနှစ်အထိ ရှိနေခဲ့သည်။¹⁴⁵

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် Fortify Rights သည် မျိုးပွားမှုနှင့် လိင်မှဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်များကို ပစ်မှတ်ထားသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံရေးမူဝါဒများကို ဖော်ထုတ်တင်ပြလျက် ၁၉၉၃ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၃ ခုနှစ်အထိ ပြည်ထောင်စုအဆင့် အကြီးတန်း အရာရှိများက ထောက်ခံထားသော ပြည်နယ်အစိုးရ၏ အမိန့်များနှင့် ပတ်သက်သည့် အစီအရင်ခံစာတစ်ဆောင်ကို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ယင်းမူဝါဒများသည် အတင်းအကြပ် သန္ဓေတားခြင်းနှင့် ကလေးမွေးဖွားခြင်းဆိုင်ရာ အကျပ်ကိုင်ကန့်သတ်ချက်များ (တစ်မိသားစုလျှင် ကလေးနှစ်ယောက်နှုန်း) မှ အိမ်ထောင်ပြုခြင်းနှင့် အတွင်းရေး (ချစ်ခင်စုံမက်ခြင်း)ဆက်ဆံမှုကိစ္စအပေါ်ကန့်သတ်ခြင်းများအထိ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး - ယင်းတို့အားလုံးကိုလည်း သက်သေခံမှတ်တမ်းပျူရီကရေစီနည်းများအား အသုံးပြု၍ ခြေရာခံပြီး အမေ့ခိုင်းစေခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။¹⁴⁶

ရိုဟင်ဂျာများ၏ လွတ်လပ်စွာ ခရီးသွားလာခွင့်အပေါ် တရားဝင်နှင့် အလွတ်သဘော ကန့်သတ်ချက်များသည် ဤအကန့်အသတ်များကို ပိုမိုဆိုးရွားစေခဲ့သည်။ သွားလာခွင့်ကို ကန့်သတ်ရာတွင် ခရီး၊ ညမထွက်ရအမိန့်၊ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များနှင့် ကန့်သတ်ဇုန်များအတွက် တရားဝင်ခွင့်ပြုမိန့် လိုအပ်ချက်နှင့် အခြားမြို့နယ်များသို့ သွားရောက်ရန် “လိုခြံရေး” အစောင့်အကြပ် လိုအပ်ချက်များတို့ ပါဝင်ပါသည်။¹⁴⁷ ဤကန့်သတ်ချက်များသည် ရိုဟင်ဂျာများအတွက် ကျောင်းများ၊ ဗလီများ၊ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများ၊ ဈေးများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများကို ရယူရာတွင် အချိန်များစွာပေးရပြီး အကုန်အကျများသော အဟန့်အတားများကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။¹⁴⁸ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သမ္မတဦးသိန်းစိန်အစိုးရလက်ထက်က စတင်ခဲ့သော နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် မြန်မာအစိုးရသည် နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကတ်ပြား (ICNV) ကို စတင်ထုတ်ပေးခဲ့သည်။¹⁴⁹ ICNV ကတ်ပြားရရှိရန် လျှောက်လွှာတင်ရာတွင် ရိုဟင်ဂျာများအား “ဘင်္ဂါလီ” သို့မဟုတ် တခြား နိုင်ငံခြား identity တစ်ခုခုကို ဖော်ပြသတ်မှတ်စေခဲ့သည်။¹⁵⁰

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ် (NLD) ပါတီသည် ICNV ကတ်ကိုင်ဆောင်ထားသူ ရိုဟင်ဂျာများကို ပါဝင်ခြင်း သို့မဟုတ် မဲပေးခြင်းမှ ဖယ်ထုတ်ခဲ့သော ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အပြတ်အသတ် အနိုင်ရပြီးနောက် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသော အစိုးရသစ်သည် ICNV များကို NVCs အဖြစ် အမည်ပြောင်းလျက် ယခင်အစိုးရ၏ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုသည် သက်သေခံအထောက်အထားဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို ပိုမိုအားဖြည့်ခဲ့သည်။¹⁵¹ NVC သည် “နိုင်ငံသားစိစစ်ခြင်း မပြုမီ ၁၉၈၅ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေနှင့်အညီဆောင်ရွက်သော ပထမအဆင့်ဖြစ်သည်” ဟု အစိုးရက အခိုင်အမာဆိုသော်လည်း လက်တွေ့တွင် NVC သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို အာမခံချက်မပေးနိုင်သလို ကိုင်ဆောင်ထားသူများမှာလည်း ၁၉၈၅ နိုင်ငံသားဥပဒေအရ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်လျှောက်ထားရန် လိုအပ်နေဆဲဖြစ်ပါသည်။¹⁵² NVC ကဒ်၏နောက်ကျောတွင် အင်္ဂလိပ်နှင့် မြန်မာနှစ်ဘာသာဖြင့် ဖော်ပြထားသည်မှာ “ဤသက်သေခံကတ်ပြားကို ကိုင်ဆောင်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ကြောင်း

143 Fortify Rights, “Policies of Persecution,” p. 21
144 International Crisis Group, Counting the Costs: Myanmar’s Problematic Census, 2014, p. 16.
145 Fortify Rights, “Policies of Persecution,” p. 22.
146 Id. at pp. 22-43. Not only did Myanmar implemented orders on controlling births but in April 2022 Bangladesh Home Minister Asaduzzaman Khan Kamal told national media that the government would introduce birth control measures in the refugee camps to stop population growth among the refugees. See, “Birth Control Measures to be Introduced in Rohingya Camps: Home Minister,” Prothomalo English, April 11, 2022, <https://en.prothomalo.com/bangladesh/government/birth-control-measures-to-be-introduced-in-rohingya-camps-home-minister>.
147 Fortify Rights, “Tools of Genocide,” p. 41. See also, U.N. Human Rights Council, Report of the Detailed Findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, U.N. Doc. A/HRC/39/CRP.2, September 17, 2018, para. 484. Advisory Commission on Rakhine State, Towards a Peaceful, Fair, and Prosperous Future for the People of Rakhine, August 2017, http://www.rakhinecommission.org/app/uploads/2017/08/FinalReport_Eng.pdf, p. 27.
148 Independent Rakhine Initiative, Freedom of Movement in Rakhine State, 2020, pp. 12-13.
149 U.N. Human Rights Council, Report of the Detailed Findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, U.N. Doc. A/HRC/39/CRP.2, September 17, 2018, paras. 482, 484.
150 Fortify Rights, “Tools of Genocide,” p. 42.
151 Republic of the Union of Myanmar, Office of the President, “Formation of the Steering Committee for Issuance of National Verification Card (NVC) in Rakhine State for Those Who Will Undergo Verification for Citizenship,” Notification No. 21/2017, February 8, 2017, <https://www.moi.gov.mm/moi:eng/?q=announcement/14/11/2018/id-9873>.
152 The Republic of the Union of Myanmar President Office, “NV Process is First Step Towards Citizenship,” October 29, 2017, <http://www.president-office.gov.mm/en/?q=issues/rakhine-state-affairs/id-7868>.

သက်သေခံခြင်း မဟုတ်ပါ။ ဟူ၍ လည်းကောင်း “ဤသက်သေခံကတ်ပြားကို ကိုင်ဆောင်ထားသူသည် မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေနှင့် အညီ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်လျှောက်ထားရန် လိုအပ်နေသူတစ်ဦးဖြစ်သည်” ဟုလည်း ကောင်းဖြစ်ပါသည်။¹

NVC လုပ်ငန်းစဉ်သည် ရိုဟင်ဂျာများ၏ ကိုယ်ပိုင် ဝိသေသနှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ငြင်းဆိုရန် အီလေးဆွဲရှည်ကြာစေသော ကြိုးပမ်းမှု၏ တစ်စိတ်တဒေသဖြစ်သည်။¹ ဥပမာအားဖြင့်၊ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး အထူးကိုယ်စားလှယ်ဟောင်း Yanghee Lee က NVC ကို “၎င်းတို့ ရိုဟင်ဂျာတို့၏ အခြေခံလက္ခဏာကို သတ်သင်ရှင်းလင်းသည့်နည်းလမ်း” အဖြစ် အသုံးပြုနေသည်ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။¹ ၂၀၁၉ ဒီဇင်ဘာတွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်အား မြန်မာနိုင်ငံက ဖောက်ဖျက်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို The Hague ရှိ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားရုံး (ICJ) ရှေ့မှောက်တွင် ကြားနာစစ်ဆေးစဉ်က ရှေ့နေ Tafadzwa Pasipanodya က မြန်မာကို ဆွဲချက်တင်ခဲ့သည့် ဂမ်ဘီယာနိုင်ငံကိုယ်စားပြုလျက် ဂျီနီဆိုင်ကို လွယ်ကူစေရန် ဆောင်ရွက်ရာတွင် NVC၏အခန်းကဏ္ဍကို အသိအမှတ်ပြုပြီး “လူ့အုပ်စုတစ်ရပ်အနေနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံက ရိုဟင်ဂျာတွေအပေါ် ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်မှု ခြေတစ်လမ်းကတော့ ကတ်ကိုင်ဆောင်သူတွေကို နိုင်ငံသားမဟုတ်ကြောင်း တိတိလင်းလင်း သတ်မှတ်ပြီး “ဘင်္ဂလီ”အဖြစ် တံဆိပ်ကပ်တဲ့ “နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သတ်သေခံကတ်”တွေကို အတင်းအကျပ်လက်ခံဖို့ အသည်းအသန် ကြိုးစားခြင်းပါ” ပြောဆို လျှောက်ထားခဲ့ပါသည်။¹

အစိုးရအဆက်ဆက်၏ မှတ်တမ်းမှတ်ရာဆိုင်ရာ ထိန်းချုပ်မှုသည် ရိုဟင်ဂျာ အရပ်သားပြည်သူများကို ပစ်မှတ်ထားခဲ့သော ၎င်းတို့အပေါ် “နယ်မြေရှင်းလင်းရေး”အား ဖွတ်ဖွတ်ညက်ညက်ကြေအောင် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ မြန်မာအာဏာပိုင်များက သေကြေပျက်စီးမှုများအား မှတ်တမ်းယူခြင်းကို ထိထိရောက်ရောက် ပိတ်ဆို့ထားမြစ်ပြီး ထိခိုက်သက်ရောက်သည့်နေရာသို့ သွားလာခွင့်ကို တားမြစ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အနိမ့်ဆုံးရေတွက်မှုဟု အများက မှတ်ယူကြသည့် အရေအတွက် အနည်းဆုံး ၉၀၀၀ ခန့် စုစုပေါင်း သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရကြောင်း ခန့်မှန်းသည်။¹ အမျိုးသမီးကြီး ငယ်များကို အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်မှုမှာလည်း မြောက်များစွာဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။¹ ကုလသမဂ္ဂ ဂြိုဟ်တု ဓါတ်ပုံများအရ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရိုဟင်ဂျာ ကျေးရွာ စုစုပေါင်း၏ 40 ရာခိုင်နှုန်း ရွာပေါင်း 390 ကျော် တဝက်တပျက် (သို့) အပြည့်အဝမီးရှို့ ဖျက်စီးခဲ့ကြသည်။¹ စစ်တပ်သည် ရိုဟင်ဂျာများကို ပြန်စရာနေရာမရှိအောင် နေရပ်စွန့်စေလျက် ရွာပေါင်းများစွာကို ဘူဒိုဇာများဖြင့် ဖြိုခွင်းခဲ့သည်။¹

2016 နှင့် 2017 ခုနှစ်များတွင် မြန်မာစစ်တပ်ဦးဆောင်သောတိုက်ခိုက်မှုများမတိုင်မီ ရက်သတ္တပတ်နှင့် လများအတွင်း Fortify Rights သည် ရိုဟင်ဂျာများအား NVCs အတင်းအကြပ် လက်ခံရန် သို့မဟုတ် အတင်းအကြပ်ပြုလုပ်ရန် ကြိုးပမ်းမှု အရှိန်အနည်းငယ်မြင့်လာပုံကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။¹ သက်သေအထောက်အထားများသည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများကို NVCs လက်ခံရန် အတင်းအကြပ် လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအား အုပ်စုလိုက် ဖျက်ဆီးစေသော ကြိုးပမ်းမှုများကြား ဆက်နွယ်မှု ညွှန်းဆိုလျက်ရှိပါသည်။ ဤတွေ့ရှိချက်များသည် NLD အကြံပြုခဲ့သလို ရခိုင်ပြည်အကျပ်အတည်းအပေါ် တုံ့ပြန်မှုမဟုတ်ခဲ့ချေ။ သို့ရာတွင် ဂျီနီဆိုင်၏ အခြေခံအခန်းကဏ္ဍတစ်ရပ်သာဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြနေပေသည်။¹ Fortify Rights ၏ သုတေသနပြုချက်ကို ထပ်လောင်းလျက် UN FFM က 2019 ခုတွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြောကြားထားသည်။

153 Photographs of Rohingya NVCs from Rakhine State Myanmar and Cox’s Bazar District, Bangladesh. See also, Fortify Rights, “Tools of Genocide,” p. 44.

1 ၂၀၁၈ FFM ၏ အလိုအရ မြန်မာအာဏာပိုင်များသည် NVC များကို ရိုဟင်ဂျာအပြင်း ရှမ်းနှင့် ကရင်ပြည်နယ်များရှိ တခြားအသိုင်းအသိုင်းအပိုင်းများကိုလည်း ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ ၂၀၁၇ ဇန်နဝါရီတွင် FFM မှတ်သားထားသည်မှာ NVC ပေါင်း ၁၆,၀၀၀ ကျော်ကို ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ထုတ်ပေးခဲ့ပြီး ကရင်တွင် ၃၅၀၀ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါပြည်နယ် နှစ်ခု၌ ပြည်သူ သန်း သုံးပုံတစ်ပုံမှာ သက်သေခံကတ်များ မရှိကြပေ။” Human Rights Council, Report of the Detailed Findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, U.N. Doc. A/HRC/39/CRP.2, September 17, 2018, https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFM-Myanmar/A_HRC_39_CRP.2.pdf, p. 117, fn. 1082.

155 Poppy McPherson, “Three Years After Exodus, Myanmar Erases Names of Rohingya Villages, UN Map Makers Follow Su it,” Reuters, September 11, 2020, <https://www.dailysabah.com/world/asia-pacific/myanmar-erases-names-of-rohingya-villages-un-says>.

156 Case concerning Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (The Gambia v. Myanmar), International Court of Justice (ICJ), CR 2019/18, Verbatim Record, December 10, 2019, <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/178/178-20191210-ORA-01-00-BI.pdf>, p. 41, para. 18.

157 Médecins Sans Frontières, “No One Was Left”: Death and Violence against the Rohingya in Rakhine State, Myanmar, March 9, 2018, <https://www.msf.org/myanmarbangladesh-%E2%80%98no-one-was-left%E2%80%99-death-and-violence-against-rohingya> p. 5.

158 U.N. Human Rights Council, Sexual and Gender-Based Violence in Myanmar and the Gendered Impact of its Ethnic Conflicts, U.N. Doc. A/HRC/42/CRP.4, August 22, 2019, para. 38.

159 U.N. Institute for Training and Research, UNOSAT Analysis of Destruction and Other Developments in Rakhine State, Myanmar, September 7, 2018, https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFM-Myanmar/UNOSATReportMyanmar_20180912.pdf, p. 7.

160 Id. at pp. 10, 11. Fortify Rights, Tools of Genocide, p. 61.

161 Fortify Rights, Tools of Genocide, pp. 12, 61, 63; John Quinley, “The Roots of Myanmar’s Rohingya Crisis,” Daily Star, October 23, 2019, <https://www.thedailystar.net/rohingya-crisis/news/the-roots-myanmars-rohingya-crisis-1817305>.

162 Fortify Rights, “Tools of Genocide,” p. 43; John Quinley, “The Roots of Myanmar’s Rohingya Crisis,” Daily Star, October 23, 2019, <https://www.thedailystar.net/rohingya-crisis/news/the-roots-myanmars-rohingya-crisis-1817305>.

မြန်မာအစိုးရအရာရှိများ၏ ထုတ်ပြန်ချက်အရ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်နေ့မှ စတင်သည့် “နယ်မြေရှင်းလင်းရေး” မှာ ရိုဟင်ဂျာ ရွာသားများ စုပေါင်း၍ NVCs လက်ခံရန် ငြင်းဆိုမှုကို တုန့်ပြန်ခြင်းဖြစ်ပြီး “နယ်မြေရှင်းလင်းရေး” မှာ အစိုးရ ပြောသလို ARSA (မြန်မာ-ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်တွင် လှုပ်ရှားနေသည့် ရိုဟင်ဂျာ စစ်သွေးကြွအဖွဲ့) ကို ချေမှုန်းရန် ရည်ရွယ်ခြင်း မဟုတ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။¹

နိုင်ငံ့ယဉ်စိတ်ဖြာလေ့လာမှု

အရေးကြီးသည့် ဆက်စပ်မှုဆိုင်ရာ ကွဲလွဲချက်များရှိသော်လည်း အထက်ဖော်ပြပါ ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှုသုံးခုက “နောက်ဆုံး ဖြေရှင်းချက်” တရားဝင် မစတင်မီ နာဇီဂျာမနီတွင် ဂျူးလူမျိုးများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရပုံနှင့်ဆင်တူသလို ၁၉၉၄ ရဝန်ဒါဂျီနိုဆိုက်မတိုင်မီ တူဆီလူမျိုး ကြုံတွေ့ခဲ့ရပုံနှင့်လည်း ဆင်တူသည့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဂျီနိုဆိုက်တစ်ခုအား ရိုဟင်ဂျာများ အမှန်တကယ်ကြုံတွေ့နေရခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ညွှန်းဆိုနေပေသည်။¹

“အကြမ်းဖက်မှုနည်းဗျူဟာများကို နိုင်ငံရေးအာဏာကို ထိန်းသိမ်းခြင်းအပေါ် လက်တွေ့နှင့် ယူဆရသည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို တုန့်ပြန်ရန် ဖော်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်”ဟု ပညာရှင်များကြား ခိုင်ခိုင်မာမာ ဘုံသဘောတူထားကြပါသည်။¹ သေးငယ်၍ အပယ်ခံရ ပြီး အဖိနှိပ်ပါခံရသော လူနည်းစုကို “နိုင်ငံတော်”၏ ခြိမ်းခြောက်မှုအဖြစ် ဘောင်ကွပ်ခြင်းသည် ဤအစီအရင်ခံစာပါ ဖြစ်ရပ် ၁ ခုလုံး တွင်ထင်ရှားပါသည်။¹

ဂျူးများ၊ တူဆီ နှင့် ရိုဟင်ဂျာတို့၏ ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် မည်သည့် လက်တွေ့ဒဏ်တွင်မှ အခြေအမြစ်မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် ကျူးလွန် သူများက မြောက်များစွာသော ၎င်းတို့၏ပစ်မှတ်များကို သတ်ဖြတ်ရန်နှင့် ပြစ်မှုလွှဲချရန် အလွန် လွယ်ကူနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ရာစုနှစ် များစွာကြာအောင် ဝိုင်းပယ်ခြင်းခံထားရသော ဂျူးများသည် ဥရောပတွင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး သို့မဟုတ် စစ်ရေးအာဏာကို ဘယ်သောအခါမှ မပိုင်ဆိုင်ခဲ့ကြပါ။¹ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် တူဆီ သည် လွတ်လပ်ရေးမရမီက ထိုကဲ့သို့သော အာဏာကို ရရှိခံစား ခွင့်ရခဲ့သော်လည်း အစွန်းရောက် ဟူတူ လူမျိုးအခြေပြု အမျိုးသားရူးဝါဒ တွန်းကားလာပြီးနောက် ၎င်းအာဏာအားလုံးကို စင်စစ် ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။¹ ရိုဟင်ဂျာများသည် ၁၉၆၂ ခုနှစ် စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက အရာအားလုံးနီးပါး ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။

ဂျီနိုဆိုက်အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုတွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခသည် မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ပါဝင်နေသည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိရပေ။¹ ဥပမာအားဖြင့် သမိုင်းပညာရှင်များက Holocaust သည် နာဇီစစ်ပွဲကို အကူအညီဖြစ်ခဲ့သလား၊ အဟန့်အတားဖြစ်ခဲ့သလားဆိုသည့်အပေါ် အမြင်ကွဲလွဲနိုင်သော်လည်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခသည် ဂျာမနီကို “နိုင်ငံ့ရန်သူ များ”အဖြစ် တံဆိပ်ကပ်ခဲ့ကြသည့် ဂျူးများလက်မှ ကာကွယ်ရန်ဟု အမည်ခံကာ ဂျူးပေါင်းမြောက်များစွာကို သတ်ဖြတ်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်ခဲ့ကြောင်းကိုမူ သံသယ ကင်းခဲ့ကြသည်။¹ ၁၉၉၄ တူဆီဂျီနိုဆိုက်သည်လည်း ဒေသတွင်းတိုက်ပွဲအခြေအနေ ကို ဖော်ပြသည်။¹ ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအစောပိုင်းတွင် ဟူတူလူမျိုးဦးဆောင်သည့် အစိုးရနှင့် ပြည်ပရောက် တူဆီ အထက်တန်း လွှာများဦးဆောင်သော RPF တို့ အကြား လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခသည် လူပေါင်းမြောက်များစွာ အသက် အသက်ဆုံးရှုံးစေခဲ့ပြီး ထို ပဋိပက္ခကြောင့် နေရပ်စွန့်ခွာမှုများကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။¹ ဤရလဒ်နှစ်ခုစလုံးသည် နေရာအနှံ့ရှိတူဆီမှာ နိုင်ငံသစ္စာဖောက် များဟု အခိုင်အမာဆိုသော ဟူတူ အစွန်းရောက်ဝါဒဖြန့်မှုကို အားဖြည့်ပေးခဲ့သည်။ သက်သေခံကဒ်များသည် မြို့ပြနေရာများရှိ

163 U.N. Human Rights Council, Detailed Findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, U.N. Doc. A/ HRC/42/CRP.5, September 16, 2019, para. 90
1 ဥပမာ - Fortify Rights, “Policies of Persecution”; Fortify Rights, “They Gave Them Long Swords”; Fortify Rights, “Tools of Genocide”; Zarni and Cowley, “The Slow-Burning Genocide of Myanmar’s Rohingya”; Nicholas Kristoff, “I Saw a Genocide in Slow Motion,” New York Times, March 2, 2018, <https://www.nytimes.com/2018/03/02/opinion/i-saw-a-genocide-in-slow-motion.html>. ကိုကြည့်ရန်
165 Scott Straus, “Destroy Them to Save Us: Theories of Genocide and the Logics of Political Violence,” *Terrorism and Political Violence*, Vol. 24, No. 4, 2012, p. 546.
166 See, Alexander Hinton, ed., *Annihilating Difference: The Anthropology of Genocide*, (Berkeley: University of California Press, 2002); Arjun Appadurai, *Fear of Small Numbers: An Essay on the Geography of Fear*, (Durham: Duke University Press, 2006).
167 U.S. Holocaust Memorial Museum, “Jews in Pre War Germany,” website, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/jews-in-prewar-germany?series=32>; U.S. Holocaust Memorial Museum, *Jewish Life in Europe Before the Holocaust*, website, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/jewish-life-in-europe-before-the-holocaust>.
168 Mamdani, *When Victims Become Killers*, pp. 43, 44.
169 Straus, “Destroy Them to Save Us,” p. 547.
170 See, Yaron Pasher, *Holocaust versus Wehrmacht: How Hitler’s “Final Solution” Undermined the German War Efforts*, (Lawrence: University of Kansas Press, 2015). Christopher Fettweis, “War as Catalyst: Moving World War II to the Center of Holocaust Scholarship,” *Journal of Genocide Research*, Vol. 5, No. 2, 2003, pp. 225-236.
171 Global IDP Database, *Profile of Internal Displacement: Rwanda*, October 29, 2004, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/450251CAD179D23185256F3C006574A0-nrc-rwa-29oct.pdf>, pp. 20, 21.

တူဆီများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ရာ၌ အဓိကအခန်းကဏ္ဍတွင်ပါဝင်ရာ ကျူးလွန်သူများသည် ဤစွတ်စွဲချက်ကို ၁၉၉၄ ဂျီနိုဆိုက်အား တရားမျှတကြောင်းပြရာတွင် အသုံးပြုခဲ့သည်။¹

ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်များတွင် တပ်မတော်၏ တိုက်ခိုက်မှုများသည် ရဲတပ်ဖွဲ့အပေါ်ရိုဟင်ဂျာ စစ်သွေးကြွများ၏ တိုက်ခိုက်မှုကို တုံ့ပြန်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ သမိုင်းကြောင်းအရ တပ်မတော်သည် ၎င်း၏ စည်းလုံးညီညွတ်မှု၊ တည်ငြိမ်မှုနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာအတွက် “နိုင်ငံ” ကို ပြည်တွင်းပြည်ပ ခြိမ်းခြောက်မှုများမှ ကာကွယ်ရန် လိုအပ်၍ ရိုဟင်ဂျာအရပ်သားများအပေါ် ကြီးမားသောစစ်ဆင်ရေးများပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖြေရှင်းခဲ့သည်။¹

၁၉၄၀ ခုနှစ်များကတည်းက ပေါ်ပေါက်လာသော အလွန်နည်းပါးသည့် ရိုဟင်ဂျာ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ (မကြာမီက ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ARSA နှင့် ယခင် Harakh al Yaqin) သည် သက်တမ်းတိုခဲ့ပြီး အရွယ်အစားသေးငယ်ခဲ့သလို ရည်ရွယ်ပုံကန်မှု (သို့) ဗျူဟာအရ ထိရောက်မှုအတွက် စွမ်းဆောင်ရည်ကို ထောက်ပံ့ရန်လည်း ပြည်သူထောက်ခံမှုနှင့် လုံလောက်သော ပစ္စည်းအရင်းအမြစ်များ လည်းနည်းပါး ခဲ့သည်။¹ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ARSA သည် နိုင်ငံကို အမှန်တကယ် လုံခြုံရေးအရ ခြိမ်းခြောက်မှု မရှိခဲ့သော်လည်း ARSA နှင့် မြန်မာ့ စစ်တပ်ကြား ပဋိပက္ခသည် နိုင်ငံတကာ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအဆင့်ထိ ရောက်ရှိနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ မြန်မာစစ်တပ်သည် ယေဘုယျအားဖြင့် မူဆလင်နှင့် သတ်သတ်မှတ်မှတ်အားဖြင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအပေါ် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို တရားမျှတကြောင်းပြရန် အစွလစ်ကြောက်သဘောတရား ပါနေသည့် အမျိုးသားလုံခြုံရေး ဟူသော မူမမှန်သည့် အကြောင်းပြချက်ကို အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။¹

ဖြစ်ရပ် သုံးခုလုံးအထူးသဖြင့် ရဝမ်ဒါနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့တွင် အီလေးဆွဲနေသော ရိုဟင်ဂျာအကျပ်အတည်းအပေါ် ခိုင်မြဲသည့် အဖြေတစ်ခုကို ရှာရန်အားထုတ်မှုအား များစွာထိခိုက်နေဆဲဖြစ်သော “ကျူးကျော်မှု” ဟူသည့် ဥပစာကို သုံးပုံချင်းတူကြပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ်လွန် ကာလတွင် ဟူတူအစွန်းရောက်များသည် တူဆီလူမျိုးအား ဒေသခံဟူတူလူမျိုးများကို တရားမဝင် ထိန်းချုပ်သည့် နိုင်ငံခြားသားအခြေချနေထိုင်သူများအဖြစ်ပုံဖော်ရာတွင် အောင်မြင်ခဲ့သည်။¹

ဤ ဇာတ်ကြောင်းသည် ဘယ်လိုဂျီယံကိုလိုနီနယ်ချဲ့သမားများက ချမှတ်ခဲ့သော မလိုမှန်းထားမှုကို မစူးစမ်းမဆင်ခြင်ဘဲ ပြန်လည်မွေးဖွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။¹ ပဋိပက္ခဖြစ်စေခဲ့သော နေရပ်စွန့်ခွာမှုနှင့် နောက်ပိုင်း နိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် မြောက်များစွာသော တူဆီများ ထပ်တလဲလဲ ဝင်ရောက်လာမှုသည် ဟူတူသည်သာလျှင် စစ်မှန်သော “ဤမြေ၏ သား၊ သမီးများ” ဖြစ်ကြသည်ဟူသော ဟူတူအများစု၏ အမြင် သဘောထားကို ဆက်လက် ခိုင်မာစေခဲ့သည်။¹ ထို့ကြောင့် ဟူတူအစွန်းရောက်များနှင့် ၎င်းတို့၏ထောက်ခံသူများ၏အမြင်တွင် ၁၉၉၄ ဂျီနိုဆိုက်သည် “ခြိမ်းခြောက်နေသော နယ်ချဲ့များရောက်ရှိလာခြင်းကို (နိုင်ငံမှ) ရှင်းလင်းရန် လိုအပ်ခဲ့ပါသည်။¹ ဤအကြောင်းများကြောင့် ပညာရှင်တချို့က အဆိုပါ ဂျီနိုဆိုက်သည် လူမျိုးစုပြဿနာမဟုတ်ဘဲ ဟူတူများက တူဆီကို “နယ်ချဲ့အခြေချနေထိုင်သူများ”အဖြစ် ရှုမြင်ခြင်းကြောင့် “လူမျိုးရေးသုတ်သင်ရှင်းလင်းမှု” လုပ်ရပ်သာ ဖြစ်သည်ဟု ငြင်းချက်ထုတ်ဆွေးနွေးကြသည်။¹

ဤအကြောင်းများကြောင့် လူမျိုးစုတစ်ခုဖြစ်သော်လည်း ဟူတူကျူးလွန်သူများသည် တူဆီလူမျိုးများကို “ကိုလိုနီအခြေချနေထိုင်သူများ” အဖြစ် ရှုမြင်သောကြောင့် “လူမျိုးရေးရှင်းလင်းခြင်း” လုပ်ရပ်မဟုတ်ကြောင်းနှင့် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု မဟုတ်ကြောင်း ကျွမ်းကျင်သူအချို့က စောဒကတက်ခဲ့သည်။

၎င်းနည်းတူ ရိုဟင်ဂျာများကို “ဌာနေတိုင်းရင်းသား” လူမျိုးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရန် မြန်မာအစိုးရ၏ ငြင်းဆန်မှု၊ ရိုဟင်ဂျာကို ပစ်မှတ်ထားသည့် မြောက်များစွာသော ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒများ အပါအဝင် ရိုဟင်ဂျာအပေါ် ကျယ်ပြန့်များပြားသည့် အမုန်းစကားများ စသောအကြောင်းခြင်းရာ အားလုံးတို့သည် ရိုဟင်ဂျာများအား ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သို့ အကြမ်းဖက် ပြန်မောင်းထုတ်သင့်သည့် “တရားမဝင်ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ” အဖြစ် ဘောင်ကွပ်ခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှ များမြောက်လှသော မူဆလင်များသည် ရွှေ့ပြောင်းဝင်ရောက်လာမှုနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်း ရိုဟင်ဂျာများ၏ မျိုးပွားနှုန်းမြင့်မားသည်ဆိုသော အချက်များမှ တဆင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘာသာရေးနှင့် လူဦးရေဆိုင်ရာ “ကျူးကျော်မှု”အပေါ် လူအများ၏ ကြောက်ရွံ့သော စိတ်သည် ရိုဟင်ဂျာများမှာ နိုင်ငံ၏ ကာကွယ်မှုကို မရထိုက်သော “နိုင်ငံခြားသား” များသာ ဖြစ်သည်ဟူသည့် အများ၏ လက်ခံ

172 René Lemarchand, “The Rwanda Genocide,” *Century of Genocide: Critical Essays and Eyewitness Accounts*, Samuel Totten and William Parsons, eds., (London: Routledge, 2004), pp. 402, 403.
173 Ware and Laoutides, Myanmar’s Rohingya Conflict, p. 17.
174 Ken MacLean, “The Rohingya Crisis and the Practices of Erasure,” *Journal of Genocide Research*, Vol. 21, No. 1, 2018, pp. 4, 5.
175 Ronan Lee, “Extreme Speech in Myanmar: The Role of State Media in the Rohingya Forced Migration Crisis,” *International Journal of Communication* 13, 2019, pp. 3203-3224.
176 Magnarella, “Explaining Rwanda’s 1994 Genocide,” *Human Rights & HumanWelfare*, p. 28.
177 Id. at 25.
178 Ibid.
179 Ibid.
180 Ibid.

ယုံကြည်မှုကို ပိုမိုခိုင်မာစေသည်။¹ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် မြန်မာစစ်တပ်၏ နယ်မြေရှင်းလင်းရေးများအတွက် ပြည်သူ့ထောက်ခံမှုသည် ပုံပြင်သဖွယ် အလွန်အလွန် များပြားခဲ့သလို အမှန်တကယ် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ရိုဟင်ဂျာများအပေါ်တွင် အစုလိုက်အပြုံလိုက် ရက်စက်ယုတ်မာမှုများကိုလည်း နိုင်ငံတကာသတင်းမီဒီယာများတွင်ဖော်ပြသည့် လုပ်ဇာတ်များဟုဆိုကာ ငြင်းဆိုခဲ့ကြသည်။¹

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ဤဖြစ်ရပ် ၃ ခုက ရှင်းလင်းခဲ့သည့်အတိုင်း “လူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကို အစိုးရ သတ်မှတ်ထားသောအုပ်စုနှင့် အတင်းအကြပ် ဆက်နွယ်စေပြီး လူများအား သူတို့၏ လူမျိုး identity အုပ်စုအပေါ် အခြေခံ၍ ကိုယ်ရေးအကျဉ်းပြုလုပ်ကာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက် စော်ကားစေသော” သက်သေခံကိစ္စများနှင့် တခြားတရားဝင်မှတ်တမ်းပုံစံများသည် ဂျီနိုဆိုက်ဖြစ်စဉ် တွင် အရေးကြီးသည့် အခန်းကဏ္ဍက ပါဝင်ပါသည်။¹ အမျိုးအစားသတ်မှတ်သည့် Typology တစ်ခုအရ ဤကဲ့သို့ ကွဲခြား သတ်မှတ်မှုသည် တသီးပုဂ္ဂလကိုယ်ပိုင်ရှိမှုကို သွေဖယ်ခြင်း Deindividualism (အသိုင်းအဝိုင်းဆိုင်ရာ နှစ်ခြမ်းကွဲထွက်မှု)၊ လူ့ ဂုဏ်သိက္ခာကျအောင်ဆက်ဆံမှု Dehumanization (အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ နှစ်ခြမ်းကွဲထွက်မှု) နှင့် ကောက်ကျစ်ယုတ်မာမှု Demonization (ဖယ်ထုတ်ခြင်းဆိုင်ရာ နှစ်ခြမ်းကွဲထွက်မှု)တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။¹

နှစ်ခြမ်းကွဲခြင်းဆိုင်ရာ ပုံစံတစ်ခုစီတိုင်း၏ အသေးစိတ်အချက်အလက်များသည် အခြေအနေနှင့်လိုက်၍ ပြောင်းလဲသော်လည်း ဤဖြစ်ရပ်လေ့လာချက် သုံးခုလုံးက ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သက်သေခံမှတ်တမ်းများသည် ပစ်မှတ်ထားပြည်သူများကို ဗျူရိုကရေစီ အရ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စနစ်တကျနှင့် အမြောက်အများကို ခွဲထုတ်သတ်မှတ်၊ ဖိနှိပ်ပြီး သတ်ဖြတ်ရလွယ်ကူစေပါသည်။ သွယ်ဝိုက်သည့်နည်းနှင့် ဖျက်စီးခြင်းမှတစ်ဆင့် ဤရလဒ်များကို ချောမွေ့လွယ်ကူစေသော “အမှည့်ခြေဂျီနိုဆိုက်”ကို အတိတ်ကာလ ဂျီနိုဆိုက်များကို နားလည်သဘောပေါက်ပြီး အနာဂါတ် ဂျီနိုဆိုက်များကို တားဆီးနိုင်ရန် ကြိုးစားမှု တစ်စိတ်တစ်ဒေသအဖြစ် နောက်ပိုင်း တွင် အလေးအနက်ထားသင့်ပါသည်။¹

181 Nyi Nyi Kyaw, “Islamophobia in Buddhist Myanmar: The 969 Movement and Anti-Muslim Violence,” *Islam and the State in Myanmar: Muslim-Buddhist Relations and the Politics of Belonging*, ed. Melissa Crouch, (Oxford: Oxford University Press, 2016), pp. 194, 195.
182 Congressional Research Service, “Burma’s Brutal Campaign Against Rohingya,” 2017, p. 3.
183 Prevent Genocide International, “Group Classification on National ID Cards as a Factor in Genocide and Ethnic Cleansing,” p. 1.
184 Id. at pp. 4-5.
185 Sheri P. Rosenberg, “Genocide Is a Process, Not an Event,” *Genocide Studies and Prevention: An International Journal*, Vol. 7, No. 1, 2012, p. 18.

၂. နိုင်ငံသားစိစစ်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် အာဏာသိမ်းမှုအလွန်လှူအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ

“အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်းမှာ (NVC လျှောက်လွှာက ပြောင်းလဲမှုမရှိဘူး။ အဲဒါမှာ (ဆက်လက်ဖြေကြား) လူမျိုးနဲ့ ဘာသာပါတယ်။”

- ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား၊ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းဝင်၊ ၂၀၂၁ ဩဂုတ်လ။¹

“သူတို့က ‘ဘင်္ဂါလီ’ (လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးရုံးမှာ) လို့ ရေးတယ်။ . . ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့နာမည်က ရိုဟင်ဂျာပါ။ ဒါပေမယ့် သူတို့က ‘ဘင်္ဂါလီ’ လို့ပဲ ရေးကြတယ်။”

- ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ၂၀၂၁ ဇူလိုင်လ။¹

၂၀၂၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ တွင် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ် Tom Andrews သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်တွင် အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်ပြီးနောက်ပိုင်း မြန်မာအာဏာသိမ်းအုပ်စု NVC လုပ်ငန်းစဉ်ကို အဓမ္မ၊ အတင်းအကျပ် ဆက်လက် အကောင်အထည်ဖော်နေခြင်းနှင့် ရိုဟင်ဂျာအမည်ကို ဖယ်ဖျက်ထားသည့် NVC ၏ အခန်းကဏ္ဍကို မီးမောင်းထိုးထောက်ပြခဲ့ပါသည်။

အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် နိုင်ငံသားစိစစ်ရမည့်သူ၏ သက်သေခံကဒ်ဒါပြား (ICNV) လက်ခံရန် ရိုဟင်ဂျာများအား ဆက်လက် အတင်းအကျပ် တွန်းအားပေးလျက်ရှိပါသည်။ ICNV/NVC သည် နိုင်ငံသား ဖြစ်မှုအတွက် ကြိုတင်တွက်ဆနိုင်သော နည်းလမ်းတစ်ခု မဟုတ်သလို လွတ်လပ်စွာ သွားလာလှုပ်ရှားခွင့်အပါအဝင် အခွင့်အရေးများ ရရှိမှုကို အကျိုးအကြောင်းဆီလျော်စွာ တိုးတက်စေခြင်းလည်း မရှိခဲ့ပေ။ NVC လုပ်ငန်းစဉ်က ရိုဟင်ဂျာများအား နိုင်ငံခြားသားအဖြစ် မိမိကိုယ်ကို ခွဲခြားသတ်မှတ်စေသလို ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးစု identity ကို ချေဖျက်ရန် အုပ်ချုပ်ရေး နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ်လည်း ရှိနေဆဲလည်း ဖြစ်သည်။¹

၂၀၂၁ နိုဝင်ဘာ ၉ ရက်တွင် ဤအချက်များကို အကျိုးအကြောင်းဆီလျော်စေသည့် အနေဖြင့် အာဏာသိမ်းအုပ်စု ကျောထောက်နောက်ခံပြု မီဒီယာက အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ ပြောဆိုချက်ကို အစီအရင် ခံခဲ့ရသည်။

“ရိုဟင်ဂျာ”ဆိုတဲ့ အသုံးကို မြန်မာနိုင်ငံက အသိအမှတ်မပြုပါဘူး။ ဤအသုံးအနှုန်းကို သုံးရခြင်းရဲ့ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်ကတော့ ပိုမိုကျယ်ပြန့်တဲ့ တိုင်းရင်းသားဖြစ်မှုနဲ့ နယ်မြေအနေအထား

¹ Fortify Rights နှင့် A.C., အင်တာဗျူး U.S., August 10, 2021။ ဤရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားသည် ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီလ အထိမမြောက်သော အာဏာသိမ်းမှုအပြီးတွင် နိုင်ငံမှ ထွက်ခွာကာ US တွင် နိုလုံခွင့် ရှာဖွေခဲ့ပါသည်။

¹ Fortify Rights နှင့် Z.I., အင်တာဗျူး။ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ၂၀၂၁ ဇူလိုင်လ ၁၉။

¹⁸⁸ Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar, Thomas H. Andrews, “Annex 1 – Additional Human Rights Concerns Observed by the Special Rapporteur,” U.N. Doc. A/76//Slot3181, September 1, 2021, <https://www.ohchr.org/Documents/Countries/MM/GA76report-annex-SR-Myanmar.pdf>, para. 18.

ဖြစ်ပါတယ်။ ဤအသုံးဟာ နိုင်ငံဥပဒေနဲ့ သမိုင်းမှတ်တမ်းတွေမှာ ဘယ်တုန်းကမှ မရှိခဲ့ဘူး၊ ဒါကြောင့် မြန်မာပြည်သူတွေ လက်မခံနိုင်ဘူး။¹

Fortify Rights မှ အင်တာဗျူးမေးမြန်းခဲ့သော ရိုဟင်ဂျာက အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် ရိုဟင်ဂျာ၏ လူမျိုးစု identity ကိုချေဖျက်ရန် နှင့် လူ့အုပ်စုတစ်ရပ်အဖြစ် ၎င်းတို့အားဖျက်စီးရန် နှစ်ရှည်လများတည်ရှိလာသော စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရေး ကမ်ပိန်းကို ရှေ့ဆက် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပြီး ဤ ကမ်ပိန်းကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် NVC အား နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် အသုံးပြုနေသည်ဟု ယုံကြည်ကြောင်းဆိုသည်။

လူမျိုးအပေါ်ကန့်သတ်မှုနှင့် လူမျိုးရေးလက္ခဏာ identity ကိုငြင်းပယ်မှု

2021 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၁ရက် ကတည်းက NVC ကို လျှောက်ခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာ တစ်ဦးက လျှောက်ထားမှု လုပ်ငန်းစဉ် တွင် ၎င်းတို့အား “ရိုဟင်ဂျာ” ဟု သတ်မှတ်သုံးစွဲခွင့်ကို ငြင်းဆိုပြီး “ဘင်္ဂါလီ” သို့မဟုတ် အခြားနိုင်ငံခြား identity တစ်ခုခုကို သုံးစွဲ စေသော အာဏာပိုင်များ၏ ယခင် ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်ချက်များကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိကြောင်း Fortify Rights ကို ပြောကြားခဲ့ပါသည်။¹

ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ဘူးသီးတောင်မြို့နယ်မှ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီးတစ်ဦးက ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း သွားလာရန်နှင့် လုံခြုံရေးစစ်ဆေး ဝိတ်များကို ဖြတ်သန်းရန် ၂၀၂၁ ဇူလိုင်တွင် NVC ကို လျှောက်ထားရာ သူမအား “ဘင်္ဂါလီ” ဟု တံဆိပ်ကပ်ခံခဲ့ရုံကို Fortify Rights အားပြောပြခဲ့ပါသည်။ သူမက Fortify Rights ကို ပြောသည်မှာ

ကျွန်မ NVC လုပ်ဖို့ ဘူးသီးတောင် လဝကရုံးကို သွားခဲ့တယ်။ ... (အရာရှိတွေက) “ဘင်္ဂါလီ” လို့ရေးတယ်။ ကော်လံမှာ “ဘင်္ဂါလီ” နဲ့ ကိုကွယ်တဲ့ဘာသာ “အစုလမ်း” ဆိုပြီးရေးကြတယ်။ ကျွန်မ ဗမာစာကို နည်းနည်းဖတ်တတ်တယ်။ (စစ်တပ်က) ကျွန်မတို့ကို ဒေရိုဆားရား (နိုင်ငံမဲ့) ဖြစ်စေချင်တာပါ။ ဘင်္ဂါလီလို့ ရေးတာမြင်တော့ ကျွန်မ စိတ်မကောင်းဘူး။ ကျွန်မက ရိုဟင်ဂျာပါ။ ကျွန်မတို့မှာ ရိုဟင်ဂျာ အိမ်ထောင်စုစာရင်းလည်းရှိသလို ရိုဟင်ဂျာ မိဘလည်းရှိတယ်¹

အာဏာသိမ်းမှုပြီးနောက် ၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လ သို့မဟုတ် ဧပြီလတွင် ဘူးသီးတောင်မြို့နယ်၌ NVC လျှောက်ခဲ့သော နောက်ထပ် ရိုဟင်ဂျာတစ်ဦး (၃၀)က Fortify Rights ကို ပြောသည် မှာ “(အာဏာသိမ်းအုပ်စုရဲ့ အရာရှိတွေက) ကျွန်တော်ရဲ့ ဘာသာယုံကြည်မှု ကို မေးတယ်။ လူမျိုးကို မေးတယ်။... သူတို့က (လဝက ရုံးမှာ) “ဘင်္ဂါလီ” လို့ ရေးခဲ့ကြတယ်။ ... ကျွန်တော်တို့ နာမည်က ရိုဟင်ဂျာ ပါ။ ဒါပေမယ့် သူတို့က ဘင်္ဂါလီလို့ ပဲ ရေးခဲ့တယ်။¹

မောင်တောမြို့နယ်မှ အသက် ၂၆ နှစ်အရွယ် ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသမီး တစ်ဦးက ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရိုဟင်ဂျာများ အပေါ် ၂၀၁၆ စစ်တပ် ဦးဆောင်သော တိုက်ခိုက်မှုအတွင်း သူမ၏ မိသားစု သက်သေခံအချက်အလက် အားလုံး ဆုံးရှုံးခဲ့ပုံကို Fortify Rights အားပြောပြ ခဲ့ပါသည်။¹ သူမက “၂၀၁၆ အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်မှုအတွင်းမှာ မြန်မာ့စစ်တပ်က ကျွန်မယောက်ျားကို သတ်ပြီး ကျွန်မ တို့ အိမ်ကို မီးရှို့လိုက်တယ်။ ID ကဒ်တွေ အိမ်ထောင်စုစာရင်း စာရွက်တွေလို ကျွန်မတို့ အချက်အလက်မှတ်တမ်းတွေအပါအဝင် ပိုင်ဆိုင်မှုတွေ အကုန်လုံးကို ဆုံးရှုံးလိုက်ရတယ်” ဟုဆိုသည်။¹

သူမ ဆက်ပြောသည်မှာ “ကျွန်ရဲ့ သက်သေခံအချက်အလက်တွေ အားလုံးကို ဆုံးရှုံးလိုက်ရတော့ တစ်နေရာနဲ့ တစ်နေရာသွားလို့ မရတော့ဘူး။ ကျွန်မ အပြင်ထွက်မရတော့ NVC လက်ခံဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်တယ်။ အဲ့ဒါကို ၂၀၂၁ အောက်တိုဘာ ၈ ရက်နေ့မှာ ရတယ်” ဟုဆိုသည်။¹ ဤအမျိုးသမီး၏ NVC ဓာတ်ပုံကို Fortify Rights မှတ်တမ်းတွင် သိမ်းဆည်းထားပါသည်။¹

1 နေပြည်တော်ရှိ စစ်အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဌာနက ဆက်လက်ပြောဆိုခဲ့သည်မှာ “တရားမဝင် အကြမ်းဖက်အဖွဲ့ NUG နဲ့ ကျော်မိုးထွန်း တို့က နိုင်ငံအကျိုးစီးပွား၊ သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များနဲ့ ပြည်သူ့ဆန္ဒကို ဆန့်ကျင်ပြီးတော့ ‘ရိုဟင်ဂျာ’ဆိုတဲ့စကားလုံးကို အသိအမှတ်ပြုပြီး ၁၉၈၅ နိုင်ငံသားဥပဒေကို ဖျက်သိမ်းဖို့ တောင်းဆိုတာဟာ တကယ်စိုးရိမ်စရာကောင်းတယ်။ Myanmar Ministry of Foreign Affairs, “Myanmar Sees No Reason for UN’s Resolution Other Than a Politically Motivated Agenda,” November 19, 2021, https://www.meseoul.org/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=71&Itemid=341&limitstart=5.

1 Fortify Rights နှင့် with Z.B., A.Z., A.A., B.B တို့ အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ။ February 10, 2021, July 20, 2021, April 4, 2022။ ထို့အပြင် ဤအခြေအနေနှင့် ရင်းနှီးနေသော ကူညီကယ်ဆယ်ရေးလုပ်သားတစ်ဦးက အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် ဘင်္ဂါလီဟူသော အသုံးအနှုန်းကို ဆက်လက် သုံးစွဲနေကြောင်း Fortify Rights ကို ပြောကြားခဲ့သည်။ ၎င်းက “တကယ်တော့ မှတ်တမ်းတွေရယူရာမှ ဒါဟာ အဟန့်အတားတစ်ခုပါ။” “It’s actually one of the barriers towards obtaining documents. Rohingya don’t want their documents to say ‘Bengali.’” See, Fortify Rights communication with B.C., in undisclosed location, April 6, 2022

1 Fortify Rights နှင့် Z.H. အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ July 13, 2021.

1 Fortify Rights နှင့် Z.I. အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ July 19, 2021.

1 Fortify Rights နှင့် B.B အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ April 4, 2022.

194 Ibid.

195 Ibid.

196 Photograph of the NVC on file with Fortify Rights, October 8, 2021.

NVC လျှောက်ထားရန် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးရုံးသို့ သွားရောက်ရာတွင် အဆိုပါအမျိုးသမီးသည် ကျေးရွာ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံးမှ ထောက်ခံစာရရှိရန် မြန်မာငွေ ၂၀၀၀ ကျပ် (ခန့်မှန်းခြေ ၁ ဒေါ်လာခန့်) နှင့် ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံးတွင် နောက်ထပ် မြန်မာငွေ ၅၀၀၀ ကျပ် (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂.၇၀ ခန့်) ပေးကြောင်း ပြောပြခဲ့ပါသည်။ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးရုံးတွင် သူမသည် လျှောက်လွှာ လုပ်ငန်းစဉ် လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးအတွက် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးအရာရှိအား မြန်မာငွေ ၁၀,၀၀၀ ကျပ် (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅.၅၀ ခန့်) ကို ပေးချေခဲ့ရသည်။¹ လျှောက်ထားခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို ရှင်းပြရာတွင် သူမက အောက်ပါအတိုင်းဆိုသည်။

“လူမျိုးနဲ့ပတ်သက်ရင် သူတို့က “ဘင်္ဂါလီ” ကိုပဲ ခွင့်ပြုတယ်။ ... (လဝက က အရာရှိတွေက) “ဘင်္ဂါလီ”ကို ရေးဖို့ အတင်းပြော တယ်။ အဲတော့ “ဘင်္ဂါလီ” ပဲရေးခဲ့ရတယ်။ ကျွန်မရိုဟင်ဂျာမုန်း သူတို့သိတယ်လေ။ ဒါပေမယ့် သူတို့က ငါတို့ “ဘင်္ဂါလီ”ကိုပဲ သိတယ်။ ရိုဟင်ဂျာကို မသိဘူးဆိုပြီး ပြောတယ်။ ကျွန်မရဲ့ လူမျိုးအမှတ်သည် identity ကိုထည့်သွင်းခွင့်မရတော့ ကျွန်မ အရမ်း စိတ်ပျက်၊ ဝမ်းနည်းမိတယ်”¹

ရခိုင်ပြည်နယ် မင်းပြားမြို့နယ်မှ အသက် ၁၉ နှစ်အရွယ် ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားတစ်ဦးကလည်း ၂၀၂၂ မတ်လ ၂၅ ရက်နေ့က NVC ရယူရာတွင် “ဘင်္ဂါလီ” သတ်မှတ်ဖော်ပြရန်လိုအပ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အလားတူ ပြောပြခဲ့ပါသည်။¹ (အာဏာပိုင်တွေက)ကျွန်တော့် မိသားစုမှတ်ပုံတင်မစာရင်းထဲမှာပါတဲ့ အချက်အလက်အတိုင်း ရေးဖြည့်တယ်။ မိသားစုမှတ်ပုံတင်မစာရင်းမှာ ကျွန်တော်တို့ လူမျိုး နာမည်ကို “ဘင်္ဂါလီ”လို့ ဖော်ပြထားတယ်။ ဆိုတော့ ကျွန်တော့်ကိုလည်း “ဘင်္ဂါလီ”လို့ပဲ သူတို့ရေးခဲ့ကြတယ်။²

၎င်းအမျိုးသားသည် ရိုဟင်ဂျာကို “ဘင်္ဂါလီ” အဖြစ် အာဏာပိုင်များက သတ်မှတ်ဖော်ပြခြင်း အကြောင်းအရင်းကို ရှင်းပြခဲ့ ပါသည်။

NVC ကို လက်ခံဖို့ မြန်မာအာဏာပိုင်တွေ ကျွန်ုပ်တို့ကို ဖိအားပေးရတဲ့အကြောင်းအရင်းက (မြန်မာနိုင်ငံမှာ) ကျွန်တော်တို့ကို နိုင်ငံသားနဲ့ တိုင်းရင်းသားဖြစ်မှုကနေ ဖယ်ထုတ်ဖို့ ဗျူဟာ တစ်ရပ်အနေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ကို တရားမဝင်၊ ဝင်ရောက်လာသူ တွေ၊ ဘင်္ဂါလီတွေဆိုပြီး လုပ်ချင်ကြလို့ပဲ။...NVC လက်ခံလိုက်ခြင်းဟာ ခင်ဗျားကိုယ့်ကိုယ်ကို “ရွှေ့ပြောင်းဘင်္ဂါလီ” သတ်မှတ်လိုက်တာနဲ့ တူတူပဲ။ ကျွန်တော်တို့ (ရိုဟင်ဂျာ)တွေမှာ တခြားရွေးချယ်စရာမှ မရှိတော့တာ။ ဆေးဝါးအရေးပေါ်ကိစ္စ (သို့) အလုပ်ကိစ္စအတွက် စစ်တွေ၊ သို့မဟုတ်ရင် အခြားမြို့ပြတွေကို သွားဖို့ အချက်အလက်မှတ်တမ်းတွေ လိုအပ် တယ်လေ။²

ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး အာဏာပိုင်များကလည်း ရိုဟင်ဂျာများအတွက် နိုင်ငံသားအဖြစ် ရွေးချယ်ခွင့် မရှိကြောင်းကို သူ့အား ရှင်းပြခဲ့သည်။ ၎င်း အောက်ပါအတိုင်း ဆက်ပြောသည်။

လဝကအရာရှိ (အမည်ကိုထိမ်ချန်ထားပါသည်)ကို ကျွန်တော်တောင်းဆိုတယ်။ “ရခိုင်တွေလို NVC အစား နိုင်ငံသားကဒ် လျှောက်လို့ ရမလား”လို့။ သူက “မရဘူး” လို့ပြောတယ်။ ... လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးရုံးက တာဝန်ရှိသူပြောတာကတော့ “မင်းမှာ ရခိုင်လူမျိုးနဲ့တန်းတူ အခွင့်အရေး မရှိဘူး။ လောလောဆယ်တော့ နိုင်ငံသား မရနိုင်သေးဘူး” တဲ့။²

အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် NVC လက်ခံရေးအတွက် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအား ဖိအားပေးရန် နိုင်ငံတော်အတိုင်အပင်ခံ ဒေါ်အောင် ဆန်းစုကြည်လက်ထက်က အသုံးပြုခဲ့သော နည်းလမ်းများကို ဆက်လက်အသုံးပြုနေဆဲဖြစ်သည်။² ဥပမာ- ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းမှ အသက် ၅၇ နှစ်အရွယ် ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားတစ်ဦးက ၂၀၂၁ ဇူလိုင်တွင် လဝက အရာရှိများက ၎င်းတို့ ရွာကို ရောက်ရှိ ခဲ့ပုံကို Fortify Rights အား ပြောပြခဲ့သည်။²

1 Fortify Rights နှင့် B.B. အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ April 4, 2022. ထိုအပြင် ရခိုင်မှ ရိုဟင်ဂျာတစ်ဦးက ခရီးသွားကန့်သတ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ Al Jazeera ကို ပြောသည်မှာ “ကျွန်တော်တို့ ကျန်းမာရေးကိစ္စနဲ့ စစ်တွေကိုသွားရရင် အကန့်အသတ်တွေများပြီး အချိန်အရမ်းကုန်တယ်။ ပထမ ဘူးသီး တောင်က ခရိုင် လဝက ရုံးကို သွားရတယ်။ ပြီးရင် ဘူးသီးတောင်က ခရိုင် လဝက ရုံးကို သွားရတယ်။ ခရိုင်ရုံးတွေက ငြင်းခုံရင် ကျွန်တော်တို့ သွားမရ တော့ဘူး။ ကြည့်ရန် Kyaw Hsan Hlaing, “Myanmar’s Military Coup Prolongs Misery for Rohingya in Rakhine,” Al Jazeera, January 6, 2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/1/6/rohingya-myanmar-restrictions-on-freedom-of-movement>.

1 Fortify Rights နှင့် B.B. အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ April 4, 2022

1 Fortify Rights နှင့် B.D. အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ April 5, 2022

200 Ibid.

201 Ibid.

202 Ibid.

2 ၂၀၂၂ မတ်လတွင် ကူညီကယ်ဆယ်ရေးလုပ်သားတစ်ဦးက Fortify Rights အား “NVC လုပ်ငန်းစဉ်ပတ်သက်လို့ အာဏာမသိမ်းခင်နဲ့ အာဏာသိမ်းပြီး ဘာကြီးကြီးမားမား ခြားနားမှု ရှိပုံမရဘူး။ ဖြစ်နိုင်တဲ့ ခြားနားမှုတစ်ခုကတော့ အခုအခါ NVC လျှောက်သူတွေဟာ မြို့ထဲက လဝက ရုံးကိုသွားရတယ်။ အဲ့ တာက အကုန်အကျများတယ်။” Fortify Rights communication with B.Z., undisclosed location, Myanmar, March 14, 2022.

2 Fortify Rights နှင့် A.G. အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ September 24, 2021.

“(အရာရှိတွေက) “ဘယ်သူမှ NVC မရှိဘဲ ဒီမှာနေလို့မရဘူး။ ဒါမင်းတို့ နိုင်ငံမဟုတ်ဘူး။ မင်တို့ ဒါကို လက်ခံရမယ်။ ပြီးမှ နိုင်ငံသားလျှောက်ရမှာ” လို့ရှင်းပြရင်း NVC ကို လက်ခံဖို့ ပြောခဲ့တယ်။အဲလိုပဲ သူတို့ကျွန်တော်တို့ကို ဖိအားအရမ်းပေး တယ်။ အဲလိုလုပ်တာက ရွာကိုရောက်လာတဲ့ လဝကဌာနက အရာရှိတွေ ကိုယ်တိုင်ပဲ။”

ငါးနှစ်နီးပါး ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသော မောင်တောမြို့နယ်မှ ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားတစ်ဦးက ထောင်ကလွတ်မြောက်ဖို့ NVC ကိုလက်ခံရန် အာဏာသိမ်းအုပ်စုမှ အတင်းအကျပ်ခိုင်းစေခဲ့ပုံကို Fortify Rights အားပြောပြခဲ့ပါသည်။ “(အာဏာသိမ်းအုပ်စုရဲ့ ထောင်နဲ့ လဝက အရာရှိတွေက)ကျွန်တော်တို့ကို (NVC) လက်ခံဖို့ အတင်းအကျပ် ခိုင်းတယ်။ မဟုတ်ရင် ကျွန်တော်တို့ကို လွတ်ပေးမှာ မဟုတ်ဘူး။ စာရွတ်အမျိုးမျိုးပေါ်မှာ လက်မှတ်တွေ အများကြီး ထိုးခဲ့ရတယ်။ NVC လျှောက်လွှာမှာ ကျွန်တော်တို့ကို ဘင်္ဂါလီ လို့ဖော်ပြကြ တယ်။”

ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရိုဟင်ဂျာ နောက်တစ်ဦးကလည်း “ကျွန်တော်တို့က NVC ကိုလက်ခံပြီးတော့ “ဘင်္ဂါလီ” မဖြစ်ချင်ဘူး။ သိသိလျက် နဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ မူလ Identity ကို လက်လွတ်ဖို့ ဘယ်လို သဘောတူနိုင်မှာတုန်း” ဟု Fortify Rights ကိုပြောပြခဲ့သည်။

အာဏာသိမ်းမှုနှင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအပေါ် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရုံနဲ့ဆိုက်များရှိနေခဲ့သော်လည်း နေရပ်စွန့်ရိုဟင်ဂျာ အနည်းအကျဉ်းသည် အာဏာသိမ်းပြီးချိန်မှ စ၍ မြန်မာနိုင်ငံသို့ အလွတ်သဘော ပြန်ရောက်လာခဲ့ကြသည်။² Fortify Rights သည် “လူမျိုး”၊ “ဘာသာ” စသည့် အခန်းကဏ္ဍပါရှိသော အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ လူမှုကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ ထုတ်ပြန်သည့် ဖြည့်စွက် “လက်ခံမှု ပုံစံ” (ဘင်္ဂါလားဒေ့ရှ်မှ ရိုဟင်ဂျာများ နေရပ်ပြန်ရန် စိစစ်သည့် ပုံစံ)တစ်ခုကို ရရှိခဲ့ သည်။ မြန်မာနိုင်ငံပြန်မည့် ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များအတွက် ဖြည့်စွက်ထားသော ဤ ပုံစံတွင် လျှောက်ထားသူ၏ “လူမျိုး”ကို “ဘင်္ဂါလီ”ဟု ထည့်သွင်းထားသည်။²

အာဏာသိမ်းပြီး ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော်လည်း အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ ရိုဟင်ဂျာအနည်းစု သည် မြန်မာနိုင်ငံ ရခိုင်ပြည်နယ်သို့ အလွတ်သဘော ပြန်လည်ရောက်ရှိလာကြသည်။²⁰⁸ Fortify Rights သည် စစ်အစိုးရအုပ်ချုပ် သည့် လူမှုဝန်ထမ်းကယ်ဆယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ထုတ်ပြန်ထားသော “ညွှန်စာရင်းဖောင်” တွင် ဖြည့်သွင်းထားသော သော ဖိုင်များကို ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ ပြန်လည်နေရာချထားရေး—ဘင်္ဂါလားဒေ့ရှ်ပြန်လာသော ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များအတွက် စိစစ်ရေးပုံစံ —“လူမျိုး” နှင့် “ဘာသာတရား” အတွက် ကဏ္ဍတစ်ခု ပါဝင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လာသော ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များအတွက် ဖြည့်စွက်ပုံစံတွင် လျှောက်ထားသူ၏ “လူမျိုး” ကို “ဘင်္ဂါလီ” အဖြစ် စာရင်းသွင်းထားသည်။

205 Ibid

2 Fortify Rights နှင့် ZF တို့ အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ May 29, 2021.

207 Fortify Rights interview with A.G., Rakhine State, Myanmar, September 24, 2021.

2 မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာများကို နေရပ်အနံ့ မိန့်ပို့မှုများရှိနေသော်လည်း နေရပ်စွန့်ရိုဟင်ဂျာများကြား မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဇာတိရပ်မြေသို့ ပြန်လိုသည့် ပြင်းပြသော စိတ်ဆန္ဒသည် ဆက်လက်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ဥပမာ- Fortify Rights မှ ပုံစံသည့် ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည် သူတော်အဖွဲ့တစ်ခုက ပြုလုပ်ခဲ့သော စစ်တမ်း ကောက်လေ့လာမှုတစ်ခုအရ စစ်တမ်းကောက်ခဲ့သည့် ဘင်္ဂါလားဒေ့ရှ်မှ ရိုဟင်ဂျာအများစု (၉၄.၇ ရာနှုန်း)က “နိုင်ငံသားဖြစ်မှု”(၉၂.၅ ရာနှုန်း)၊ ဆုံးရှုံးမှုအတွက် လျော်ကြေး (၈၅.၉ ရာနှုန်း)၊ ကာကွယ်မှု (ဥပမာ - UN လုံခြုံရေးတပ်)(၇၅.၄)၊ လွတ်လပ်မှု (ခရီး၊ ကျောင်း စသည်)များ အပါအဝင် နေရပ်မပြန်မီ ကြိုတင် စီစဉ်သည့် အခြေအနေ အရပ်ရပ်ရှိခဲ့ပါက အိမ်ပြန်လိုသည့် ဆန္ဒရှိကြကြောင်း အစီအရင်ခံခဲ့ရသည်။ Fortify Rights, “The Torture in My Mind”: The Right to Mental Health for Rohingya Survivors of Genocide in Myanmar and Bangladesh, December 10, 2020, <https://www.fortifyrights.org/downloads/The%20Torture%20in%20My%20Mind%20-%20Fortify%20Rights%20-%20December-10-2020.pdf>. In May 2021, the junta-run media The GlobalNew Light of Myanmar reported the return of 790 displaced Rohingya. “Repatriation Process of Displaced Persons from Rakhine State to Bangladesh Is Underway,” The Global New Light of Myanmar, May 23, 2021, <https://www.gnlm.com.mm/repatriation-process-of-displaced-persons-from-rakhine-state-to-bangladesh-is-underway/>.

2 Fortify Rights မှ သိမ်းဆည်းထားသည့် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ၊ လူမှုကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန “လက်ခံမှုပုံစံ” May 8, 2021. ကောဘာဇာမှ ဒုက္ခသည်များက အခြေအနေများသည် မြန်မာသို့ ပြန်ရန် မသင့်တော်ကြောင်း ဆိုသည်။ ဥပမာ - ၂၀၂၂ ဧပြီလတွင် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား တစ်ယောက် Fortify Rights ကို အောက်ပါအတိုင်း ပြောသည်။

ကိုယ်ဟာကိုယ် ဘင်္ဂါလီလို့ မှတ်ယူပြီးတော့ NVC ကို လက်ခံရမယ်ဆိုရင် ဗမာ (မြန်မာနိုင်ငံ) ကို မပြန်ဘူး။ ဆရာ Mohib Ullah (ကွယ်လွန်သူ Mohib Ullah သည် ၂၀၂၁ စက်တင်ဘာလတွင် လုပ်ကြံခံခဲ့ရသည်) ပြည်တွင်းနဲ့ ပြည်ပတွေမှာ အဆိုပြုခဲ့တဲ့ အခြေအနေအတိုင်းဆိုရင်တော့ ကျွန်တော်တို့ သွားလို့ရတယ်။ ကျွန်တော်တို့ သွားမှာ။ အခွင့်အရေးဆိုတာ ကျွန်တော်တို့အိမ်၊ ကျွန်တော်တို့မြေ၊ ဘဝနဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှုအရလုံခြုံရေးနဲ့ အဲဒီနိုင်ငံက တခြား နိုင်ငံသားတွေလို နေထိုင်နိုင်ရေးပါ။

Fortify Rights interview with B.E., Cox’s Bazar District, Bangladesh, April 14, 2022.

ပန်းခင်းစီမံချက် - ပြည်လုံးကျွတ် နိုင်ငံသားစိစစ်မှု

ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်းနှင့် ပြည်မတွင် အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် ပန်းခင်း ဟုခေါ်သော ပြည်လုံးကျွတ် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေး ကမ်းပိုင်းတစ်ခုကို စတင်ရန် ကြိုးစားခဲ့သည်။ ၂၀၂၁ မေလ ၇ ရက်တွင် အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အား ဝန်ကြီးဌာန အကြီးအကဲ ဦးမြင့်ကြိုင်က ပန်းခင်းစီမံချက်သည် သက်သေခံမှတ်တမ်းများ မရှိသေးသည့် “အသိအမှတ်ပြု တိုင်းရင်းသားလူမျိုး”အားလုံးကို သက်သေခံကဒ်များ ပေးအပ်မည်ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။^၂ အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် ၂၀၂၀ ရွေးကောက်ပွဲတွင် NLD မဲအပြတ်အသတ် အနိုင်ရရှိမှု၏ အကြောင်းအရင်းဖြစ်သည်ဟု စစ်တပ်မှ အခိုင်အမာပြောဆိုသည့် “ဆိုးဝါးသော မဲစာရင်းလိမ်လည်မှု”ကို ဖြေရှင်းရန် ဤစီမံချက်ကို စတင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။^၂

၂၀၂၁ ဇူလိုင် ၁၄ အာဏာသိမ်းအုပ်စုမှ ထိန်းချုပ်သည့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနက “နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ၁၉၈၅ နိုင်ငံသားဥပဒေနှင့် အညီ ဆောင်ရွက်မည်” ဟု ပြည်သူ့သိ အတည်ပြု ပြောကြားခဲ့ပါသည်။^၂ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်က “နိုင်ငံစိစစ်ရေးကဒ်များကို မြန်မာနိုင်ငံသား မိဘများမှ မွေးဖွားလာသည့် နိုင်ငံသားအားလုံးကို ထုတ်ပေးရမည်။ သက်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကဒ်များကို ၁၉၈၅ မြန်မာနိုင်ငံသား ဥပဒေအရ ဆက်စပ်နိုင်ငံသား နှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ထိုက်သူ အားလုံးကို ထုတ်ပေးရမည်” ဟု ဆက်လက် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။^၂

ပန်းခင်းစီမံချက်၏ ညွှန်ကြားချက်အရ မြို့နယ်အဆင့်အာဏာပိုင်များအား တချို့လူမျိုးစုများ၏ အပြည့်အဝနိုင်ငံသား ဖြစ်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ထားသည့် ၁၉၈၅ နိုင်ငံသားဥပဒေနှင့်အညီ အိမ်ထောင်စု စာရင်းများ၏ တိကျမှုကို စိစစ်ရန်နှင့် “သင့်တော်သောကဒ်”များကို ထုတ်ပေးရန် ရွေးချယ်ခန့်အပ်ထားပါသည်။^၂ ၁၉၈၅ နိုင်ငံသားဥပဒေနှင့် ၎င်းမှ အာဏာ အပ်နှင်းထားသည့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်အရ ရိုဟင်ဂျာများကို နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးအပြည့်အဝရရှိခြင်းမှ ဖယ်ထုတ်ထား သောကြောင့် ရိုဟင်ဂျာအများစုသည် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် အရည်အချင်းမပြည့်မီနိုင်ဘဲ NVC များ ကိုသာ လက်ခံ ရသည်။^၂

ဤ ကြိုးပမ်းမှုတစ်ခုတည်းအဖြစ် ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း မောင်တောရှိ မြို့နယ် စီမံကိန်း စီမံခန့်ခွဲရေး (ဌာန)သည် ၂၀၂၁ မေလ ၁၁ ရက်တွင် ၎င်း၏ ရုပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများဆီသို့ ရုံးတွင်းညွှန်ကြားချက်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့

၂ ကြိုကမ်းပိုင်းသည် နိုင်ငံတဝှမ်း ခန့်မှန်းခြေ လူဦးရေ ၄ သန်းကို ကဒ်များထုတ်ပေးလိမ့်မည်ဟု ယူဆရသည်။ “Myanmar Nationals Can Grab the Rights of Citizens: Pankhin Project,” The GlobalNew Light of Myanmar, May 8, 2021, <https://www.gnlm.com.mm/myanmar-nationals-can-grab-the-rights-of-citizens-pankhin-project/>. “Consider How to Develop the Country,” The Global New Light of Myanmar, August 24, 2021, https://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/2021/08/24_August_21_gnlm.pdf. Fortify Rights research focuses on the Pan Khin in Rakhine State although junta-run media indicates that the project is ongoing in Yangon Region likely to try to track dissidents. The Global New Light of Myanmar states:

Issuance of citizenship scrutiny cards must be done to the people residing in Yangon Region to have smooth travelling . . . Yangon Region Chief Minister U Hla Soe reported on happening of terror attacks in the Region . . . Region ministers and officials also reported on rule of law, security measures and declining of violent attacks, crime reduction, and implementation of Pan Khinn project to issue CSCs to the people.

See, “Administrative Officials Need to Take Severe Action Under the Law Without Bias Against Those Who Harm Security Measures: Senior General,” The GlobalNew Light of Myanmar, October 11, 2021, <https://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/2021/10/11-10-20211.pdf>.

၂၀၂၁ “Entire People, All Administrative Bodies Need to Join,” The Global New Light of Myanmar, December 21, 2021, https://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/2021/12/14_Dec_21_gnlm-1.pdf. Furthermore, an aid worker with knowledge of the project told Fortify Rights, “The Phan Khin project is a mobile exercise conducted by Ministry of Immigration and Population to facilitate the issuance of documents–birth certificates, household lists, and citizenship cards.” Fortify Rights communication with B.C., April 6, 2022.

၂၀၂၁ Myanmar Office of the Commander-in-Chief of Defence Services, “Myanmar Rejects the Draft Resolution Tabled by OIC,” July 14, 2021, <https://cinccds.gov.mm/node/13530?d=1>.

၂၀၂၁ “The Government Will Provide Necessary Assistance for Generating Electricity through Solar Panels, Says Senior General,” The Global New Light of Myanmar, December 15, 2021, https://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/2021/12/15_Dec_21_gnlm.pdf. Global New Light of Myanmar, December 15, 2021, https://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/2021/12/15_Dec_21_gnlm.pdf.

၂၀၂၁ Township Administrative Committee of Maungdaw, “Guidance Related to the Flower Bed Project,” May 11, 2021, on file with Fortify Rights, unofficial translation. Burma Citizenship Law. See also, Fortify Rights, “Tools of Genocide.”

၂၀၂၁ For example, during a meeting on June 10, 2021, the Immigration and Citizenship Verification Working Committee confirmed that the NVC process would be implemented in Rakhine State. “Immigration and Citizenship Verification Working Committee Holds Meeting (1/2021),” The Global New Light of Myanmar, June 11, 2021, <https://www.gnlm.com.mm/immigration-and-citizenship-verification-working-committee-holds-meeting-1-2021/>.

သည်။¹ မြို့နယ်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌ အောင်ရဲမှ လက်မှတ်ထိုးထားသည့် အဆိုပါညွှန်ကြားချက်သည် အာဏာပိုင်များအား (ရိုဟင်ဂျာကို ရည်ရွယ်သော) ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၏ အမည်စာရင်းကို စုဆည်းကောက်ယူ ရန်ညွှန်ကြားထားပြီး မြန်မာနိုင်ငံရှိ တခြားသူများအား ပန်းခင်းစီမံချက်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် နိုင်ငံသား အခွင့်အရေးကို ခွဲခြားစွာ ငြင်းပယ်နိုင်ပါသည်။² ပန်းခင်းစီမံချက်အတွင်း ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရိုဟင်ဂျာများကို NVC ထက်သာလွန်သည့် တစ်ခုခုကို ထုတ်ပေးမည်လားဟူသည့် အချက်မှာကား သဲသဲကွဲကွဲ မရှိလှပေ။³

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ၊ အစောပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ တရုတ်ထိုးမြင့်မားလာခဲ့ COVID-19 အလျင်အမြန် ကူးစက်ပြန့်ပွား မှုသည် ပန်းခင်းစီမံကို နှေးကွေးစေခဲ့သည်။⁴ ၎င်းကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် COVID-19 နှင့်ဆက်စပ်သည့် သေဆုံးမှု အရှိန်အဟုန်မြင့်မားနေချိန်အတွင်း အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် အိမ်ထောင်စုအားလုံးကို တရားဝင်မှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် အတူ စေ့စော်ချက်နှင့်အတူ ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးကို သက်သေခံကဒ်နှင့် နိုင်ငံသားကဒ်များ ထုတ်ပေးရန်ရည်ရွယ်သည့် ပန်းခင်းစီမံချက်ကို အရှိန်မြှင့်ရန် တောင်းဆိုညွှန်ကြားခဲ့သည်။⁵ အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် ၂၀၂၁ ဇူလိုင်တွင် “သက်ဆိုင်ရာ တိုင်ဒေသနှင့် ပြည်နယ်များရှိ နေရပ်စွန့်ပြည်သူများ” အထိ စီမံကိန်းတိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ဟု လည်းဆိုသည်။⁶

NVC နှင့် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်နှင့် သက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ

အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်မီ ရခိုင်ပြည်နယ်အခြေအနေနှင့် အလားတူ အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် ရိုဟင်ဂျာများအား မြို့နယ်အချင်းချင်း (သို့) ရှားရှားပါးပါး တချို့အခြေအနေများတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်အပြင်ပသို့ ယာယီခရီးသွားရန် NVC နှင့် ပုံစံ-၄ (နိုင်ငံခြားသားများ အတွက် ယာယီခရီးသွား ခွင့်ပြုမိန့်)ကို ရယူစေခဲ့သည်။⁷ ၂၀၂၁ မေလတွင် မောင်တောမြို့နယ်မှ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားတစ်ဦးက “လုံခြုံရေးတပ်တွေက အခု သတိရှိပြီး အရမ်းတင်းကျပ်တယ်။ White Card ဖြတ်ပိုင်းနဲ့ ကျွန်တော် ခရီးသွားလို့ မရတော့ဘူး။ (စစ်ဆေးရေးဂိတ်တွေမှာ) ရခိုင်တွေကို ကျွန်တော်တို့လောက် မတားဘူး၊ မစစ်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ ရိုဟင်ဂျာတွေကို နိုင်ငံသားတွေ အဖြစ် အသိအမှတ် မပြုကြပေမယ့် တခြားလူတွေကိုတော့ ပြုထားတယ်။” ဟု Fortify Rights အားပြောပြသည်။⁸

ဒီအာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်းမှာ (အာဏာသိမ်းအုပ်စုက) ခရီးသွားကန့်သတ်မှုတွေကို စပြီး ပိုတင်းကျပ်ပစ်တယ်။ လူတွေက လွယ်လွယ်ခရီးသွားလို့မရတော့ဘူး။ NVC ကိုင်ထားတဲ့သူတွေတော့ သွားလို့ရတယ်။ လူတွေက သက်ဆက်ရှင်ဖို့လိုတယ်

216 Directive to the Township Planning Administration of Maungdaw, May 11, 2021, official translation on file with Fortify Rights.
2 “ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ” ဟူသော စကားသည် ၁၉၈၀ အစောပိုင်းနှစ်များကတည်းက ယခင်အစိုးရများမှ နိုင်ငံခြားသားဟူသောအချက်ကို အသားပေးရန် ဘင်္ဂလီ (သို့) တခြားစကားလုံးများကို သုံးကာ အသိအမှတ်ပြုဖို့ငြင်းဆန်သည့် ရိုဟင်ဂျာ (သို့) တခြားလူမျိုးများအား ရည်ညွှန်းသော စကားဖြစ်ပါသည်။ Directive to the Township Planning Administration of Maungdaw, May 11, 2021, official translation on file with Fortify Rights.
218 Township Administrative Committee of Maungdaw, “Guidance Related to the Flower Bed Project,” May 11, 2021, on file with Fortify Rights, unofficial translation. Under the 1949 Residents of Burma Registration Act, Myanmar residents are required to register members of their household and maintain “household lists.” Rakhine State immigration officials and members of the Border Guard Police in northern Rakhine State conduct annual household surveys and photograph Rohingya households with their household lists since the 1990s. Rohingya are also required to promptly report any change to their family situation— including births, deaths, relocations, and marriages—to their respective Township Administration Office. The Residents of Burma Registration Act, 1949. See also, Norwegian Refugee Council, The Seagull: Human Rights, Peace and Development, the Statelessness Network Asia Pacific, and the Institute on Statelessness and Inclusion, “A Gender Analysis of the Right to a Nationality in Myanmar,” March 2018, <https://www.nrc.no/resources/reports/a-gender-analysis-of-the-right-to-a-nationality-in-myanmar/>, p. 42; Fortify Rights, “Tools of Genocide,” p. 57.
2 ကြည့်ရန်၊ ဥပမာ- Fortify Rights နှင့် A.C., နေရာကိုထိန်ချိန်ထားပါသည်။ August 10, 2021။ ၂၀၂၁ ဇူလိုင် အစပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၃ ရာနှုန်းမျှသာ ကာကွယ်ဆေးထိုးနိုင်ခဲ့ပြီး သေဆုံးမှုများစွာအတွက် COVID-19 တာဝန်ရှိ။ Naw Theres, “Myanmar Plunges into Deadly Third Covid-19 Wave,” The Diplomat, July 19, 2021, <https://thediplomat.com/2021/07/myanmar-plunges-into-deadly-third-covid-19-wave/>.
220 “The Fifth Month of the State Administration Council Government,” TheGlobalNew Light of Myanmar, Ju ly 22 , 2021, [ht tps://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/2021/07/22_July_21_gnlm.pdf](https://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/2021/07/22_July_21_gnlm.pdf). See also, “Pan Khin Project Important for Socio-Economic Lives of Citizens: I & P Union Minister,” The Global New Light of Myanmar, August 15, 2021, https://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/2021/08/15_August_21_gnlm.pdf.
221 “The Sixth Month of the State Administration Council,” The Global New Light of Myanmar, September 1, 2021, https://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/2021/08/1_Sept_21_gnlm.pdf.
2 ပုံစံ-၄ လျှောက်လွှာတွင် ရဲမှကင်းရှင်းကြောင်း ထောက်ခံစာနှင့် ကျေးရွာမှထွက်ကြောင်းမှတ်တမ်းတို့ကို ပုံမှန် လိုအပ်ပါသည်။ ကြည့်ရန်- Independent Rakhine Initiative, Freedom of Movement in Rakhine State, March 2020, <https://www.rohingyapost.com/freedom-of-movement-in-rakhine-state-report-by-independent-rakhine-initiative/> p. 13. See also, Fortify Rights, “U.N. Security Council: Take Urgent Action Against Myanmar Military Junta,” December 7, 2021, <https://www.fortifyrights.org/mya-inv-2021-12-06/>. See for example, Fortify Rights interviews with Z.C., A.I., A.B., Rakhine State, Myanmar, May 25, August 9, and March 25, 2021,
2 Fortify Rights နှင့် Z.C တို့အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ May 25, 2021.

လေ။ သူတို့ကို NVC လက်မခံလို့ မရတဲ့ အခြေအနေကို တွန်းပို့ထားတာ။ ...ကျွန်တော်တို့ ဒီသွားနေတဲ့ လမ်းကြောင်းကို ကြည့်မယ်ဆိုရင် သွားလာရေးကန့်သတ်ချက်က NLD လက်ထက် ထက် ပိုများနေတာကို တွေ့ရမယ်”²

၁၇ နှစ် အရွယ် ရိုဟင်ဂျာ မိန်းကလေးတစ်ဦးက ၂၀၂၁ နှစ်အလယ်လောက်တွင် ဘူးသီးတောင်နှင့် ပဲခူးကြား ခရီးသွားခဲ့သည့် အခြား လူ ၁၂ ယောက်နှင့်အတူ ခရီးသွားနှင့် လဝကဆိုင်ရာပြစ်မှုနှင့် ဆက်စပ်၍ ရခိုင်ပြည်နယ် အလယ်ပိုင်းရှိ အမည်မသိသည့် နေရာတစ်ခု တွင် ရက်ပေါင်း ၂၀ ကျော်ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရကြောင်း Fortify Rights အား ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ အာဏာသိမ်းအုပ်စုက အဆိုပါ လူအုပ်စုကို ပွဲစားအကူအညီဖြင့် မလေးရှားနိုင်ငံသို့ ခရီးသွားရန်ကြိုးပမ်းမှုအတွက် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ သူမအားလွတ်ပေးမှုအပြီး တွင် ရခိုင်ပြည်နယ် အလယ်ပိုင်းမှ သူမ၏မြို့နယ်သို့ အပြန်တွင် အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ တာဝန်ရှိသူများက သူမကို ထပ်မံ တားဆီးခဲ့ ကြသည်။ “ကျွန်မ ပဲခူးနဲ့ စစ်တွေကြားမှာ ရှိနေချိန် ကျွန်မကို (အာဏာသိမ်းအုပ်စုက) NVC အတင်းအကြပ် ယူခိုင်းခဲ့တယ်။ ... ကျွန်မ NVC မလိုချင်ဘူး။ NVC ကို လက်မခံရင် သူတို့ ကျွန်မကို ရိုက်ကောင်းရိုက်မှာ” ဟု သူမကဆိုသည်။²

အဆိုပါမိန်းကလေးသည် ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရစဉ် ၎င်း၏ အတွေ့အကြုံကိုပြောပြသည်။

“ရက်တွေတော့ မမှတ်မိတော့ဘူး။ ကျွန်မတို့ကို (၂၀၂၁) မေ သို့မဟုတ် ဇွန်မှာ ဖမ်းခဲ့ကြတာ...(ထိန်းသိမ်းခံရတဲ့ထဲမှာ) ယောက်ျားရော၊ မိန်းမရော ပါတယ်။ ရဲတွေက ယောက်ျားတွေကို ရဲအချုပ်ခန်းထဲမှာ ရိုက်ကြတယ်။ ... ကျွန်မကိုယ်တိုင်တွေ့ ခဲ့တာ။ ကျွန်မတို့ ရှေ့မှာပဲ ဖြစ်တာလေ။ ရဲတွေက သူတို့ကို တုတ်တွေနဲ့ရိုက်၊ လက်သီးတွေနဲ့ ထိုးတာ။ ရဲတွေက သူတို့ရဲ့ မျက်နှာတွေ၊ နံဘေးတွေကို ရိုက်တယ်။ ပြီးတော့ ကန်တယ်။ သူတို့က သေနတ်ဒင်နဲ့လည်း ထုခဲ့ကြတယ်။”²

၂၀၂၂ မတ်လတွင် ရိုဟင်ဂျာဦးဆောင်သော လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်သည့် Women’s Peace Network က မြန်မာ့ အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီမှစ၍ ခွင့်ပြုချက်မရဘဲ ခရီးသွားခြင်းအတွက် အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးများအပါအဝင် အနည်းဆုံး ရိုဟင်ဂျာ ၈၅၀ ကို ဖမ်းဆီး၊ ထိန်းသိမ်းခဲ့သည့်ဟု အစီအရင်ခံခဲ့သည်။²

NVC လိုအပ်ချက်အပြင် အာဏာသိမ်းအုပ်စုသည် ပုံစံ-၄ ကို ယူရသည့် ယခင်ခွဲခြားဆက်ဆံရေး မူဝါဒဟောင်းများကို ပြန်လည် ထည့်သွင်းဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ Fortify Rights မှပြန်လည်သုံးသပ်ထားပြီး အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ ဘူးသီးတောင်မြို့နယ် အတွေ့တွေ အုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနမှ ၂၀၂၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၅ နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် အုပ်ချုပ်ရေးအမိန့်တစ်ခုသည် “ဘင်္ဂလီလူမျိုးများသည် တရားဝင်ခွင့်ပြုချက် (ပုံစံ-၇)ရရှိပြီးမှသာ ခရီးသွားနိုင်သည်”နှင့် အမိန့်ကို ချိုးဖောက်သူသည် တည်ဆဲဥပဒေအရ “ပြင်းထန်စွာ အရေးယူခြင်းခံရမည်”ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ၎င်းအမိန့်က “မြို့နယ်လုံခြုံရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ကာကွယ်ရန်” ကန့်သတ်ချက်များလိုအပ်သည်ဟု ဆက်လက်ဖော်ပြထားပါသည်။²

ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့နယ် စစ်တွေခရိုင် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အား ဝန်ကြီးဌာနမှ Fortify Rights ရရှိထားသည့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့ ရက်စွဲပါ သီခြားရုံးတွင်းစာတစ်ခုတွင် ဦးစီးအရာရှိချုပ် ဦးဝင်းမြင့်က ရခိုင်ပြည်နယ် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး နှင့် ပြည်သူ့အင်အား ဝန်ကြီးဌာန သွန်ကြားရေးမှူးအား “တရားမဝင်ခရီးသွားခြင်း”အတွက် “ဘင်္ဂလီ” ၄၅ ဦးကို ဖမ်းဆီးအရေးယူ ထားကြောင်း အကြောင်းကြားခဲ့ပါသည်။ ဤစာအရ ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့နယ် တရားရုံးက အဆိုပါအဖွဲ့မှ လူပုဂ္ဂိုလ်များကို အောက်တိုဘာ ၂၁ ရက်တွင် စီရင်ကာ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခဲ့ပြီး နိုဝင်ဘာ ၂ ရက်တွင် အာဏာပိုင်များသည် အဆိုပါအုပ်စုတွင်ပါဝင်သော ကလေးငယ်များ ကို လွှတ်ပေးခဲ့သည်။ ဤအစီရင်ခံစာရေးသားချိန်အထိ အရွယ်ရောက်ပြီးသူ ၅ ဦးမှာ ထိန်းသိမ်းခံထားရဆဲဖြစ်သည်။²

ဘူးသီးတောင်မြို့နယ် တောင်ပိုင်းမှ အသက် ၂၅ နှစ်အရွယ် ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားတစ်ဦးက ခရီးသွားရာတွင် ပုံစံ-၄ ဆက်လက် လိုအပ်နေမှုကို Fortify Rights အား ၂၀၂၁ ဒီဇင်ဘာတွင် အတည်ပြု ပြောကြားခဲ့သည်။ “ကျွန်တော် (ဘူးသီးတောင်မြို့နယ်က) မောင်တောမြို့နယ်ကို သွားဖို့ ပုံစံ-၄ ယူခဲ့ရတယ်။...ကျွန်တော် စပါးရိတ်ဖို့ မောင်တော မြောက်ဖက်ကို သွားတာ။ ...မောင်တောကို သွားတဲ့အခါ စစ်ဆေးရေးဂိတ် ၃ ခုမှာ (အာဏာသိမ်းစစ်တပ်တွေက) ပုံစံ-၄ ကို စစ်ဆေးခဲ့ကြတယ်”ဟု ၎င်းက ပြောသည်။²

2 Fortify Rights နှင့် A.I တို့အင်တာဗျူး ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ March 13, 2022.
2 Fortify Rights နှင့် A.B တို့အင်တာဗျူး ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ August 9, 2021။ အင်တာဗျူးချိန်တွင် Fortify Rights သည် မိန်းကလေး၏ အုပ်ထိန်းသူအိမ်မှ ခွင့်ပြုချက်ကို လက်ခံရရှိခဲ့သည်။
226 Ibid.
227 Women’s Peace Network, “Rohingya Update: Arbitrary Arrest and Detention of Rohingya Since the Attempted Coup,” March 2, 2022, https://mcusercontent.com/6819ae24e30bd9a9db0322d69/files/2a79f5e9-4d82-bf0a-7c7e-702bc869a5c2/Briefe_on_Arbitrary_Arrest_Detention.pdf.
2 ဘူးသီးတောင်မြို့အတွေ့တွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနသည် နိုဝင်ဘာ ၂၅ အမိန့်ကို ရုံးတွင်းစာတစ်ဆောင်နှင့်ပူးတွဲ၍ မြန်မာစစ်တပ်၊ ရဲနှင့် နယ်ခြားစောင့် ဗိုလ်မှူးများအပါအဝင် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားရေးတာဝန်ရှိသူများသို့ အဆင့်ဆင့် ပေးပို့ခဲ့သည်။ Order on file with Fortify Rights, November 25, 2021. See also, Fortify Rights, “U.N. Security Council: Take Urgent Action Against Myanmar Military Junta.”
229 Ibid.
2 Fortify Rights နှင့် A.H.တို့ အင်တာဗျူး ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ December 1, 2021

မင်းပြားမြို့နယ်မှ အသက် ၁၉ နှစ်အရွယ် နောက်ထပ် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားတစ်ဦးကလည်း NVC ကဒ်ကိုင်ဆောင်ထားသူများသည် ခရီးသွားရန် ပုံစံ-၄ လိုအပ်နေသေးကြောင်း Fortify Rights အား ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ “သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကဒ် မပေးတော့ လောလောဆယ် ကျွန်တော် NVC ပဲကိုင်ထားတယ်။ ID ကဒ်မရှိဘဲ ခရီးသွားဖို့က မဖြစ်နိုင်ဘူးလေ။ NVC နဲ့ ခရီးသွားတဲ့အခါ ပုံစံ-၄ ကိုပါ လျှောက်ရသေးတယ်”ဟု သူက ဆိုသည်။²

ရိုဟင်ဂျာများသည် ၎င်းတို့၏ စေတနာအတိုင်း ခရီးသွားကန့်သတ်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် စိန်ခေါ်မှုကို ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ဥပမာ-ဘူးသီးတောင်မြို့နယ်မှ အသက် ၃၀ အရွယ် ရိုဟင်ဂျာလုပ်ငန်းပိုင်ရှင်တစ်ဦးက ၎င်း၏ လုပ်ငန်းကို ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ရန် NVC ရယူခဲ့ရကြောင်း Fortify Rights အားပြောကြားခဲ့သည်။ သူက “ကျွန်တော် မောင်တောမှာ ဟင်းသီးဟင်းရွက် ရောင်းတာပါ။...ဒီမတိုင်ခင်ကျွန်တော်မှာ NVC မရှိတော့ ကျွန်တော် ဟင်းသီးဟင်းရွက်လုပ်ငန်းကို မလုပ်နိုင်ခဲ့ဘူး” ဟုဆိုသည်။³

၂၀၂၁ ခုနှစ် မေလတွင် NVC ရရှိခဲ့သည့် ဘူးသီးတောင်မြို့နယ်မှ နောက် ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားတစ်ဦးကလည်း ၎င်း၏ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုကို ဆက်လုပ်ရန် NVC ရယူခဲ့ရပုံကို အလားတူပြောပြခဲ့ပါသည်။

ကျွန်တော် NVC ကိုလက်ခံခဲ့တာ အခုဆိုရင် နှစ်လခွဲရှိပြီ။ အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းမှာ ကျွန်တော် ယူလိုက်တာပါ။ ဘူးသီးတောင် လဝက ရုံးက NVC ကိုယူခဲ့တာ။ ဒီမှာ(ဘူးသီးတောင်)ဘာလုပ်ငန်းမှ မရှိတဲ့အတွက် NVC ကို ယူခဲ့ရတာပါ။ ပြီးရင် ကျွန်တော်လမ်းမှာ ကားမောင်းရတယ်လေ။ ကျွန်တော်တို့ မောင်တောနဲ့ ဘူးသီးတောင်ကို သွားလို့မှမရတာ။ ဒါ့ကြောင့် ကျွန်တော် NVC ကိုလက်ခံခဲ့ရတာ။⁴

သူသည် NVC ပါမလာခြင်းအတွက် စစ်တပ်စစ်ဆေးရေးဂိတ်တွင် ခြိမ်းခြောက်ငွေညှစ်ခံခဲ့ရသည့် ယခင်အတွေ့အကြုံကိုလည်း ပြောပြပါသည်။ “သူတို့ လေးမိုင်စစ်ဆေးဂိတ်မှာ ကျွန်တော်ဆီက ငွေ သုံးကြိမ်ယူခဲ့တယ်။ နောက်ဆုံးတစ်ခေါက်ကတော့ စစ်အာဏာသိမ်းပြီး တစ်လအကြာမှာပဲ...အဲ့ဒါက ဌာနစုံစစ်ဆေးရေးဂိတ်လေ။ အချက်အလက်မရှိဘူးဆိုပြီး ကျွန်တော့်ဆီက ငွေယူတာ”။⁵

ရိုဟင်ဂျာလူသားချင်းကူညီကယ်ဆယ်ရေးလုပ်သားများအတွက် NVC လိုအပ်ချက်များ

၂၀၁၉ တွင် Fortify Rights သည် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် လှုပ်ရှားနေသော ကူညီကယ်ဆယ်ရေး အဖွဲ့အစည်း ၅ ခုက NLD အစိုးရ၏ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ရေးမှုများနှင့် ကျင့်သုံးမှုစေလွှတ်မှုများကို လွယ်ကူချောမွေ့စေရန် ရိုဟင်ဂျာဝန်ထမ်းများအား အလုပ်ခန့်အပ်သည့်အခါ NVC ကိုရယူစေခြင်းဖြင့် အထောက်အကူပြုခဲ့ပုံကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။⁶ ဤအခြေအနေသည် အာဏာသိမ်းပြီး နောက်ပိုင်းကာလအထိ မပြောင်းလဲဘဲ ရှိနေခဲ့သည်။⁷ ဥပမာ- ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် လှုပ်ရှားနေသော နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုသို့ ဝင်လုပ်ကိုင်ရန် ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီလက အလုပ်လျှောက်ခဲ့သော မောင်တောမြို့နယ်မှ အသက် ၂၇ အရွယ် ရိုဟင်ဂျာတစ်ဦးက ၎င်းအဖွဲ့အစည်းသည် သူ၏ လျှောက်လွှာတွင် “အခြားအချက်အလက်များနှင့် အတူပူးတွဲ၍” NVC မိတ္တူကို လိုအပ်ခဲ့ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။⁸ သူက ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးဆီမှ ထောက်ခံစာ၊ ရစခန်းထောက်ခံစာနှင့် နောက်ဆုံးမိသားစုဝင်စာရင်းများကို လိုအပ်ခဲ့သော NVC လျှောက်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဖော်ပြခဲ့သည်။⁹ သူက အောက်ပါအတိုင်းဆိုသည်။

ကျွန်တော်တို့က (လျှောက်လွှာမှာ) ဘင်္ဂါလီကို ရွေးရတယ်။ ကျွန်တော်တို့က ကိုယ်ကိုယ်ကို “ရိုဟင်ဂျာ”လို့ ခေါ်တယ်။ “ဘင်္ဂါလီ” ဆိုတဲ့စကားလုံးက ဖောင်မှာရေးထားပြီးသား၊ ကျွန်တော်တို့က ရွေးဖို့ပဲလိုတယ်။ “ဘင်္ဂါလီ ဆိုတဲ့စကားလုံးကို ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးနဲ့ ရစခန်း ထောက်ခံစာတွေမှာလည်း ဖော်ပြထားတယ်။ (ရခိုင်

2 Fortify Rights နှင့် B.D တို့ အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ April 5, 2022.
2 Fortify Rights နှင့် Z.I တို့ အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ July 19, 2021.
2 Fortify Rights နှင့် A.A တို့ အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ July 20, 2021
234 Ibid.
2 Fortify Rights သည် ၂၀၁၉ ခုတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် လှုပ်ရှားခဲ့သော အဖွဲ့အစည်း ၅ ခုက ရိုဟင်ဂျာဝန်ထမ်းများအား မှု (သို့) ကျင့်သုံးမှုအားဖြင့် NVC ကဒ်များကိုင်ဆောင်စေခဲ့ပုံကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ ဤလိုအပ်ချက်သည် မြန်မာအာဏာပိုင်များ၏ လွတ်လပ်စွာသွားလာမှုနှင့် အခြားလွတ်လပ်ခွင့်များအပေါ် နေရာအနှံ့ကန့်သတ်ချက်များနှင့် ဝန်ထမ်းများလုပ်ငန်းတာဝန်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အဆိုးပိုက်နက်သတ်ချက်များမှ ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အခက်အခဲစိန်ခေါ်မှုများ ကြောင့်ဖြစ်သည်။ Fortify Rights, “Tools of Genocide,” pp. 63-65
2 A.Z. and A.I. နှင့် Fortify Rights တို့အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ July 20, 2021 and March 13, 2022.
2 A.Z., နှင့် Fortify Rights တို့အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ July 20, 2021.
238 Ibid.

လူမျိုး)ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံးမှာ “ရိုဟင်ဂျာ”ဆိုတဲ့စကားလုံးကို ကျွန်တော်ပြောဖို့ကြိုးစားတဲ့အခါ သူတို့က ဒီမှာရိုဟင်ဂျာ မရှိဘူးတဲ့။ မင်းဟာ ဘင်္ဂါလီပဲ ဖြစ်တယ်တဲ့။ (နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းအတွက်) NVC ကဒီ မရှိတဲ့သူတွေဆိုရင် NVC မပါဘဲ အလုပ်လုပ်နိုင်မှာ မဟုတ်ဘူးဆိုတဲ့ ယူဆချက်နဲ့ လူရွေးတောင်မခံရဘူး။ (နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းမှာ) ရာထူးတစ်ခုလျှောက်မည်ဆိုရင် NVC ကို တခြား အချက်အလက်တွေနဲ့ ပူးတွဲလျှောက်ရတယ်။²

NVC ရယူခြင်း၏ အကျိုးဆက်ကိုပြောရာတွင် ၎င်းက အောက်ပါအတိုင်းဆိုသည်။

ကျွန်တော်တို့ဟာ ဒီနိုင်ငံရဲ့ ဇာတိချက်မြှုပ်တွေ ဖြစ်ကြပေမယ့် ကျွန်တော်တို့လက်ထဲမှာ ဘာအာဏာပါပါမှ မရှိတဲ့အတွက် (အာဏာသိမ်းအုပ်စုက) ဒီကံဒ်တွေကို အဓမ္မလက်ခံခိုင်းပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ကို နိုင်ငံခြားသား ဖြစ်အောင် လုပ်နေတာပါ။²

ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ လူသားချင်းကူညီကယ်ဆယ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ပတ်သက်၍ သိရှိနားလည်ထားသူ မောင်တော မြို့နယ်မှ ရိုဟင်ဂျာတစ်ဦးက ရိုဟင်ဂျာကူညီကယ်ဆယ်ရေး လုပ်ငန်းများအပေါ် ခရီးသွားကန့်သတ်မှုများ ချမှတ်ထားကြောင်းနှင့် အဖွဲ့အစည်းများမှာ ရိုဟင်ဂျာများကို NVC မရှိဘဲ အလုပ်ခန့်ခိုင်းစွမ်း မရှိကြောင်း Fortify Rights ကို ပြောပြခဲ့ပါသည်။²

239 Ibid.

240 Ibid.

2 A.I.နှင့် Fortify Rights တို့အင်တာဗျူး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ March 13, 2022.

၃။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေမူဘောင်

ဂျီနိုဆိုက်၏ သဘောတရားကိုဖော်ထုတ်ခဲ့ပြီး ၁၉၄၈ ဂျီနိုဆိုက်ရာဇဝတ်မှုကာကွယ်တားဆီးခြင်း အပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မှုဆိုင်ရာ ကွန်ဗန်ရှင်းကို ချမှတ်ခြင်း၏ နောက်ကွယ်မှ တွန်းအားတစ်ခုလည်း ဖြစ်ခဲ့သော Raphael Lemkin က “ရာဇဝတ်မှုအားလုံး၏ ရာဇဝတ်မှု”ကို ကွန်ဗန်ရှင်းတွင် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ထားချက်ထက် ပိုမိုပြည့်စုံသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို တွေးဆမျှော်မှန်းခဲ့သည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် သူက “ဤကဲ့သို့ ဂျီနိုဆိုက်အစီအစဉ်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ နိုင်ငံရှိလူအုပ်စုများ၏ နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးအဆောက်အဦးများ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကား၊ လူမျိုးရေးခံစားချက်၊ ဘာသာရေးနှင့် စိပွားရေးအရ တည်ရှိမှုကို အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာဖြစ်စေပြီး အဆိုပါလူအုပ်စုများနှင့်ဆက်စပ်သည့် လူပုဂ္ဂိုလ် လုံခြုံမှု၊ လွတ်လပ်မှု၊ ကျန်းမာရေး၊ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ဘဝများကိုပါ ဖျက်စီးရန် ဖြစ်သည်” ဟု ရေးသားခဲ့ပါသည်။² အမှည့်ခြေခြင်းဖြစ်စဉ်တစ်ရပ်အဖြစ် ဂျီနိုဆိုက်၏ ဤ ညွှန်းချက်တော်တော်များများသည် ပြဋ္ဌာန်းရန် အရေးကြီးသံတမန်ညှိနှိုင်းမှုများလိုအပ်သော ကွန်ဗန်ရှင်း၏ နောက်ဆုံး စာပိုဒ်များတွင် မပါရှိပေ။³ မည်သို့ပင်ဆိုစေ “အမှည့်ခြေခြေဂျီနိုဆိုက်”၏ ယေဘုယျ သဘောတရားကို ချမှတ်သည့် ၁၉၄၈ ကွန်ဗန်ရှင်း၏ ပုဒ်မ ၂ သည် အထူးသဖြင့် ရိုဟင်ဂျာဖြစ်ရပ်နှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။⁴

ဆယ်စုနှစ်များချီသော ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အဆင့် ဥပဒေများ၊ မူများနှင့် ကျင့်သုံးမှုများသည် ဂျီနိုဆိုက်ကွန်ဗန်ရှင်း ပုဒ်မ ၂ ၏ သဘောတရားကို ဖျက်စီးလျက် ရိုဟင်ဂျာများအား ခွဲထုတ်သတ်မှတ်၊ ထိန်းချုပ်ပြီး ကွပ်မျက်နိုင်အောင် စစ်တပ်နှင့် အရပ်သားအစိုးရအရာရှိများကို စွမ်းဆောင်စေခဲ့သည်။ ဤစာရင်းပြု ထားသည့် ရာဇဝတ်မှုများမှာ -

“(ခ) လူအုပ်စု၏ အဖွဲ့ဝင်များအား ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ (သို့) စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြင်းပြင်းထန်ထန်ထိခိုက်စေခြင်း (ဂ)တစ်ခုလုံးဖြစ်စေ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်စေ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာပျက်စီးမှုဖြစ်ပေါ်စေရန် တွက်ဆ ဆောင်ရွက်သည့် လူအုပ်စု၏ ဘဝအခြေအနေအပေါ် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ထိခိုက်ခြင်း [နှင့်] (ဃ)လူအုပ်စုအတွင်း ကလေးမွေးဖွားခြင်းကိုတားဆီးရန် ရည်ရွယ်သည့် စီမံဆောင်ရွက်မှုများ ချမှတ်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။⁵

တခြားလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အမျိုးမျိုးသော UN အဖွဲ့အစည်းများကဲ့သို့ Fortify Rights သည်လည်း မျိုးဆက်ပေါင်းများစွာ တည်ရှိနေသော ဤချိုးဖောက်မှု ၃ ခုလုံးကို စေ့စပ်ခြုံငုံစွာ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။⁶

242 Raphael Lemkin, Axis Rule in Occupied Europe (Washington: Carnegie Endowment for International Peace, 1944), p. ix.

243 Kurt Jonassohn with Karin Solveig Bjornson, Genocide and Gross Human Rights Violations in Comparative Perspective, (New Brunswick: Transaction Publishers 1998).

244 Genocide Convention, Art. II

245 Ibid.

2 ဥပမာ - Fortify Rights သည် သတ်ဖြတ်မှု၊ ပြင်းထန်သည့် ရုပ်ပိုင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုနှင့် ပိုင်းဆိုင်ရာပျက်စီးမှု ဖြစ်ပေါ်စေရန် တွက်ဆ ဆောင်ရွက်သည့် လူအုပ်စု၏ ဘဝအခြေအနေအပေါ်ထိခိုက်မှု စသော ဂျီနိုဆိုက် ရာဇဝတ်မှု အနည်းဆုံး ၃ ခုမှတဆင့် ရခိုင်ပြည်ရှိ ရိုဟင်ဂျာ အရပ်သားများအပေါ် ဖြန့်မာစစ်တပ်၊ ရဲများနှင့် အရပ်သားကျူးလွန်သူများက ဂျီနိုဆိုက်ရာဇဝတ်မှုများကျူးလွန်ထားကြောင်း ယုံကြည်ရသည့် “နိုင်ငံလုံးသောအကြောင်းအရင်းများ”ကို တွေ့ရှိခဲ့

၂၀၁၈ စက်တင်ဘာလ ၆ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ရုံး (ICC) ကြိုတင်ကြားနာရေး တရားသူကြီးအဖွဲ့ - ၁ က ICC သည် မြန်မာပါဝင်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအပေါ် တရားရုံးက ပထမဦးဆုံးအကြိမ် တရားစီရင်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်လျက် မြန်မာနိုင်ငံမှ ရိုဟင်ဂျာများအား ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ နှင်ထုတ်ခြင်းအပေါ် တရားစီရင်နိုင်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်စီရင်ခဲ့ကြသည်။² နောက်ပိုင်းတွင် ဂမ်ဘီယာ (Gambia) အစိုးရသည် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအပေါ် မြန်မာသည် ဂျီနိုဆိုက်ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်ခဲ့သည်ဟု စွဲဆိုလျက် နိုင်ငံတကာတရားရုံး (ICJ) တွင် တရားစွဲဆိုခဲ့ပါသည်။³

ဤအစီအရင်ခံစာတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသော ချိုးဖောက်မှုများက NVC လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ဆက်စပ်သည့် ရာဇဝတ်မှုများနှင့် ချိုးဖောက်မှုများသည် ဂျီနိုဆိုက်လုပ်ရပ်အထိ မြောက်ပြီး ဖြစ်ပေါ်ဆဲ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများနှင့် ဥပဒေမူခင်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် လည်း စဉ်းစားရမည့်ကိစ္စဖြစ်ကြောင်း ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။

¹ပါသည်။ Fortify Rights, “They Gave Them Long Swords,” pp59–72; Fortify Rights and the U.S. Holocaust Memorial Museum, “They Tried to Kill Us All.” The FFM similarly found “sufficient information to warrant the investigation and prosecution of senior officials in the [military] chain of command” for the crime of genocide against Rohingya in Rakhine State. OHCHR, “Myanmar: Tatmadaw Leaders Must be Investigated for Genocide, Crimes Against Humanity, War Crimes–UN Report,” August 27, 2018, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/NewsDetail.aspx?NewsID=23475&LangID=E>.

²⁴⁷ Decision on the “Prosecution’s Request for a Ruling on Jurisdiction under Article 19(3) of the Statute, International Criminal Court, ICC-RoC46(3)-01/18-37, Decision (Pre-Trial Chamber I), September 6, 2018, para. 61

²⁴⁸ International Court of Justice, “The Republic of the Gambia Institutes Proceedings against the Republic of the Union of Myanmar and Asks the Court to Indicate Provisional Measures,” November 11, 2019, <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/178/178-20191111-PRE-01-00-EN.pdf>.

အကြံပြုချက်များ

မြန်မာ့အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စုသို့

- မြန်မာပြည်သူများမှ မှန်ကန်စွာရွေးချယ်ထားသူများဆီသို့ အာဏာကို ပြန်လည်ပေးအပ်ရန်
- နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကဒ်ပြားကို ရုပ်သိမ်းရန်၊ ရိုဟင်ဂျာများအား “ဘင်္ဂါလီ”အဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်းကို ရုပ်တန်ဖျက်ရန်နှင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများ၏ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်မှုများကို အဆုံးသတ်ရန်
- လုံခြုံသည့်လုပ်ငန်းများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ရိုဟင်ဂျာများအား နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကဒ်ပြားများ ကိုင်ဆောင်ခိုင်းမှုကို ချက်ချင်းရုပ်တန်ဖျက် မြန်မာ့ရဲ့တပ်ဖွဲ့၊ လဝကအရာရှိများ၊ အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ လက်နက်ကိုင်တပ်များ နှင့် တခြားအဖွဲ့များအပါအဝင် အာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ လှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့များကို အမိန့်ပေးရန်
- ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများသည် နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကဒ်ပြားများကို လက်ခံ (သို့) ကိုင်ဆောင်ရန် မလိုအပ်ကြောင်း အများပြည်သူသိ ကြေညာရန်

အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရသို့

- နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကဒ်ပြားလုပ်ငန်းစဉ်ကို ချက်ချင်းရုပ်သိမ်းရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၊ ဘင်္ဂါလားဒေ့ရှ်နှင့် ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြားမှ ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် အကျိုးရှိရှိညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ပြီး ဖြစ်ပေါ်သော မြန်ဆန်သည့် အုပ်ချုပ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များမှ တဆင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများ၏ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးအပြည့်အဝ တန်းတူရရှိမှုကို ပြန်လည်ပေးအပ်ရန်
- မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှုအတွက် လျှောက်ထားရာတွင် နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကဒ်ပြားများ ၊ နိုင်ငံသားမှတ်ပုံတင်ကဒ်များ၊ White Card များ၊ အိမ်ထောင်စုစာရင်းများ၊ တခြားယခင်အစိုးရနှင့် UN ထုတ် သက်သေခံကဒ်များ အပြင် ထွက်ဆိုချက်သက်သေများကဲ့သို့ တခြားသက်သေပုံစံများကိုပါ လက်ခံရန်
- အထူးသဖြင့် အနှောင့်အယှက်မရှိစွာ ကင်းလွတ်ပိုင်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းခြင်း ကို အသုံးပြုရယူရာတွင် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများမှ ကာကွယ်ပေးထားသည့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများ၌ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ဖို့ နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကဒ်ပြားများကို ပိုင်ဆိုင်ရန်လိုအပ်သော ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့် အမိန့်များကို ရုတ်သိမ်းရန်
  - ရိုဟင်ဂျာများနှင့် တခြားလူနည်းစုများ၏ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးကို ပြန်လည်ထိန်းသိမ်းဖော်ဆောင်ရန် ဆောင်ရွက်ချက် မူဘောင်တစ်ရပ် ရေးဆွဲဖို့ နိုင်ငံတွင်းနှင့် နိုင်ငံပြင်ဘက် ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့်အတူ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရန်
  - မြန်မာနိုင်ငံရှိ ၂၀၂၅ ဥပဒေကို အစားထိုးမည့် နိုင်ငံသားဥပဒေသစ်တစ်ရပ် မူကြမ်းရေးဆွဲရာတွင် ရိုဟင်ဂျာနှင့် အခြားလူနည်းစုများနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ရန်
- ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများ နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကဒ်ပြားကို လက်ခံ (သို့) ကိုင်ဆောင်ရန် မလိုအပ်ကြောင်း အများပြည်သူသိ ကြေညာရန်
- ဂျီနီဆီနှင့် တခြားရက်စက်ယုတ်မာသည့်ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုကို ရရှိရန် အားထုတ်ခြင်းများ အပါအဝင် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများနှင့် ပတ်သက်၍ မူဝါဒများအကောင်အထည်ဖော် ရေးဆွဲရာတွင် ကူညီနိုင်ရန် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၌ ဝန်ကြီးအဆင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးကို ခန့်အပ်ရန်
- နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးကို ငြင်းပယ်ခြင်းနှင့် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ အပါအဝင် ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် အတိတ်က လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခဲ့မှုနှင့် ရက်စက်ယုတ်မာမှုများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတကာ တရားရေးဆိုင်ရာ ယန္တရားများနှင့် အပြည့်အဝ ပူးပေါင်းရန်
- ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များချမှတ်ခဲ့မှု (သို့) ရာဇဝတ်မှုများကျူးလွန်ခဲ့မှုနှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာတရားရေးဆိုင်ရာယန္တရားများဆီသို့ အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်သော အချက်အလက်၊ သိရှိနားလည်ထားမှုများ (သို့) အတိတ်က ကိုယ်တိုင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရမှုများကို မှုဝေရန် အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အစိုးရအတွင်းမှ “အတွင်းလူ မျက်မြင်သက်သေများ” (သို့) မြန်မာ့စစ်တပ်နှင့် ရဲ့တပ်မှ တပ်ပြေးများကို အားပေးတိုက်တွန်းရန်

မြန်မာနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ရှိ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂနှင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ

- ရိုဟင်ဂျာနှင့် တခြားတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ပြီး တန်ပြန်အပြစ်ပေးမှုကို ကြောက်ရွံခြင်းနှင့် အခွင့်အရေး ဆုံးရှုံးခြင်းများ မရှိဘဲ ရိုဟင်ဂျာများအား နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကဒ်ပြားဖြစ်စဉ်မှ နုတ်ထွက်ခွင့်ရှိစေသည့် နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကဒ်ပြားဖြစ်စဉ်အပေါ် ဘုံရပ်တည်ချက်နှင့် အခွင့်အရေးကိုလေးစားသော ပေါင်းစပ် တုန့်ပြန်မှုတစ်ရပ်ကို တည်ဆောက်ပြသရန်
- လူ့အခွင့်အရေးကို မြှင့်တင်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးများချိုးဖောက်ရာတွင် ကြိုရာပါခြင်းမှ ရှောင်ရှားနိုင်ရန် အထူးသဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ လုပ်ငန်းဆောင်တာများနှင့် မြန်မာပြည်အနှံ့နေရပ်စွန့် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများကို လူသားချင်း စာနာသည့် အကူအညီများပေးအပ်ခြင်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် Human Rights Up Front Action Plan ကို အသုံးပြု လုပ်ဆောင်ရန်
- ဂျီနီဆိုင်နှင့် လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအပါအဝင် ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့သူများအား တာဝန်ခံစေရန် လက်ရှိနှင့် အနာဂတ်ကာလ နိုင်ငံတကာ၏ အားထုတ်မှုများကို ထောက်ခံကူညီရန်။ အနာဂတ်ကာလ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုခြင်းများအတွက် သက်သေများကို စုဆောင်း၊ ပေါင်းစည်း၊ ထိန်းသိမ်းပြီး စိတ်ဖြာလေ့လာရန် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာယန္တရား၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ထောက်ခံကူညီရန်
- အစုလိုက်အပြုံလိုက်ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ရန်၊ အရေးပေါ်တုန့်ပြန်မှု များကို အကြံပေး ရန်နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားသည့်အသိုင်းအဝိုင်းအား ကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပညာပေးရန်အတွက် ဥပဒေဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူများကို ခန့်အပ်ရန်

ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသို့

- အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားဝင်အစိုးရအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရန်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂနှင့် တခြား နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၌ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ တည်ဆဲ တရားဝင်မှုကို အားပေးထောက်ခံရန်။
- မြန်မာနိုင်ငံရှိ အတိတ်ကာလနှင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများအတွက် နိုင်ငံတကာတရားရေးကို သေချာ ဆောင်ရွက်ရန် နှင့် ဂျီနီဆိုင်၊ လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများနှင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေး ပြီး စွဲချက်တင်နိုင်ရန် မြန်မာနိုင်ငံကို နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံး (ICC)သို့ လွှဲပြောင်းပေးရေး သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာအထူး ရာဇဝတ်ခုံရုံးကို ဖွဲ့နိုင်ရေးအတွက် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီကို ဖိအားပေးရန်
- စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံတွင်ကျူးလွန်ခဲ့သည့် ရိုဟင်ဂျာ ဂျီနီဆိုင်နှင့် အခြားရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများကို တရားဝင် ဆုံးဖြတ်ချက်များမှတစ်ဆင့် လူသိထင်ရှား အသိအမှတ်ပြုရန်
- ကမ္ဘာ့အနှံ့ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ရာဇဝတ်မှုများကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် အဆုံးသတ်ခြင်းအတွက် ပြည်တွင်း နိုင်ငံတကာအေဂျင်စီ (Domestic Inter-agency) ဌာနကို ထားရှိပြီး ၎င်း ဌာနများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်

ကျေးဇူးတင်လွှာ

Fortify Rights သည် ဤအစီအရင်ခံစာကို Arakan Rohingya Society for Peace and Human Rights (ARSPH)၏ တည်ထောင်သူ Mohib Ullah ကို ရည်စူးကြောင်းဖော်ပြအပ်ပါသည်။ သူသည် မဖောက်မပြန်တည်ကြည်ခိုင်မြဲသည့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူတစ်ဦးဖြစ်ပြီး Fortify Rights ၏ ချစ်ခင်ရသော လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၁ စက်တင်ဘာလတွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ဒုက္ခသည်စခန်း၌ လုပ်ကြံခံခဲ့ရပါသည်။

Ken MacLean သည် Fortify Rights ၏ အကြီးတန်းအကြံပေးတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ဤအစီအရင်ခံစာကို ဦးဆောင်သူတေသနပြုသူနှင့် အဓိက ရေးသားသူလည်း ဖြစ်ပါသည်။ Fortify Rights ၏ လူ့အခွင့်အရေး ကျွမ်းကျင်သူ ဇော်ဝင်းနှင့် အကြီးတန်းလူ့အခွင့်အရေးကျွမ်းကျင်သူ John Quinley III တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် သက်ရောက်လျက်ရှိသော အဏာသိမ်းမှုအလွန် ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ သုတေသနကို ပူးတွဲရေးသား ဦးဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ရေးသားခြင်း၊ သုတေသနပြုခြင်းနှင့် တည်းဖြတ်ခြင်းကို ကူညီသည့် အဖွဲ့တွင် Fortify Rights ၏ Executive Director ဖြစ်သူ Amy၊ Chief Officer ဖြစ်သူ Matthe Smith၊ Regional Director ဖြစ်သူ Ismail Wolff နှင့် Investigations Associate ဖြစ်သူ Pavani Nagaraja Bhat တို့ပါဝင်ပါသည်။

Fortify Rights ၏ Visual Design Associate ဖြစ်သူ Chutapat Suwansatiean နှင့် Senior Visual Design Specialist ဖြစ်သူ Iuri Kato တို့က ဤအစီအရင်ခံစာ၏ Layout နှင့် ဒီဇိုင်းကို ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။ Jack Picone, Saiful Huq (Shantanu Majumder ၏ အကူအညီဖြင့်)နှင့် Patrick Brown တို့သည် ဤအစီအရင်ခံစာ၏ ဓာတ်ပုံများကို စီစဉ်ပေးခဲ့ကြပါသည်။

Fortify Rights သည် ဤအစီအရင်ခံစာကို အထောက်အပံ့ပြုပြီး ၎င်းတို့၏ အချိန်၊ အားစိုက်မှုနှင့် အတွေ့အကြုံများကို Fortify Rights အားဝေမျှခဲ့ကြသော အသက်ဘေးမှ လွတ်မြောက်ခဲ့ကြသူနှင့် မျက်မြင်သက်သေ ရိုဟင်ဂျာများ အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများကိုလည်း အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ကျွန်တော်တို့၏ လုပ်ငန်းဖြစ်မြောက်အောင် ကူညီခဲ့ကြသော Fortify Rights အား ရက်ရက်ရောရောထောက်ပံ့ကူညီခဲ့ကြသူများအားလည်း အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ဂျီနိုဆိုက်ကျူးလွန်သူများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကျစေခြင်းနှင့် ကာကွယ်ထားပေးရသည့် အုပ်စုများအပေါ် အစုလိုက်အပြုံလိုက် အကြမ်းဖက်ခြင်းများကို ပြုလုပ်ရန် လူမျိုးအမည်စသည့် သက်သေခံ Identification မှတ်တမ်းများကို နှစ်ရှည်လများစွာ အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။ ဤသည်မှာ ဂျူးပြည်သူများကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် မီးလောင်တိုက်သွင်း သတ်ဖြတ်ခြင်း (Holocaust) ၊ တူဆီ (Tutsi) ပြည်သူများအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် Rwanda ဂျီနိုဆိုက်တီနှင့် အလားတူ ကိစ္စရပ်ဖြစ်သလို မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာပြည်သူများအပေါ် ကျူးလွန်ဆဲ ဂျီနိုဆိုက်နှင့်လည်း အလားတူပင် ဖြစ်ပါသည်။

အမှည့်ခြေဂျီနိုဆိုက်- ဂျူးလူမျိုးများအား အစုလိုက်အပြုံလိုက်မီးလောင်တိုက်သွင်း သတ်ဖြတ်ခြင်း (Holocaust)နှင့် ရဝန်ဒါနှင့် မြန်မာဂျီနိုဆိုက်များတွင် အမျိုးအမည်ဖော်ပြချက်ပါ သက်သေခံကဒ်ပြားများ၏ အခန်းကဏ္ဍ မည်သော ဤအစီရင်ခံစာသည် ဂျီနိုဆိုက် ၃ ခုကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှု ဂျီနိုဆိုက်ကို ကျူးလွန်ရန် လူမျိုးအမည် သက်သေခံဖော်ပြချက်ပါ မှတ်တမ်းများအား အသုံးပြုခြင်းတို့ကို တင်ပြထားပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရိုဟင်ဂျာပြည်သူများကို ဆက်လက် ပစ်မှတ်ထားလျက်ရှိသော မြန်မာ့စစ်အာဏာသိမ်းအုပ်စုနှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက်သစ် များကို တင်ပြထားပြီး မြန်မာအာဏာသိမ်းအုပ်စု၏ ပြစ်ဒဏ်မှ လွတ်မြောက်နေမှုကို တားဆီးရန်၊ ကျူးလွန်သူများကို တာဝန်ခံစေရန်နှင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအပေါ် ဖြစ်ပေါ်ဆဲ ဂျီနိုဆိုက်ကို အဆုံးသတ်ရန် အသေးစိတ် အကြံပြုထားပါသည်။

